

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARI MALAKASINI
OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON FILIALI**

“Tasdiqlayman”

Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika
xodimlari malakasini oshirish va ularni
ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali
direktori

G.A. Turaxodjaeva
2026 y.

Bilimlar sohasi: Sog'liqni saqlash

“Ortopedik stomatologiyada yangi texnologiyalar”

(sikli bo'yicha malaka oshirish guruhlari uchun)

Ishchi o'quv dasturi
(144 - kredit)

Andijon-2026 y.

Tuzuvchilar:

G. Sodiqova

Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon Filiali o'quv uslubiy bo'lim boshlig'i

X. Abubakirov

Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon Filiali soatbay o'qituvchisi, stomatolog

Taqrizchilar:

R.R. Raimjonov

ADTI Ortodontik va ortopedik stomatologiya kafedra mudiri

B.A. Usmonov

ADTI Terapevtik stomatologiya kafedra mudiri

Ishchi o'quv dastur Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazining Andijon Filialining uslubiy kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

“ 6 ” yanvar 2026 yil.

bayonnoma № 1

Uslubiy kengash raisi:

G.I. Sodiqova

Ishchi o'quv dastur Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazining Andijon Filialinin pedagogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlandi.

“ 7 ” yanvar 2026 yil.

bayonnoma № 1

Pedagogik kengash raisi :

G.A. Turaxodjayeva

1. Kirish

O'zbekiston Respublikasida o'rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida hamshiralik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ- 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4666-sonli qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha meyoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" buyrug'i, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktabr 333-sonli "O'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo'yiladigan Davlat talablari" ijrosini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan.

Ishchi dasturda o'quv fanning mazmuni, uni o'zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Ishchi dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e'tiborga olingan. "Ichki kasalliklarda hamshiralik ishi" o'quv dasturi yo'nalishining o'quv rejasi asosida tayyorlangan bo'lib, hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan. Ishchi dasturda fanlar modullarga ajratilgan bo'lib, kasbiy rivojlanish moduli ma'naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to'g'risida ma'lumotlar kiritilib, tibbiy ta'limda uzluksizligi va uzviyligini, fanlar va bo'limlarni ketma-ketligini ta'minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o'quv materiallarini qamrab olgan. Ishchi dasturda davolash profilaktika muassasalari ichki kasalliklar bo'limlari hamshiralarni malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo'riqnomalariga muvofiq, lozim bo'lgan yangi bilim va ko'nikmalarni yetarli darajada o'zlashtirishga qaratilgan materiallar taqdim etilgan.

1.1. Maqsad:

O'qish natijasida "Ortopedik stomatologiyada yangi texnologiyalar" bo'yicha o'rta tibbiyot xodimlarining mavjud kompetensiyalarni takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko'nikmalarni egallash va kasbiy darajasini oshirish. O'rta tibbiyot xodimlari (ichki kasalliklar bo'limi hamshiralari, feldsherlar)ni har tomonlama yetuk va mutaxassisliklari bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlariga erishish, shu bilan bir qatorda ularga hamshiralik ishi mohiyati, uning sog'liqni saqlash tizimidagi o'ziga hosligi, normativ-huquqiy hujjatlar bilan ishlash, bemorlarga sifatli hamshiralik yordamini ko'rsatish, bemor hayotiga havf soluvchi holatlarda shoshilinch yordam ko'rsatish, profilaktik tadbirlar

majmuasini amalga oshirish bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni chuqurlashtirish va yangilash.

1.2. Vazifalar:

- Umumiy malaka oshirish o'quv jarayonini modulli tibbiy ta'lim tamoyili bo'yicha, zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyotga asoslangan halqaro ilmiy-amaliy ma'lumotlarni davlat talablariga mos holda tuzilgan o'quv dasturi bo'yicha tizimli tashkillashtirish va tibbiy davolash muassasalarida ko'rsatiladigan profilaktik, tashxislash va davolash uchun kerakli amaliy ko'nikmalarni mustaqil qo'llashga tayyorgarlikni shakllantirish;
- sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar va meyoriy hujjatlarni ish faoliyatida qo'llay olishga o'rgatish;
- zamonaviy klinik protokollar va standartlar bilan tanishtirib, ular asosida ishlash ko'nikmalarini yangilash va mukammallashtirish;
- etika va deontologiyani zamonaviy jihatlari bilan tanishtirish;
- aholi o'rtasida to'g'ri, ratsional ovqatlanish, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash, o'sib kelayotgan avlodni sog'lomlashtirish tadbirlarini yangilash;
- aholi o'rtasida tibbiy madaniyatni oshirish, aholi orasida ko'p tarqalgan kasalliklarni oldini olish, dispanser kuzatuvini olib borishni tashkillashtirishni takomillashtirish;
- hamshiralik jarayoni orqali tibbiyot hamshirasi amaliyot standartlarini, hamshiraning kasallik tarixi va hamshiralik tashxisi, shuningdek hamshiralik parvarishini amalga oshirish ko'nikmasini rivojlantirish;
- salomatligini qayta tiklash va yanada mustahkamlash, aholini tibbiy ko'riklaridan o'tkazish, biriktirilgan aholi guruxlari orasida profilaktik tadbirlar majmuasini amalga oshirish, ko'p uchraydigan asosiy patologik holatlar va ularga olib keluvchi havf omillarini erta aniqlash mahoratini oshirish;
- *Milliy klinik protokollar asosida amaliy ko'nikmalarni qo'llash, ular asosida ishlash ko'nikmalarini yangilash va mukammallashtirish;*
- bemorlar hayotiga havf soluvchi holatlarda shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini mukammallashtirish.

1.3. Ta'lim oluvchilar toifasi (kontingenti):

Ishchi o'quv dastur bo'yicha davolash profilaktika muassasalari ichki kasalliklarbo'limlari hamshiralari malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo'riqnomalariga muvofiq, ya'ni mutaxassisligini *tasdiqlovchi hujjati* bo'lgan hamshiralar uchun mo'ljallangan.

1.4. Ishchi o'quv dasturni o'zlashtira olish uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo'llay oladigan, notiqlik san'atining asoslarini tushungan yetuk mutaxassis bo'lishi;

- hamshiraning huquqiy meyorlarini, bemor huquqlari, roziligi, rad etishi, bemorlarning yoshiga nisbatan xususiyatlarini bilishi;
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini amalga oshirish;
- stomatologik kasalliklarda salomatligini saqlash bo'yicha direktiv hujjatlarni o'rganish, me'yoriy hujjatlarni yuritishni bilishi;
- stomatologiya xonasi ish joyini tashkil qilish;
- stomatologik steril stolni jihozlash va undan foydalanish;
- asosiy va yordamchi tekshiruv usullarini o'tkazishda stomatolog vrachga yordam berish;
- muolajadan so'ng qo'llanilgan stomatologik asboblarni birlamchi tozalovdan o'tkazish va zararsizlantirish ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- kariesni davolash jarayonida vrachga yordam berish, malham pastalari, plomba ashyolarini tayyorlash;
- o'tkir va surunkali pulpitlarni parvarishlashni;
- o'tkir pulpit va periodontitlarda vrachgacha yordam ko'rsatish;
- o'z kasbiy salohiyati doirasida sanitar oqartuv, sanitar-gigienik, profilaktik, reabilitatsion, diagnostik va reanimatsion tadbirlarni, vrach ko'rsatmalarini amalga oshirish;
- shoshilinch holatlarda shifokorgacha tez tibbiy yordam choralarini amalga oshirish.

1.5. Dasturning dolzarbligi:

Ishchi o'quv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar diagnostikasi, zamonaviy davolash va profilaktika choralarini qo'llash, shuningdek tibbiyot huquqi bo'yicha amaldagi qonunchiligi, hamda zamonaviy ilm-fan yutuqlariga muvofiqligi, , ortopedik stomatologiya fani va amaliyotidagi mavjud vaziyat o'zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 soat, haftada 36 kredit).

1.7. O'qish shakli:

- kunduzgi - o'qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy -o'qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda

1.8. Mashg'ulotlarni o'tish tartibi: Mashg'ulotlar "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli buyrug'i va markazning ichki tartib-qoidalari asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi.

Mashg'ulotlar 8:30 da boshlanib, 13:10 da tamom bo'ladi. Tushlik - 30 daqiqa.

1.9. Malaka oshirishdan so'ng: o'quv kursni to'liq o'zlashtirgan va yakuniy attestatsiyani topshirgan tinglovchilarga "Ortopedik stomatologiyada yangi

texnologiyalar”bo'yicha umumiy malaka oshirganligi haqida Davlat talablari namunasidagi sertifikat taqdim etiladi.

2. REJALASHTIRILAYOTGAN TA'LIM NATIJALARI

- **2.1. Rejalashtirilayotgan ta'lim (natijalari)dan so'ng tinglovchi kompetensiyasi:** mutaxassisning fikrlash, tahlil va sintez qilish, jamoa bilan ishlash va uni boshqarish, intizomlilik, boshlagan ishini mantiqiy yakuniga yetkazishga tayyorligini rivojlantiradi;
- o'z-o'zini baholash, tanqidiy tahlil qilish va to'g'ri qarorlarni qabul qilish, aholi sog'lig'ini saqlash va mustahkamlash doirasida, ular orasida tibbiy madaniyat, sog'lom turmush tarzi, kasallik rivojlanishining oldini olish borasida profilaktik sanitariya targ'ibot tadbirlarni olib borish, sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarni keng tadbiq etadi;
- aholi o'rtasida to'g'ri, ratsional ovqatlanish, zararli odatlarga qarshi kurashish, sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash, o'sib kelayotgan avlodni sog'lomlashtirish tadbirlarini yangilash;
- aholi o'rtasida tibbiy madaniyatni oshirish, ko'p tarqalgan kasalliklarni oldini olish, dispanser kuzatuvini olib borishni tashkillashtirishni takomillashtiradi;
- stomatologiyada zamonaviy asbob-uskunalar, xom ashyolar bilan tanishadi va ular bilan ishlashga o'rganadi;
- ortopedik stomatologiya kasalliklarini aniqlashda qo'llaniladigan zamonaviy tibbiy tekshirish usullarini o'zlashtiradi;
- tish protezlari andozasini olish, qolipga quyish, protezlash va pardoqlash ko'nikmalarini mukammallashtiradi;
- mum asosli prikus yostiqchalarini yasash, o'rnatish, mum asosli protezni kyuvetaga gipslash ko'nikmalarini takomillashtiradi;
- ikki qavatli asosdan protez tayyorlash, modellarni okklyudatorga gipslash ko'nikmalarini yangilaydi;
- olinmaydigan tish protezlari, mikroprotezlar va briketlar tayyorlash ko'nikmalarini yangilash;
- kiritmalar, yarim qoplamalar, qoplamalar tayyorlash, uni o'rnatish vaquyma qoplamalar, plastmassa qoplamalar va chinni (farfor) qoplamalar tayyorlash qobiliyati takomillashadi;
- tabiiy tishlar yoki ularning ildizlariga maxsus xom ashyo bilan maxkamlab qo'yiladigan protezlarni tayyorlash ko'nikmasi mukamallashadi;

- singan, olib qo'yiladigan protezlarni tuzatish, olib qo'yiladigan protezlarga qilinadigan parvarish ko'nikmalarini mukammallashtirish.

3. DASTUR MAZMUNI

3.1. "Ortopedik stomatologiyada yangi texnologiyalar" kursi ishchi o'quv rejasi.

№	Modul va mavzular nomi	Kredit	Nazariy mashg'ulotlari	Amaliy mashg'ulotlari	Seminar	Attestatsiya
1.0	Kasbiy rivojlantirish moduli	32	16	16		
1.1	Modul: O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati.	4	4	-		
1.1.1	O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati. Sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirishning asosiy ustuvor yo'nalishlari.	2	2	-		
1.1.2	Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini joriy etishning huquqiy asoslari.	2	2	-		
1.2	Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar	6	2	4		
1.2.1	Zamonaviy axborot texnologiyalari va ularning hamshiralik amaliyotidagi o'rni	2	2	-		
1.2.2	Raqamli hamshiralik amaliyoti - elektron tibbiy yozuvlar, bemor ma'lumotlarini kiritish va tahlil qilish	2	-	2		
1.2.3	Ma'lumotlar xavfsizligi, sun'iy intellekt va yangi tibbiyot platformalari	2	-	2		
1.3	Modul: Infekzion nazorat.	6	4	2		
1.3.1	Sanitariya epidemiologiya sohasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar va infeksiyon nazorat.	2	2	-		

1.3.2	Karantin va o'ta xavfli yuqumli kasalliklar profilaktikasi. OIV/OITS xaqida tushuncha.	2	2	-		
1.3.3	Shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi.	2	-	2		
1.4	Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi	6	2	4		
1.4.1	Aseptika va antiseptika haqida tushuncha. Sterilizatsiya jarayoni. Tibbiy asboblarni sterilizatsiyadan oldingi tozalash qoidalari va usullari.	2	2	-		
1.4.2	Sterilizatsiya turlari, zamonaviy usullari. Gazli, plazmali va ozonli sterilizatsiya usullari.	2	-	2		
1.4.3	Sterilizatsiya xonasida texnika xavfsizligi qoidalari.	2	-	2		
1.5	Modul: Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik	10	4	6		
1.5.1	Salomatlik tushunchasi. Salomatlik darajasi ko'rsatkichlari	2	2	-		
1.5.2	Salomatlik indeksini baholash.	2	-	2		
1.5.3	Sog'lom turmush tarzi yo'nalishlari. To'g'ri ovqatlanish mezonlari.	2	2	-		
1.5.4	Jismoniy faollik. Asosiy sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar.	2	-	2		
1.5.5	Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sog'lom odamlarda hamda bemorlarda qo'llash metodikasi.	2	-	2		
2.0	Mutaxassislik fanlar	104	44	60		
2.1.	Modul .Ortopedik stomatologiya kabineti(bo'limi) va stomatologiya laboratoriyasini tashkil etish. Texnika xavfsizligi qoidalari bilan tanishish.	6	2	4		
2.1.1	Stomatologik davolash muassasalarini tuzilishi va jixozlanishi.	2	2	-		
2.1.2	Stomatologik kasalliklar bilan kasallagan bemorlarni tekshirishda tibbiyot hamshirasining roli.	2	-	2		
2.1.3	Stomatologik bemorlarni qo'shimcha tekshirish usullariga (rentgen tekshiruviga)	2	-	2		

	tayyorlash					
2.2	Modul. Ortopedik stomatologiya amaliyotida ishlatiladigan asboblari va jihozlari.	12	6	6		
2.2.1	Stomatologik bo'limlarda amalga oshiriladigan sanitar talablar.	2	2	-		
2.2.2	Dezinfektsiya va uning turlari. Aseptika va antiseptika.	2	2	-		
2.2.3	Sterilizatsiyadan oldingi tozalash va sterillash .	2	2	-		
2.2.4	Sterilizatsiya oldi tozalashning sifatini tekshirish	2	-	2		
2.2.5	Stomatologik asboblarni bug' ostida sterillash	2	-	2		
2.2.6	Stomatologik asboblarga antiseptic ishlov berish	2	-	2		
2.3	Modul. Protezlash uchun muhim bo'lgan dentoalveolyar tizimning anatomik va fiziologik xususiyatlari.	12	6	6		
2.3.1	Yuqori va pastki jag'' suyaklarining anatomo-fiziologik xususiyatlari.	2	2	-		
2.3.2	Tish protezlarini tayyorlashda chaynovni tashkil etuvchi a'zolar tizimi harakati hamda ularning o'zaro bog'lanishini ahamiyati.	2	2	-		
2.3.3	Tishlarni parvarish qilish. Og'iz bo'shlig'ini sanatsiya qilish.	2	-	2		
2.3.4	Artikulyatorlar va okklyudatorlar bilan ishlashda tish texnigining vazifalari.	2	2	-		
2.3.5	Ortognatik, to'g'ri, progenik, chuqur, ochiq kesishma tishlovlar.	2	-	2		
2.3.6	Tishlarning jipslashishi xolatlarini aniqlash.Model tayyorlash.	2	-	2		
2.4	Modul.Tish jag'' tuzilishining xususiyatlari.	12	6	6		
2.4.1	Kattalar va bolalarda tish jag'' tizimining o'ziga xos xususiyatlari.	2	2	-		
2.4.2	Artikulyatsiya, prikus va okklyuziya turlari.	2	2	-		
2.4.3	Tishlarning joylashish anomaliyasi.	2	-	2		
2.4.4	Tish qatorlaridagi defektlarni turlari va	2	-	2		

	kelib chiqish sabablari, zamonaviy tekshirish usullari.					
2.4.5	Anomaliya sinflari.	2	2	-		
2.4.6	Tish va og'iz bo'shlig'I anomaliyalari,tasnifi	2	-	2		
2.5	Modul. Ortopedik stomatologiya klinikasida bemorlarni tekshirish usullari	12	4	8		
2.5.1	Tishlarning shaklini o'rganish. Tish toj qismini mum yordamida tiklash.	2	2	-		
2.5.2	Mum asosli prikus yostiqchalarini yasash.	2	-	2		
2.5.3	Mum asosli prtezni kyuvetaga gipslash. Ikki qavatli asosdan protez tayyorlash.	2	-	2		
2.5.4	Modellarni okklyudatorga gipslash.	2	2	-		
2.5.5	Mum protezlarini og'iz bo'shlig'ida tekshirish.	2	-	2		
2.5.6	Tish terishning Vasilev usuli va udan foydalanish.Protezni pardoqlash.	2	-	2		
2.6	Ortopedik stomatologiyada ishlatiladigan materiallar.	14	6	8		
2.6.1	Olinmaydigan tish protezlari, mikroprotezlar va briketlar tayyorlash qoidalari.	2	2	-		
2.6.2	Kiritmalar tayyorlash zamonaviy usullari.	2	-	2		
2.6.3	Tish tojidagi kovakni kiritma uchun tayyorlash.	2	-	2		
2.6.4	Kiritmalarni o'rnatishda tish texnigining vazifalari.	2	2	-		
2.6.5	Yarim qoplamalarni tayyorlash.	2	-	2		
2.6.6	Qoplamalarni tayyorlash. Qoplamalarni o'rnatish texnikasi.	2	-	2		
2.6.7	Tishni charxlash bosqichlari.	2	2	-		
2.7	Modul. Stomatologiya laboratoriyasida ishlatiladigan yordamchi materiallarning turlari.	12	6	6		
2.7.1	Metall keramik tish protezlarini tayyorlashning laboratoriya bosqichlari.	2	-	2		
2.7.2	Ko'priksimon protezlar yasash va bunda tish texniklari tomonidan qo'yilgan xato va kamchiliklar.	2	2	-		

2.7.3	Zanglamaydigan metallar, plastmassa, forfor, metalloplastmassalardan hamda metallokeramika va boshqa maxsulotlardan ko'priksimon protezlarni tayyorlash bosqichlari, usullari.	2	2	-		
2.7.4	Tish porotezlarni tayyorlash uchun ishlatiladigan mahsulotlar ,ularga kuyilgan talablar.	2	-	2		
2.7.5	Turli metall qotishmalardan tayyorlangan protezlar ko'yilganda kuzatilishi mumkin bo'lgan asoratlar va ularni bartaraf etish yo'llari.	2	2	-		
2.7.6	Metalli, plastinkali, forforli hamda kombinatsiyalashgan tish qoplamalarini tayyorlash usullari.	2	-	2		
2.8	Modul . Modellar,modelarning tasnifi.	18	6	12		
2.8.1	To'la olib qo'yiladigan plastinkali protez yasash uchun markaziy jipslashish xolatini aniqlash	2	2	-		
2.8.2	Tishsiz yuqori va pastki jag'ning tasnifi, to'la olib qo'yiladigan plastinkali protezlar.	2	-	2		
2.8.3	To'la olib qo'yiladigan plastinkali protez tayyorlashda tishlarni anatomik usulda terish	2	-	2		
2.8.4	Progeniya prikusi bo'lganda tish terish usuli.	2	-	2		
2.8.5	Prognatiya prikusi bo'lganda tish terish usuli.	2	2	-		
2.8.6	Yuqori va pastki jag' uchun bir momentli usulda maxsus qoshiq tayyorlash.	2	-	2		
2.8.7	Ikki momentli usulda tayyorlanadigan maxsus qoshiq.	2	-	2		
2.8.8	Singan, olib qo'yiladigan plastinkali protezlarni tuzatish va ular parvarish.	2	2	-		
2.8.9	Yuqori va pastki jag' uchun bir momentli usulda maxsus qoshiq tayyorlash.	2	-	2		
2.9	Modul:Favqulodda vaziyatlar va shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatish.	6	2	4		
2.9.1	Favqulodda vaziyatlar. Tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, Tibbiy saralash bosqichlari.	2	2	-		

2.9.2	Ommaviy talofat o'chog'ida jabrlanuvchilarni evakuatsiya qilish va birinchi tez tibbiy yordam ko'rsatish tamoyillari.	2	-	2		
2.9.3	Terminal holatlarda birinchi yordam ko'rsatish.Yurak-o'pka reanimatsiyasi va uni bajarish algoritmi .	2	-	2		
3.0	Tanlov fanlar moduli	4	-	-		
3.1	O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti mablag'lari hisobidan qoplanadigan tuman (shaxar) darajasida ambulatory va stasionar sharoitida ko'rsatiladigan tibbiy yordamning kafolatlangan hajmlari	4	-	-	4	
4.0	Attestatsiya	4			4	
	Jami	144	60	76	4	4

3.2.1 O'quv moduli mazmuni

1.0.Kasbiy rivojlantirish moduli.

1.1Modul: O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati 4 kredit

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	4 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	PF-158- "O'zbekiston 2030" strategiyasi mazmun mohiyati haqida Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya nima? Tibbiyotdagi islohotlar – bu sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, moliyaviy va tashkiliy samaradorlikni yaxshilash bo'yicha amalga oshiriladigan o'zgarishlar. Misol: elektron sog'liqni saqlash tizimlari, poliklinika va dorixonalarni raqamlashtirish, diagnostika va davolash standartlarini takomillashtirish. Korrupsiya – bu tibbiyot tizimida qonunga xilof ravishda shaxsiy foyda olish uchun amalga oshiriladigan harakatlar. Misol: noto'g'ri retsept yozish, tibbiy xizmat uchun ortiqcha to'lov, shifokor tomonidan bemorning manfaatlarini e'tiborsiz qoldirish. Tibbiyot mutaxassisi uchun bu ikki jihatni tushunish va ularga qarshi samarali kurashish kompetensiya talab qiladi. 2. Kompetensiya tushunchasi Kompetensiya – bu muayyan faoliyatni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malaka majmui.

	Tibbiyotdagi islohotlar va korrupsiya bo'yicha zarur kompetensiyalar A) Bilim kompetensiyalari Tibbiyot tizimidagi islohotlar, ularning maqsad va prinsiplarini bilish Sog'liqni saqlash qonunchiligi va etika normalarini tushunish Korrupsiyaning turlari va oqibatlarini bilish B) Amaliy ko'nikmalar Sog'liqni saqlash jarayonlarini samarali va shaffof boshqarish Resurslardan tejamkor va qonuniy foydalanish Korrupsiya holatlarini aniqlash va ularga munosabat bildirish C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari Tibbiyot jarayonlarida islohotlarni baholash Korrupsiya xavfini aniqlash va oldini olish strategiyasini ishlab chiqish Qaror qabul qilishda axloqiy va qonuniy asoslarni hisobga olish D) Kommunikativ kompetensiyalar Bemorlar, jamoa va rahbariyat bilan shaffof va samarali muloqot qilish Korrupsiyaga qarshi tashabbuslarni targ'ib qilish Axborot va trening orqali xodimlarni islohotlar va etikaga o'rgatish E) Shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalar Axloqiy prinsiplarni saqlash Javobgarlik va fidoyilik Sog'liqni saqlash tizimini shaffof va adolatli qilishga intilish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	1. Sovg'alar va ishbilarmonlik mehmondo'stligi bilan bog'liq korrupsiyaviy xavf-xatarlar: • Qachon sovg'a berish yoki qabul qilish qonunga zid va korrupsiya sifatida baholanishi mumkinligini; • Qonuniy ishbilarmonlik munosabatlari bilan shaxsiy manfaat o'rtasidagi farqni; • Qonun va ichki hujjatlarda belgilangan sovg'alarni qabul qilish/bosh tortish qoidalarini; • Sovg'a yoki mehmondo'stlik orqali ta'sir o'tkazish holatlari bilan bog'liq jiddiy xavf-xatarlarni. • Uchinchi shaxslar orqali pul yoki sovg'a qabul qilish kabi yashirin xavflarni aniqlashni. 2. Korrupsiyaviy harakatlar tushunchasi va ularning

	turlari: • Korrupsiyaviy xatti-harakatlar (pora berish/olish, suiste'mol qilish, manfaatlar to'qnashuvi, soxta hujjat tayyorlash va h.k.) nima ekanini; • Davlat xizmatchilari, tibbiyot xodimlari va boshqa mansabdor shaxslar tomonidan amalga oshirilishi mumkin bo'lgan korrupsiyaviy harakatlar turlari. 3. Korrupsiyaviy harakatlar uchun intizomiy javobgarlik: • Qonun va ichki meyoriy hujjatlarga ko'ra xodimlar tomonidan sodir etilgan intizomiy buzilishlarni; • Intizomiy choralar (hayfsan, lavozimdan ozod etish, tanbeh va h.k.) qanday holatlarda qo'llanilishini; • Xizmat tekshiruv, intizomiy ish yuritish va qaror qabul qilish tartibini. 4. Korrupsiyaviy harakatlar uchun jinoiy javobgarlik: • O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksida belgilangan korrupsiya bilan bog'liq moddalar (210-modda – pora berish, 211-modda – pora olish, 205-modda – hokimiyat yoki mansab vakolatini suiste'mol qilish va b.); • Jinoyat tarkibi, javobgarlik turlari va jazo choralari (jarima, ozodlikdan mahrum etish va h.k.); • Aybdor shaxslarga nisbatan amaliyotda qanday jazo qo'llanilishi mumkinligi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	1. Sovg'alar va mehmondo'stlik bilan bog'liq xatarlarni baholash va to'g'ri munosabatda bo'lish ko'nikmasi • Qonuniy va noqonuniy sovg'a/mehmondo'stlik o'rtasidagi farqni anglash; • Sovg'a yoki xizmat qabul qilishdan bosh tortish yuzasidan to'g'ri qaror qabul qilish; • Ishbilarmonlik munosabatlarida xolislik va kasb etikasiga amal qilish. 2. Fuqarolar bilan tozalik va shaffoflikka asoslangan munosabat o'rnatish ko'nikmasi • O'zaro munosabatlarda xizmat vazifalariga tayanish, shaxsiy manfaatlardan qochish; • Kontragentlar bilan kelishuvlarda korrupsiya xavfini oldindan ko'ra bilish; • Tashqi ta'sirlarga moyillikdan saqlanish va qarorlarni mustaqil qabul qilish. 3. Hujjatlar ekspertizasi va ijrosini xolis va shaffof amalga oshirish ko'nikmasi

		• Hujjatlar bilan ishlashda faktlar va dalillarga tayanish; • Ijro nazorati jarayonida “shaxsiy munosabatlar” emas, qonun va reglamentlarga asoslanish; • Hujjatlar orqali manfaatli tarafni qo‘llab-quvvatlash xavfini aniqlash va undan saqlanish. 4. Korrupsiyaviy harakatlar to‘g‘risida xabardor qilish ko‘nikmasi • Korrupsiya holatlarini qanday va qayerga xabar qilishni aniq bilish; • Xabar berishdagi anonimlik, himoya va huquqiy kafolatlardan xabardor bo‘lish; • Xabar mazmunini aniq, asosli va ishonchli tarzda shakllantirish. 5. Qonunga muvofiq murojaat qilish va xabar berish ko‘nikmasi Korrupsiya holatlari yuzaga kelganda qanday organlarga, qanday tartibda murojaat qilishni bilish;
O‘quv mazmuni:	moduli	Korrupsiya tushunchasi va uning turlari haqida bilim berish; Milliy va xalqaro qonunchilikni tahlil qilish; Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlarini o‘rganish; Talabalarda huquqiy madaniyatni shakllantirish; Amaliy holatlar tahlili asosida huquqiy fikrlashni rivojlantirish. 1. Korrupsiya tushunchasi – Korrupsiya nima ekanligi, uning ta’rifi, mohiyati va kelib chiqish sabablari; – Korrupsiyaning asosiy turlari: pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste’mol qilish, manfaatlar to‘qnashuvi va h.k. 2. Milliy qonunchilik asoslari – “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonunning asosiy normalari; – O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksi va Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksdagi korrupsiyaga oid moddalar; – Korrupsiyaga qarshi Milliy strategiya va dasturlar mazmuni. 3. Davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari – Korrupsiyaga qarshi davlat siyosatining maqsadlari va vazifalari; – Hukumat organlari va jamoatchilikning bu sohadagi o‘rni; – Ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash orqali korrupsiyani kamaytirish usullari. 4. Huquqiy madaniyat va ong

	– Korrupsiyaning jamiyatga va davlatga keltiruvchi zararlari haqida tushuncha; – Fuqarolarning huquqiy bilimi va mas’uliyatining ahamiyati; – Etik meyorlarga amal qilish va halollikning ahamiyati. 5. Amaliy misollar tahlili orqali bilimlarni mustahkamlash – Real hayotdagi korrupsiya holatlarini tahlil qilish; – Ularni huquqiy nuqtai nazardan baholash; – Qonuniy va samarali yechimlar taklif qilish qobiliyatini rivojlantirish. Tibbiyot sohasida korrupsiyaviy jinoyatlar tushunchasi – Pora olish va berish, xizmat mavqeidan suiiste’mol qilish, dori vositalari bilan bog‘liq jinoyatlar. 2. Korrupsiyaviy jinoyatlarning asosiy sabablari – Nazoratning sustligi, tizimdagi shaffoflik yetishmasligi, huquqiy madaniyat pastligi, jamiyatda jazosizlik hissi. 3. Ichki va tashqi omillar – Tibbiyot muassasalaridagi tashkiliy kamchiliklar; – Aholining korrupsiyaga nisbatan murosali munosabati. 4. Korrupsiya uchun javobgarlik turlari – Jinoiy javobgarlik: Jinoyat kodeksining 210, 211, 212-moddalari; – Ma’muriy va intizomiy javobgarlik: jarima, ishdan bo’shatish, ogohlantirish.
Adabiyotlar: Adabiyotlar:	1. PF-158-son 11.09.2023й. .”O‘zbekiston-2030”strategiyasi 2. O‘zbekiston Respublikasining 03.01.2017 yildagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi O‘RQ-419-sonli Qonuni // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/3088008. 3. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/111453. 4. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://www.lex.uz/acts/111460. 5. O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi // [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/97664. 6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.02.2017 yildagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonunining qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-2752-sonli Qarori [Elektron manba]. URL: https://lex.uz/docs/3105125. Elektron ta’lim resurslari: -www.minzdrav.uz–

www.gov.uz
www.press-service.uz
www.parlament.gov.uz

- www.uza.uz
 - www.cbu.uz-
 - www.lex.uz
 - www.ziynet.uz

1.2. Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Tibbiyotda raqamli texnologiyalar bo'yicha zarur kompetensiyalar A) Bilim kompetensiyalari Raqamli texnologiyalar va ularning tibbiyotdagi qo'llanilishini bilish Elektron sog'liqni saqlash tizimi (EHR/EMR) va telemeditsina printsiplarini tushunish Ma'lumot xavfsizligi va bemor maxfiyligini himoya qilish qonunchiligini bilish AI va diagnostika dasturlarining asosiy ishlash printsiplari B) Amaliy ko'nikmalar Elektron sog'liqni saqlash tizimidan samarali foydalanish Telemeditsina orqali bemorlar bilan masofaviy konsultatsiya o'tkazish Raqamli diagnostika vositalarini ishlatish (masalan, laboratoriya natijalarini tahlil qilish) Ma'lumotlarni xavfsiz saqlash va uzatish C) Analitik va qaror qabul qilish kompetensiyalari Raqamli ma'lumotlardan tahlil qilish va xulosalar chiqarish Diagnostika va davolash bo'yicha qarorlarni AI va boshqa raqamli vositalardan foydalangan holda qabul qilish Ma'lumotlar xavfsizligi va etik cheklovlarni hisobga olish D) Kommunikativ kompetensiyalar Bemorlar va hamkasblarga raqamli texnologiyalarni tushuntirish Telemeditsina konsultatsiyalarida aniq va samarali

	muloqot qilish Raqamli tizimlar bo'yicha jamoa bilan hamkorlik qilish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Kompyuterga axborot kiritish va axborot olish qoidalarini; • kompyuterni tuzilishi to'g'risida qisqacha ma'lumotni, kompyuterning foydali va zararli tomonlarini, kompyuterda ishlash jarayonida sanitariya qoidalariga rioya qilishni; • tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari bilan ishlashni; • sog'lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o'rnini; • sog'liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalarini; • axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifini; • tibbiyotda aloqa va kommunikatsiya vositalarini; • ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; • xozirgi kunda tibbiyotda informatsion texnologiyalari sohasi rivojlanib kelmoqda- tibbiyot xodimlari uchun planshetlardan foydalanib, <i>online</i>- registratsiya qilish va ulardan foydalana olishi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika havfsizligini; • dasturlar bilan ishlashni; • ma'lumotlar bazasi yaratish, ular ustida ishlashni va dasturlash asoslarini; • kompyuter grafik usullaridan foydalana olishni; • tibbiy axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmog'ida ishlashni; • elektron pochta dasturi bilan ishlashni; • AKT sog'liqni saqlash tizimida qo'llashni.
O'quv moduli mazmuni:	Tibbiyot sohasida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish. Tibbiyotda qo'llanilayotgan zamonaviy axborot texnologiyasi qurilmalarining dasturiy va texnik ta'minoti to'g'risida nazariy va amaliy bilimlar Tibbiy statistik ma'lumotlarni to'g'ri tahlil qilish va ulardan kasallikning oldini olish yoki davolashda qo'llash. Axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish, internet

	tarmog'ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma'lumotlar bazasini tashkil etish, ekspert tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini bilish.
--	--

Tavsiya etiladigan adabiyotlar:

- 1.O.N.Djurayev Axborot tizimlari va texnologiyalari (tarmoqlar va sohalar buyicha) Toshkent 2020y
 - 2.Aminov S.M “Axborot kommunikatsion texnologiyalar” 2020 y
 - 3.Tursunov, Nazarov “Ta’limda axborot texnologiyalari” 2021 y
 - 4.Ayupov Ravshan Hamdamovich “Ta’limda axborot texnologiyalari” TDPU, 2020 y
 5. Informatika asoslari
Mualliflar: M. Aripov, A. Haydarov
Yuklab olish:
Informatika asoslari PDF
(https://uzsmart.uz/kitoblar/view/6551?utm_source=chatgpt.com)
 6. Informatika va axborot texnologiyalari
Muallif: Z.S. Abdullayev
 7. Kompyuter savodxonligi kitobchasi
Yuklab olish:
Kompyuter savodxonligi PDF(https://pdfbox.uz/books/uzbek/11329-kompyuter-savodxonligi-kitobchasi?utm_source=chatgpt.com)
 8. Kompyuterli va raqamli texnologiyalar
Mualliflar: Hoshimov, Tulyaganov
 9. Informatika (klassik darslik)
Muallif: N.V. Makarova
- Elektron ta’lim resurslari:**
1. DMED haqida asosiy tushuncha (Kapital.uz)
 2. O‘zbekcha tayyor adabiyotlar (PDF / DOC) (soff.uz)
 2. DMED bo‘yicha test savollar (Hujjat24)

1.3.Modul: Infeksion nazorat

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida	Infeksion nazoratda kompetensiya

kasbiy kompetensiyani ng shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Bu — tibbiyot xodimi yoki mutaxassisning bilim, ko'nikma va mas'uliyatli yondashuvi majmui. Kompetensiya quyidagilarni o'z ichiga oladi: □ Bilimlar: • Infeksion kasalliklar yuqish yo'llari • Sanitariya-epidemiologik me'yorlar • Dezinfeksiya va sterilizatsiya turlari □ Amaliy ko'nikmalar: • To'g'ri qo'l yuvish texnikasi • Himoya vositalarini to'g'ri kiyish va yechish • Asboblarni xavfsiz qayta ishlash □ Mas'uliyat va xulq-atvor: • Qoidalarga qat'iy rioya qilish • Infeksiya xavfini baholay olish • Favqulodda holatlarda tezkor choralar ko'rish
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlarini (SanQvaN); • davolash-profilaktika muassasalariga qo'yiladigan sanitar talablarni va "infeksion nazorat komissiyasi" ish faoliyatini; • sanitar me'yor va qoidalar bo'yicha amaldagi hujjatlarni; • OIV/OITSga oid normativ hujjatlarni; • OIV etiologiya va patogenezini, epidemiologiyasini; • OIV yuqish yo'llari, tekshirish usullari, klinikasi va bemorlar parvarishini; • kasalliklardan (COVID -19) himoyalash tamoyillarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda SanQvaMlarga rioya qilishni; • muolajalar vaqtida avariya holatlari yuzaga kelishini oldini olishni; • avariya holatlari yuzaga kelganda o'tkaziladigan chora-tadbirlar yig'indisini; • o'ta xavfli va karantin infeksiyalarda epidemiyaga qarshi o'tkaziladigan chora-tadbirlarni; • himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibini. • qo'llarga gigienik ishlov berish usullari, texnikasi va qo'llarni yuvish tartibini;
O'quv moduli mazmuni:	Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish borasida qabul qilingan normativ hujjatlar. Shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda akusherlarning vazifalari. Tibbiy muolajalar orqali yuqadigan kasalliklarni oldini olish. Yuqumli kasalliklar (o'ta xavfli va karantin infeksiyalar, OITS)ni

	tarqalishini oldini olish. OIV/OITSga oid normativ hujjatlar. OIV etiologiya va patogenez, epidemiologiyasi. OIV/OITS infeksiyasi. Kasalliklardan (COVID19) himoyalash tamoyillari. Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.
Tavsiya etiladigan adabiyotlar 1. San. Q va M. № 0342/17 “ DPMlarda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi” 10 yanvar 2017 y. 2. San. Q va M. № 03-17-15.”O‘zbek.Res.davolash- profilaktika muassasalarida chiqindilarni yig‘ish,saqlash va yo‘q qilish sanitariya qoidalari va meyorlari” 3.V.N.Turaqulov,X.A.Raxmatova.N.A.Avezova.”Yuqumli kasalliklarda xamshiralik parvarishi”O‘quv qo‘llanma.Navoi nashriyot.2019yil. 4.F.I Salomova, Sh.T Iskandarova “Gigiyena. Tibbiy ekologiya” Toshkent-2020 5.S.B. Israilova “Sanitariya epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati” o‘quv qo‘llanma. Turon nashr. Samarqand-2026 https://e-library.sammu.uz/uz/book/5400 6.COVID-19 bo‘yicha milliy qo‘llanma JSST. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi. 2020 yil 26 mart. 7.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi sayti → rasmiy sanitariya me‘yorlari va hujjatlar 8.ZiyoNET → bepul darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar Elektron ta’lim resurslari: http://www.edu.uz http://www.pedagog.uz www.tma.uz, www.lex.uz https://ru.pinterest.com/vkhamidov/	

1.4.Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta’minlovchi bilim, ko’nikmalar	Sterilizatsiya jarayonida texnika xavfsizligi — xodimlar salomatligi va atrof-muhitni himoyalashning asosiy omili. Kompetensiya quyidagilarni o‘z ichiga oladi: • Nazariy bilimlar: sterilizatsiya usullarining fizik-kimyoviy asoslarini bilish • Amaliy ko‘nikmalar: uskunalarni to‘g‘ri ishlatish va nazorat qilish • Xavf-xatarni baholash: issiqlik, bosim, kimyoviy va biologik xavflarni aniqlash

	• Me'yoriy hujjatlarga rioya qilish: sanitariya qoidalari va xalqaro standartlar • Favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik: nosozlik yoki avariya holatida to'g'ri harakat qilish 3. Zamonaviy yondashuvning ahamiyati Zamonaviy sterilizatsiya texnologiyalarini joriy etish: • infeksiya xavfini kamaytiradi, • ish unumdorligini oshiradi, • xodimlar va bemorlar xavfsizligini ta'minlaydi, • sifat menejmenti tizimlarini mustahkamlaydi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Sterilizatsiya sohasi bo'yicha mavjud bo'lgan fizikaviy, kimyoviy, mexanik, biologik, aralash va yangi zamonaviy usullar to'g'risida to'liq ma'lumotlarga ega bo'lish Sterilizatsiya va uning turlarini. • Gazli sterilizatsiya usullarini • Plazmali va ozonli sterilizatsiya usullarini • Sterilizatorlar va avtoklavlar bilan ishlash davridagi texnika xavfsizligi qoidalari haqida tushunchaga ega bo'lishi
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• tibbiy asboblarni quruq issiqlik shkafida sterillashni, • tibbiy vositalarning sterillanganlik sifatini tekshirish usullarini, • texnika xavfsizligini, • tibbiy vositalarning sterilizatsiya sifatini tekshirish usullarini bajara olishi.
O'quv moduli mazmuni:	Sterilizatsiyani olib borish xonalaridagi aseptika va antiseptika tadbirlari. Sterilizatsiya va avtoklavlash tadbirlariga tinglovchilarni amaliy tomondan o'qitish va o'rgatish. Mashg'ulotlar davomida markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan sterilizatsiya bo'limlari turlari haqida tushuncha berish, zamonaviy sterilizatsiya apparatlari bilan tanishtirish, texnika xavfsizligi masalalari bo'yicha ma'lumotlar berib borish. Asosiy diqqat va e'tiborni sterilizatsiya ishlarini to'g'ri olib borish, sterilizatsiyaning sifatli bo'lishini ta'minlovchi tadbirlar va uni tekshirish uchun zarur indikatorlardan to'g'ri foydalanish va ishlatish qoidalariga to'la amal qilish.
Adabiyotlar: Tavsiya etiladigan adabiyotlar: 1.K.F.Melibayeva,G.F.Ergasheva. "Aseptika, antiseptika va dezinfeksiya" Uslubiy qo'llanma.Qo'qon.2025yil. 2.V.N.Turaqulov,F.A.Qurbonov."Xirurgiyada xamshiralik parvarishi"O'quv	

qo'llanma.Navoi nashriyot.2019 yil.

3. G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo'yicha qo'llanma-Bug'li sterilizator(Avtoklav)"Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent.2024 yil.

4.G.T Dxritiman,G.T.Iskandarova "Uskunaning hayotiy siklini boshqarish bo'yicha qo'llanma-Plazmali sterilizator" Tibbiyot xodimlari uchun uslubiy tavsiyanomalar.Toshkent 2024 yil.

5.Elektron ta'lim resurslari:

1. Zamonaviy sterilizatsiya usullari

- **Sterilizatsiya usullari. Sterilizatsiya xususiyatlari**
Muallif: Arzimatova Ra'no Pardaboy qizi ([JournalSS](#))

2. Aseptika va antiseptika asoslari

- **Tibbiyot xodimlarining aseptika va antiseptik sterilizatsiya usullarini qo'llanishi**

Mualliflar:

- **Sh.Ya. Radjabov**
- **G.R. Kadamova**
- **M.M. Olimova** ([pedagogs.uz](#))

3. Mikrobiologiya va sterilizatsiya

- **Mikrobiologiya va virusologiya**
- Mualliflar: OTM professor-o'qituvchilari (NamDU) ([www.namdu.uz](#))

4. Umumiy tibbiyot va dezinfeksiya

- **Tibbiyotda dezinfeksiya va sterilizatsiya asoslari** ([book.bsmi.uz](#))

5. Sterilizatsiya usullari va qo'llanilishi, Stomatologiyada sterilizatsiya

- **Sterilizatsiya usullari va ularning qo'llanilishi**
- Muallif: Shoda Team ([Hujjat24](#))

1.5. Modul: Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	10 kredit
Tinglovchida kasbiy kompetensiyaning shakllanishini ta'minlovchi bilim, ko'nikmalar	Jismoniy faollik va sog'lom turmushda kompetensiyalar Bu sohadagi kompetensiyalar quyidagilarni o'z ichiga oladi: • Sog'lom turmush qoidalari bo'yicha bilimga ega bo'lish • Shaxsiy sog'liqni baholay olish va nazorat qilish • To'g'ri ovqatlanish rejasini tuzish ko'nikmasi • Jismoniy mashqlarni xavfsiz va samarali bajarish • Sog'lom hayot tarzini boshqalarga targ'ib qila olish
O'quv moduli yakunida	• Salomatlik tushunchasi, salomatlik darajasi ko'rsatkichlarini;

tinglovchi bilishi lozim:	• sogʻlom turmush tarzini shakllantirish tamoyillarini; • salomatlikka taʼsir etuvchi omillar: • irsiy, ekologik tibbiy va hayot tarzi va salomatlik mexanizmlarini bilishi, tahlil qila olishni; • atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka taʼsirini; • salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan standart va algoritmlarni; • toʻgʻri ovqatlanish prinsiplarini; • kun tartibini toʻgʻri tashkil etishni; • jismoniy faollik va chiniqishning • salomatlikka taʼsirini; • zararli odatlarning organizmga taʼsirini; • tibbiy koʻriklarni tashkil etish va aholini • jalb etishni; • sogʻlom turmush tarzini maqsadli guruhlar oʻrtasida shakllantirish va targʻib etishni;
Oʻquv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Aholining turli guruhlarida (yoshiga, mehnat turiga, jinsiga qarab) psixoemotsional holatni aniqlashni; • sogʻlom turmush tarzini qoʻllab quvvatlashda maqsadli guruhlarini shakllantirish va ular oʻrtasida suhbatlar olib borishni; • individual salomatlik va uni asrash yoʻllarini; • jismoniy faollik, toʻgʻri ovqatlanish prinsiplari, zararli odatlarning salomatlikka taʼsiri mavzularida aholi oʻrtasida tadbirlar tashkil etishni; • maqsadli guruhlar oʻrtasida targʻibot ishlarini olib borishni; • inson salomatligini saqlash va tiklashda jismoniy tarbiya mashqlari kompleksini; • jismoniy mashqlarni har xil yoshdagi sogʻlom odamlarda va bemorlarda qoʻllash uslublarini; • Skandinaviya yurish usullarini.
Oʻquv moduli mazmuni:	Sogʻlom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sogʻlom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka taʼsiri, toʻgʻri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini toʻgʻri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga taʼsiri, tibbiy koʻriklarni tashkil etish va aholini jalb etish.

Tinglovchilarni mustaqil o‘zlashtirishi uchun adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrda “Aholining sog‘lom ovqatlanishini ta‘minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi **PQ 4887-sonli qarori.**
2. **VMQ 2025 y. 6-may № 297** “ Sog‘liqni saqlash va ta‘lim tashkilotlarida ichimlik suvi hamda sanitariya-gigiyena infratuzilmasini kengaytirishga qaratilgan “ Toza qo‘llar” dasturi.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrda “Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab – quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi **PQ 4063-sonli qarori.**
4. **SSV buyrug‘i № 97, 2024 y, 27 mart.** “Axoli orasida kasalliklarni erta aniqlash, skrining dasturlari samarali o‘tkazish, aniqlangan kasalliklar bo‘yicha manzilli sog‘lomlashtirish ishlarini tashkil etish” to‘g‘risida.
5. **SSV ning № 175-buyrug‘i, 2025 yil, 20-iyun.**” Aholiga birlamchi tibbiy-sanitariya yordami ko‘rsatish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”
6. Sh. Zokirxo‘jayev, A. Gadoyev, M. Turimbetova “Dietologiya ” 2023 yil
7. A. Gadayev, L. Musadjanova, N. Pirmatova, N. Mo‘minova “Shifobaxsh taomlar ” 2017 yil.
8. Sh. Qurbonov, A. Qurbonov “To‘g‘ri ovqatlanish qoidalari ” 2014 yil
9. **Elektron ta‘lim resurslar:**
 1. inlibrary.uz – sog‘lom turmush maqolalari
 2. globalsciences.uz – ilmiy tadqiqotlar
 3. avitsenna.uz – ovqatlanish bo‘yicha tavsiyalar
 4. yuz.uz – sog‘lom turmush dasturlari
 5. hujjat24.uz – o‘quv materiallar

2.1. Modul .Ortopedik stomatologiya kabineti(bo‘limi) va stomatologiya laboratoriyasini tashkil etish. Texnika xavfsizligi qoidalari bilan tanishish.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Stomatologik davolash muassasalarini tuzilishi va jixozlanishi. Stomatologik yordam haqida ma‘lumotlar. Stomatologik poliklinikadagi bo‘limlar va xizmat turlari. Stomatologik bo‘lim xonalarini jihozlash. Stomatologik moslamalar, asbob va uskunalar. Stomatologik kasalliklar bilan kasallagan bemorlarni tekshirish va t. yekshirishda tibbiyot hamshirasining roli. Og‘iz bo‘shlig‘i kasalliklar

	profilaktikasi. To‘g‘ri ovqatlanish tartibining tish kasalliklarini oldini olishdagi ahamiyati . Kasallik varaqasini to‘ldirish. Stomatologik bemorlarni qo‘shimcha tekshirish usullariga (rentgen tekshiruviga) tayyorlash
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Stomatologik davolash muassasalarini tuzilishi va jixozlanishi. • Stomatologik yordam haqida ma’lumotlar. • Stomatologik poliklinikadagi bo‘limlar va xizmat turlari. • Stomatologik moslamalar, asbob va uskunalar. • To‘g‘ri ovqatlanish tartibining tish kasalliklarini oldini olishdagi ahamiyati
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Stomatologik bo‘lim xonalarini jihozlash • Stomatologik kasalliklar bilan kasallagan bemorlarni tekshirish • Kasallik varaqasini to‘ldirish. • Stomatologik bemorlarni qo‘shimcha tekshiruv(rentgen tekshiruviga) tayyorlash.

2.2 Modul. Ortopedik stomatologiya amaliyotida ishlatiladigan asboblar va jihozlar.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Stomatologik bo‘limlarda amalga oshiriladigan sanitar talablar. Dezinfeksiya va uning turlari. Aseptika va antiseptika. Sterilizasiyadan oldingi tozalash va sterillash . Sterilizasiya oldi tozalashning sifatini tekshirish Sterilizasiyada qo‘llanuvchi ashyolar dezinfeksiya turlarini; •aseptika va antiseptika usullarini; •sterilizasiya oldi tayyorlovni; •avtoklavdan foydalanishni; •steril bir martalik qog‘oz salfetkaladan foydalanishni; •asboblarni sterilizasiya oldi tayyorlash; •asboblarni sterilizasiya oldi tayyorlash; •stomatologik asboblarni bug‘ ostida sterillash; •stomatologik asboblarga antiseptic ishlov berish;

	•OITS infeksiyasida asboblarni sterillash; •dezinfeksiyalovchi eritmalarni tayyorlash qoidasi; •sterilizasiya oldi tozalashning sifatini tekshirish; •sterillashdan oldingi tozalash va sterillash.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Stomatologik bo‘limlarda amalga oshiriladigan sanitar talablar. • Dezinfeksiya va uning turlari • Aseptika va antiseptika • Sterilizasiyadan oldingi tozalash va sterillash. • Sterilizatsiya oldi tozalashni sifatini tekshirishni.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• aseptika va antiseptika usullarini; • sterilizasiya oldi tayyorlovni; • avtoklavdan foydalanishni; • steril bir martalik qog‘oz salfetkaladan foydalanishni; • asboblarni sterilizasiya oldi tayyorlash; • asboblarni sterilizasiya oldi tayyorlash; • stomatologik asboblarni bug‘ ostida sterillash; • stomatologik asboblarga antiseptic ishlov berish; • OITS infeksiyasida asboblarni sterillash; • dezinfeksiyalovchi eritmalarni tayyorlash qoidasi; • sterilizasiya oldi tozalashning sifatini tekshirish; • sterillashdan oldingi tozalash va sterillash.

2.3 Modul. Protezlash uchun muhim bo‘lgan dentoalveolyar tizimning anatomik va fiziologik xususiyatlari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Sut vadoimiy tishlar ularni anatomo-fiziologik xususiyatlari. Tishlarning tuzilishidagi farqlanishlar, ajratib turadigan belgilari. Yuqori va pastki jag‘‘ suyaklarining anatomo-fiziologik xususiyatlari. Ularni tishlashda, tish va tish qatori bilan o‘zaro bog‘lanishi. Pastki jag‘‘da bajariladigan harakatlar. Tish protezlarini tayyorlashda chaynovni tashkil etuvchi a‘zolar tizimi harakati hamda ularning o‘zaro bog‘lanishini ahamiyati. Tishlarning

	joylashish anomaliyalari. Old jipslashish (sagital okklyuziya). Old jipslashish qiyshiqqligi. Yon jipslashish (transverzal okklyuziya). Yon jipslashish qiyshiqqligi. Tishlarni parvarish qilish. Og‘iz bo‘shlig‘ini sanatsiya qilish. Artikulyatorlar va okklyudatorlar bilan ishlashda tish texnigining vazifalari. Tishlar formulasidan foydalanish. Tish qatorlari ularning tuzilishi. Yuqorigi va pastki jag‘ tish va asos yoylari. Ortognatik, to‘g‘ri, progenik, chuqur, ochiq kesishma tishlovlar. Tishlarning jipslashishi xolatlarini aniqlash. Model tayyorlash. Qo‘l yuvish texnikasi.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Sut vadoimiy tishlar ularni anatomo-fiziologik hususiyatlari. • Tishlarning tuzilishidagi farqlanishlar, ajratib turadigan belgilari • Yuqori va pastki jag‘ suyaklarining anatomo-fiziologik hususiyatlari. Ular tishlashda, tish va tish qatori bilan o‘zaro bog‘lanishi. • Pastki jag‘da bajariladigan harakatlar. • Tish protezlarini tayyorlashda chaynovni tashkil etuvchi a‘zolar tizimi harakati hamda ularning o‘zaro bog‘lanishini ahamiyati. • Old jipslashish (sagital okklyuziya). • Old jipslashish qiyshiqqligi. • Yon jipslashish qiyshiqqligi. • Artikulyatorlar va okklyudatorlar bilan ishlashda tish texnigining vazifalari. • Tishlar formulasidan foydalanish. • Tish qatorlari ularning tuzilishi. Yuqorigi va pastki jag‘ tish va asos yoylari.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Tishlarni parvarish qilish. • Og‘iz bo‘shlig‘ini sanatsiya qilish. • Ortognatik, to‘g‘ri, progenik, chuqur, ochiq kesishma tishlovlar. • Tishlarning jipslashishi xolatlarini aniqlash. • Model tayyorlash. • Qo‘l yuvish texnikasi.

2.4 Modul.Tish jag'' tuzilishining xususiyatlari.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	12kredit
O'quv moduli mazmuni:	Kattalar va bolalarda tish jag'' tizimining o'ziga xos xususiyatlari. Artikulyatsiya, prikus va okklyuziya turlari. Anomaliya sinflari, Tishlarning joylashish anomaliyasi.Tish qatorlaridagi defektlarni turlari va kelib chiqish sabablari, zamonaviy tekshirish usllari. Bolalarga protez quyishga ko'rsatmalar,talablar.Tish va og'iz bo'shlig'i anomaliyalari,tasnifi
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Kattalar va bolalarda tish jag'' tizimining o'ziga xos xususiyatlari. • Artikulyatsiya, prikus va okklyuziya turlari. • Anomaliya sinflari, • Tishlarning joylashish anomaliyasi. Tish va og'iz bo'shlig'i anomaliyalari,tasnifi
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Tish qatorlaridagi defektlarni turlari va kelib chiqish sabablari, zamonaviy tekshirish usllari. • Bolalarga protez quyishga ko'rsatmalar.

2.5 Modul. Ortopedik stomatologiya klinikasida bemorlarni tekshirish usullari

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Tishlarning shaklini o'rganish. Tish toj qismini mum yordamida tiklash. Mum asosli prikus yostiqchalarini yasash. Mum asosli prikus yostiqchalariga qo'yiladigan talablar. Mum asosli protezni yakuniy shakllantirish. Mum asosli prtezni kyuvetaga gipslash. Ikki qavatli asosdan protez tayyorlash. Ilmoq (klammer) va uning axamiyati. Milkka tiralib turadigan qanotsimon ilmoq (pelot).

	Modellarni okklyudatorga gipslash. Mum protezlarini og‘iz bo‘shlig‘ida tekshirish. Mum asosli protezi bor bemorlarga protezni parvarishi bo‘yicha amaliy maslahatlar berish. Mum asosli protezlarni ta‘mirlash. Tish terishning Vasilev usuli va udan foydalanish. Protezni pardozlash.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Tishlarning shaklini o‘rganish. • Mum asosli prikus yostiqchalariga qo‘yiladigan talablar. • Mum asosli protezni yakuniy shakllantirish. • Mum asosli prtezni kyuvetaga gipslash. • Ilmoq (klammer) va uning axamiyati. Milkka tiralib turadigan qanotsimon ilmoq (pelot). • Tish terishning Vasilev usuli va udan foydalanish.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Tish toj qismini mum yordamida tiklash. • Mum asosli prikus yostiqchalarini yasash. • Ikki qavatli asosdan protez tayyorlash. • Mum protezlarini og‘iz bo‘shlig‘ida tekshirish. • Mum asosli protezi bor bemorlarga protezni parvarishi bo‘yicha amaliy maslahatlar berish. • Mum asosli protezlarni ta‘mirlash.

2.6 Modul . Ortopedik stomatologiyada ishlatiladigan materiallar.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	14 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Olinmaydigan tish protezlari, mikroprotezlar va briketlar tayyorlash qoidalari. Tayyorlash uchun foydalaniladigan mahsulotlar, va ularni tayyorlash jarayoni. Ularni qo‘yish. Kiritmalar tayyorlash zamonaviy usullari. Tish tojidagi kovakni kiritma uchun tayyorlash. Kiritmani shakllantirish. Kiritmalarni o‘rnatishda tish texnigining vazifalari. Kiritmalarni tayyorlashda tish toji va qo‘shni tishlarni mustaxkam gipsdan, butun tishlar qatorini oddiy gipsdan quyishda tish texnigining vazifasi. Yarim qoplamalarni tayyorlash. Qoplamalarni tayyorlash. Qoplamalarni o‘rnatish texnikasi. Tishni charxlash bosqichlari. Charxlangan tishlardan qolip olish. Metall shtamp tayyorlash bosqichlari. Metall nusxa quyish texnikasi. Quyilgan metall shtapmlarga ishlov berish texnikasi. Gilzalarni ezish. Gilzalarga termik ishlov berish texnikasi.

	Gilzalardan qoplamalar tayyorlash. Mikroprotezlar va briketlar tayyorlash
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Olinmaydigan tish protezlari, mikroprotezlar va briketlar tayyorlash qoidalari. • Kiritmalar tayyorlash zamonaviy usullari. • Kiritmani shakllantirish. Kiritmalarni o‘rnatishda tish texnigining vazifalari. • Kiritmalarni tayyorlashda tish toji va qo‘shni tishlarni mustaxkam gipsdan, butun tishlar qatorini oddiy gipsdan quyishda tish texnigining vazifasi. • Tishni charxlash bosqichlari. • Metall shtamp tayyorlash bosqichlari.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Tayyorlash uchun foydalaniladigan mahsulotlar, va ularni tayyorlash jarayoni. • Kiritmalar tayyorlash zamonaviy usullari. • Metall nusxa quyish texnikasi. • Tish tojidagi kovakni kiritma uchun tayyorlash. • Yarim qoplamalarni tayyorlash. • Qoplamalarni tayyorlash. • Qoplamalarni o‘rnatish texnikasi. • Charxlangan tishlardan qolip olish. • Quyilgan metall shtapmlarga ishlov berish texnikasi. Gilzalardan qoplamalar tayyorlash • Mikroprotezlar va briketlar tayyorlash

2.7 Modul. Stomatologiya laboratoriyasida ishlatiladigan yordamchi materiallarning turlari.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Metall keramik tish protezlarini tayyorlashning laboratoriya bosqichlari. Ko‘priksimon protezlar yasash va bunda tish texniklari tomonidan qo‘yilgan xato va kamchiliklar. Kamchilik va xatolarni bartaraf qilish yo‘llari. Zanglamaydigan metallar, plastmassa, forfor, metalloplastmassalardan hamda metallokeramika va boshqa maxsulotlardan ko‘priksimon protezlarni

	tayyorlash boskichlari, usullari. Butun holda kuyilgan ko'priksimon protezlar, ko'priksimon protezlarni tayyorlashda yul kuyiladigan kamchiliklar, ulardan foydalanilganda xosil bo'ladigan salbiy asoratlar. Tish porotezlarni tayyorlash uchun ishlatiladigan mahsulotlar, ularga kuyilgan talablar. Ularning tarkibi, fizik va kimyoviy xossalari. Turli metall qotishmalardan tayyorlangan protezlar ko'yilganda kuzatilishi mumkin bo'lgan asoratlar va ularni bartaraf etish yo'llari. Payvandlash ishlari. Tish qoplamalari (koronkalar), zamonaviy tish qoplamalarining turlari. Metall, plastinkali, forforli hamda kombinatsiyalashgan tish qoplamalari. Ularni tayyorlash usullari.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Metall keramik tish protezlarini tayyorlashning laboratoriya bosqichlari. • Ko'priksimon protezlar yasash va bunda tish texniklari tomonidan qo'yilgan xato va kamchiliklar • Zanglamaydigan metallar, plastmassa, forfor, metalloplastmassalardan hamda metallokeramika va boshqa maxsulotlardan ko'priksimon protezlarni tayyorlash boskichlari, usullari. • Butun holda kuyilgan ko'priksimon protezlar, ko'priksimon protezlarni tayyorlashda yul kuyiladigan kamchiliklar, ulardan foydalanilganda xosil bo'ladigan salbiy asoratlar. • Tish qoplamalari (koronkalar), zamonaviy tish qoplamalarining turlari. • Metall, plastinkali, forforli hamda kombinatsiyalashgan tish qoplamalari.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Turli metall qotishmalardan tayyorlangan protezlar ko'yilganda kuzatilishi mumkin bo'lgan asoratlar va ularni bartaraf etish yo'llari. • Payvandlash ishlari • Metall, plastinkali, forforli hamda kombinatsiyalashgan tish qoplamalarini tayyorlash usullari.

2.8 Modul . Modellar,modellarning tasnifi.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	18 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Tishsiz yuqori va pastki jag'ning tasnifi, to'la olib qo'yiladigan plastinkali protezlar.To'la olib qo'yiladigan plastinkali protez yasash uchun markaziy jipslashish xolatini aniqlash. To'la olib qo'yiladigan plastinkali protez tayyorlashda tishlarni anatomik usulda terish. Progeniya prikusi bo'lganda tish terish usuli. Prognatiya prikusi bo'lganda tish terish usuli. Yuqori va pastki jag' uchun bir momentli usulda maxsus qoshiq tayyorlash. Ikki momentli usulda tayyorlanadigan maxsus qoshiq. Singan, olib qo'yiladigan plastinkali protezlarni tuzatish va ular parvarish. Yuqori va pastki jag' uchun bir momentli usulda maxsus qoshiq tayyorlash.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Tishsiz yuqori va pastki jag'ning tasnifi, to'la olib qo'yiladigan plastinkali protezlar • To'la olib qo'yiladigan plastinkali protez yasash uchun markaziy jipslashish xolatini aniqlash. • Progeniya prikusi bo'lganda tish terish usuli
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• To'la olib qo'yiladigan plastinkali protez tayyorlash • . Prognatiya prikusi bo'lganda tish terish usuli. • Yuqori va pastki jag' uchun bir momentli usulda maxsus qoshiq tayyorlash • Ikki momentli usulda tayyorlanadigan maxsus qoshiq. Singan, olib qo'yiladigan plastinkali protezlarni tuzatish va ular parvarish. • Yuqori va pastki jag' uchun bir momentli usulda maxsus qoshiq tayyorlash.

2.9. Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda birinchi yordam ko'rsatish.

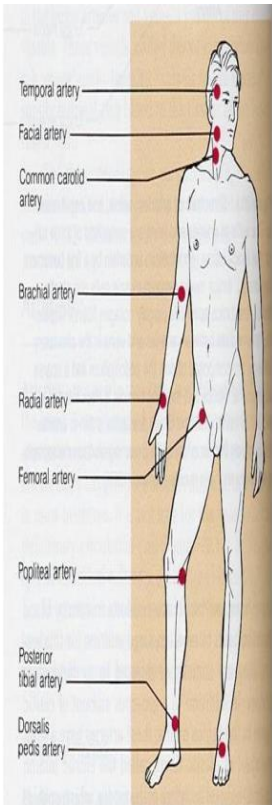
O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Favqulodda vaziyatlar, halokatlar haqida asosiy tushunchalar. Favqulodda vaziyatlar tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari. Tibbiy evakuatsiya bosqichlari. Favqulotda vaziyatlarda o'rta tibbiyot xodimining vazifalari. Jabrlanuvchilarni saralash tartibi. Tibbiy saralash (traj usuli) va evakuatsiya qilish. Jabrlanuvchini ahvolini baholash,asosiy hayotiy

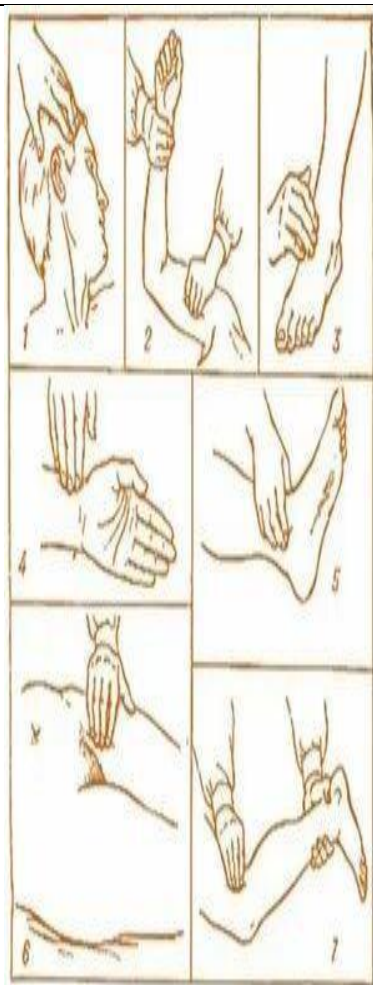
	ko'rsatkichlarni aniqlash. Bemor uchun zarur vaziyatni yaratish. Ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatish. O'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o'pka reanimatsiyasini "SAV" ketma-ketligida o'tkazish algoritmi. aniqlash va monitoringini olib borish.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	• Favqulodda vaziyatlar va halokatlarning asosiy turlarini; • favqulodda vaziyatlar tasnifi, kelib chiqish sabablari, manbalarini; • tibbiy evakuatsiya bosqichlarini; • jarohatlanganlarni tibbiy saralash tartibini; • favqulotda vaziyatlarda o'rta tibbiyot xodimining vazifalarini; • evakuatsiya bosqichlarida tibbiy yordam turlarini; • ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o'pka reanimatsiyasini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	• Favqulodda vaziyatlarda shikastlanish turiga qarab jabrlanganlarni tibbiy saralashni; • texnogen, tabiiy, ekologik tushdagi favqulotda vaziyatlarda birinchi yordam ko'rsatishni; • jabrlanganlarni evakuatsiya qilishni; • transport avariylarida yordam ko'rsatishni; • jarohatlarda, suyak sinishida va Krash sindromida birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir qon ketishlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni; • elektr toki bilan shikastlanishda birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir zaharlanishlarda birinchi yordam ko'rsatishni; • sovuq urishi va issiqlik urishida birinchi yordam ko'rsatishni; • cho'kishda birinchi yordam ko'rsatishni; • bo'g'ilishda birinchi yordam ko'rsatishni; • hasharotlar chaqishi va hayvonlar tishlaganda tez tibbiy yordam ko'rsatishni; • o'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o'pka reanimatsiyasini asosiy tadbirlarning "SAV" ketma-ketligini bajarishni.

Adabiyotlar:	1.D.Turaqulov,L.X.Musajonova.”Shoshilinch tez tibbiy yordam ko‘rsatishda xamshiralik ishi”O‘quv qo‘llanma.A.Navoi nashriyot.2019 yil. 2. Y.Allayorov Y.Tojiboev “Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari.”2017 y.Toshkent. 3.Elektron ta’lim resurslari: 1. Free online First Aid, CPR & AED kurslari • FirstAidForFree.com — asosiy birinchi yordam, CPR (CPR), AED (avtomatik tashqi defibrillyator) va boshqa ko‘plab mavzularni o‘z ichiga olgan bepul onlayn kurslar. 2. First Aid Online Classes — American Red Cross • American Red Cross (Amerika Qizil Xoch) tomonidan taklif etilgan onlayn birinchi yordam kurslari. Interaktiv modul orqali CPR, yaralanishlarni boshqarish va boshqa birinchi yordam ko‘nikmalari. 2. CPR, AED va First Aid kursi — Alison Free Course: CPR, AED and First Aid Alison platformasidagi bepul kurs. Bu kursda CPR, AED ishlatish va favqulodda vaziyatlarda tez yordam asoslarini mustaqil o‘rganish mumkin.
---------------------	--

3.2.2 Simulyatsion kurs (tibbiy trening) mazmuni

№	Bajariladi gan ishlar mazmuni	Eskizlar, chizmalar rasmlar,	Kerakli bo'lgan jixozlar.	Bajarilish tartibi
1	Qo'llarni yuvish	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372085 	suyuk sovun, bir martalik qog'oz salfetka.	Ho'llash va sovunlash: Qo'llarni toza suv bilan ho'llang va yetarli miqdorda sovun surting. Kaftlarni ishqalash: Kaftlarni bir-biriga qaratib, aylanma harakatlar bilan ishqalang. Barmoqlar orasini tozalash: O'ng kaftni chap qo'l orqasiga qo'yib, barmoqlarni bir-birining orasiga kirgazing va ishqalang. So'ngra qo'llarni almashtiring. Barmoqlarni qulflash: Barmoqlarni bir-biriga ilashtirib (qulflab), barmoqlar orqa yuzasini qarama-qarshi kaft bilan ishqalang. Bosh barmoqlarni yuvish: Chap qo'l bosh barmog'ini o'ng kaft bilan qisib ushlab, aylanma harakatlar bilan tozalang. Keyin o'ng bosh barmoqni ham shunday yuving. Tirnoqlar va barmoq uchlari: O'ng qo'l barmoq uchlari chap kaftga qo'yib, aylanma harakatlar bilan ishqalang. Bu tirnoq

				ostidagi mikroblarni ketkazadi. Keyin qo'llarni almashtiring.
2.	Radial pulsni aniqlash. Bemorni qulay xolatda o'tkazish yoki yotqizish.	 	Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka. Sekundomer, harorat varaqaasi, ruchka. Qizil ruchka.	Radial pulsni aniqlash. 1.Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2.Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3.Bemor qulay xolatda o'tkaziladi yoki yotqiziladi. 4.Bemorning qo'li bo'sh egilgan holatda bo'lishi kerak. 5.Radial pulsni aniq lashda tekshiruvchi bilakning ichki yuzasi, 1/3 pastki qismi, 1 – barmoq asosi bo'ylab bilak arteriyasi tomi rini shunday ushlashi kerakki II, III, IV barmoqlari tomir ustida bo'lishi kerak. 6.Pulsni tekshirayot gan vaqtda tekshiruv chi IV barmog'i bemor ning I - barmog'i ro'parasida bo'lishi kerak. 7.Pulsasiya qilayotgan arteriyani uchchala barmoq bilan paypaslab, asta bilak suyagining ichki tomoniga bosiladi 8. Pulsni aniqlayotganda uni maromiga, to'liqligiga ESLATMA: ahamiyat beriladi. 9. Bilak arteriyasida pulsni sanash mumkin bo'lmaganda uyqu va chakka sanaladi. 10.

sohalarida Natijasi harorat varaqasiga qizil ruchka belgilanadi. ESLATMA: 1. Puls urishini bun dan tashqari quyi dagi sohalarida aniqlash mumkin: a) Karotid puls – uyqu arteriyasida, ya’ni kekirdakning yon tomonidagi anatomik chuqurchada aniqlanib, kattalarda o’pka – yurak reani matsiyasini o’tkaz ganda foydalaniladi. b) Braxial puls - elka arteriyasida, ya’ni tirsak chuqurchasi markazining kichik barmoq aniqlanadi, tomonida asosan arterial qon bosimini o’lchashda foydalani ladi. v) Femoral puls – son arteriyasida, ya’ni tos suyagining yuqori oldingi qismi va chov birlashmasi o’rtasida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta’minlanishi yoki o’pka – yurak reanimasiyasi o’tkazilganda ko’krak qafasining kompressiyalarini baholashda foydalaniladi. g) Pedal puls – oyoq kaftining dorzal yuzasida va to’piqning ichki (medial) o’simtasini

				orqa pastroq qismida aniqlanadi, asosan oyoqlarning qon bilan ta'minlanishini baholashda foydalaniladi d) Apikal puls – yurak cho'qqisi turtkisida, ya'ni chap o'mrov o'rta chizig'i bo'ylab, 4 – 5 qovurg'alararo sohada stetoskop yordamida eshitiladi. e) Apikal va radial pulsni aniqlash orqali puls defisitini (tanqisligi) aniqlash:
3	Arterial bosim (a.b.)ni o'lchash.	 	Tonometr, fonendoskop	Arterial bosim (a.b.)ni o'lchash. 1. Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2. Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi 3. Arterial bosimni o'lchash uchun bemor qulay o'tkaziladi yoki yotqiziladi. Bemorning o'ng yoki chap bilagini yelkasigacha yalang'ochlanadi. 5. Bemor qo'li krovat ga yoki stulga kafti bilan yuqoriga qaratib qo'yiladi 6. Tonometr vintelini burab manjetini havo si chiqariladi. 7. Bemorni tirsagidan 2-3 sm yuqoriga manjetni 2 barmoq sig'adigan qilib o'rab olinadi.

8. Bemorning tirsak bo'g'imida yelka arteriyasi tomir urishini 2,3,4 barmoqlar yordamida topiladi.

9. Tomir urgan joyga fonendoskop membranasini

qo'yiladi, eshituv nayi quloqqa ulanadi.

10. Vintelni berkitib rezina

ballon yordamida manjetkaga havo yuboriladi.

11. Vintelni ochib, havo asta-sekin chiqariladi.

12. Havo chiqish vaqtida fonendoskopda tomir urishi eshitiladi. Bu

sistolik

bosim

ko'rsatgichidir.

13. Havo chiqishi davomida tovushlar eshitilmay qoladi. Bu diastolik

bosim

ko'rsatgichini bildiradi.

14. Tovushlarning eshitilgan

va

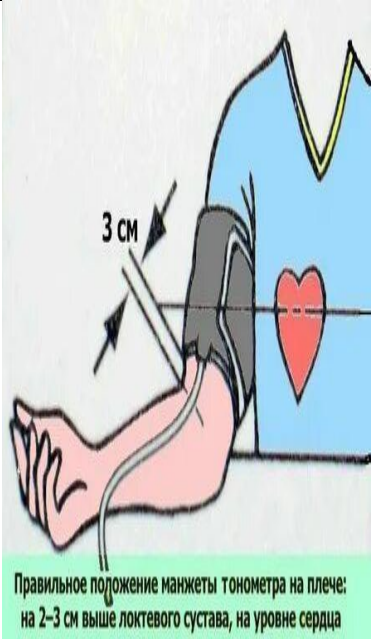
eshitilmagan joylardagi

natijani

monometrdan

yozib olinadi.

15. Vintelni to'liq ochib, manjetkani ichidagi xavo to'liq

			chiqariladi. 16. Manjetka bemor bilagidan olinadi. 17. Natija xarorat varaqasiga belgilanadi. ESLATMA: Normada sistolik bosim kattalarda 100-130 mm.simob ustuniga, diastolik bosim 60-90mm. simob ustuniga teng bo'ladi.
4	Nafas olish sonini sanash	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION 	Sekundomer-1 ta, lotok – 1ta, gemodi namika varaqlari-1 ta suyuq sovun -1 ml, qog'oz sochiq-20sm, steril qo'lqop -1 juft, 70% li etil spirti – 5 ml, paxta sharcha-10 gr, 0,5% gipoxlorid natriy eritmasi -500 ml 1. Qo'llar yuviladi va quritiladi. 2. Bemor bilan ishonchli munosabat o'rnatiladi. 3. Muolaja mohiyati va ketma-ketligi tushuntiriladi. Bemordan muolajag'a roziligi olinadi. 5. Kerakli jihozlar tayyorlanadi. 6. Hamshira qo'llari yuviladi va quritiladi. 7. Nafasni sanash uchun bemor karovatga o'tirgan yoki yotgan bo'lishi kerak. Bemor oldida joylashib o'tiriladi va bemorni chalg'itish uchun uning qo'lini pulsni aniqlash maqsadida ushlagandek ushlanadi. 9. Hamshira qo'lini bemorning bilagidan

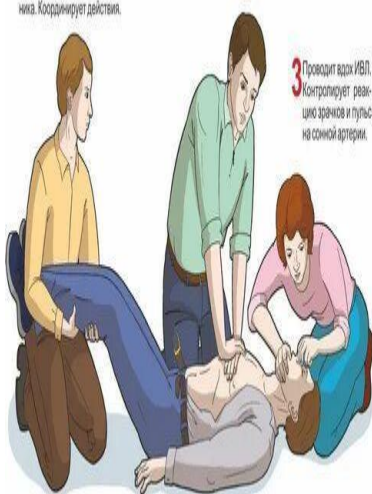
				ushlab, agar ko'krak tipidagi nafasni aniqlash kerak bo'lsa bemorning ko'krak sohasiga, qorin tipini aniqlashda epigastral sohasiga pulsni aniqlash maqsadida qo'ygandek qo'yadi. 10.Nafas olish sekundomerdan foydalangan holda sanaladi. 11.Nafas olish sanalganda uning maromini, sonini, chuqurligini va tipini baholanadi. 12.Nafas harakatlari 1 daqiqa davomida sanaladi.
5	Hushdan ketganda birinchi yordam ko'rsatish.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION 	Yostiq yoki katlanadigan adyol ,Nam sochiq yoki salqin suv, Nashatir spirti (ammiak) ,Paxta ,Bir martalik qo'lqoplar ,Qaychi yoki tugmani ochish uchun vosita ,O'ralgan qulay mato (matrascha yoki polietilen) , Zaruratda yonboshlatis h	1. Avvalo xavfsizlikni ta'minlang: O'zingiz va jabrlanuvchi uchun xavfsiz joyda ekaningizga ishonch hosil qiling (masalan, yo'l o'rtasida bo'lsa, uni chetga olib chiqing 2.BIRINCHI YORDAM QADAMLARI: Jabrlanuvchini tekshiring Odamga ohang bilan murojaat qiling : "Yaxshimisiz?",

Побрызгать лицо холодной водой,
дать понюхать ватку с нашатырным спиртом

1 Приподнимает ноги для улучшения притока крови к сердцу. Восстанавливает силы и готовится сменить уставшего участника. Координирует действия.

2 Проводит непрямой массаж сердца. Отдает команду «Вдох!» после каждого пятого надавливания (в момент вдоха следует сделать паузу на 3-4 секунды). Контролирует эффективность вдоха ИВЛ.

3 Проводит вдохи ИВЛ. Контролирует реакцию зрачков и пульс на сонной артерии.

uchun orqa
yostiq (kichik) ,
Og'ir holatlar
uchun telefon
yoki aloqa
vositasi

"Meni eshityapsizmi?" Javob bermasa, yengil silkitib ko'ring.
3. Burun tagiga paxtaga shimdirilgan nashatir spirti tutqazish mumkin – bu odamning o'ziga kelishiga yordam beradi. Ammo nashatirli paxtani burunga tiqmaslik, uni ichkariga quyib yubormaslik va hushsiz holatda odamni ichimlik bilan sug'ormaslik kerak – bu xatoliklar odamga zarar yetkazishi mumkin.
4. Nafas olishni va yurak urishini tekshiring. Nafas chiqishini og'iz yoki burundan eshiting yuzingiz bilan sezishga harakat qiling.
5. Ko'krakning ko'tarilishini kuzating. Nafas va urishni aniqlash 10 soniyadan oshmasligi kerak.
6. Agar nafas olmasa yoki yurak urishi to'xtagan bo'lsa: Zudlik bilan tez yordam chaqiring (103). Yurak urishini sun'iy yo'l bilan tiklash (KPR) boshlang:

				Ko'krakning markaziga ikki qo'lni qo'yib, har bir bosish 5–6 sm chuqurlikda va daqiqasiga ~100–120 marta bo'lishi kerak. 7. Agar nafas olayotgan bo'lsa, ammo hushsiz bo'lsa: Uni yonbosh holatga o'tkazing (stabil yon holat): Nafas yo'llari ochiq bo'lishi uchun tilni orqaga tushib qolishining oldini oladi. Nafasini va holatini doimiy kuzatib boring. Kiyimlarini bo'shating Yoqa, belbog', sutyen yoki boshqa qisuvchi kiyimlarni yeching.
6	Antropometriya o'tkazish	Ulchov tasmasi 	santimetrli o'lchov tasmasi; ruchka; suyuq sovun	Mijozdan issiq yoki qalin kiyimlarini yechishini iltimos qiling; O'lchashni yupqa kiyim ustidan amalga oshiring; Mijozdan o'lchash tasmagini gavda atrofidan (pastki qovurg'a va tos suyagining yuqori nuqtasi orasida joylashgan markaziy nuqtada) o'tkazishni iltimos qiling; O'lchash tasmasi bir xil sathda turganligiga ishonch hosil qiling; Mijozdan gavdasining

				og'irligini bir tekisda taqsimlagan holda, oyoqlarini birga qo'yishini iltimos qiling; Qo'llarini bo'shashgan holatda tutishi; Me'yoriy nafas olib so'ngra nafas chiqarishini iltimos qiling; Bel aylanasi uzunligini o'lchang; O'lchash tasmasi qattiq siqmagan holda, teriga yopishib turishi lozim (rasmlarga qarang). Mijozdan santimetrli tasmani qaytarab oling; Qo'llarni sovun bilan yuving. Me'yorida bel aylanasi erkaklarda 100 sm , ayollarda 90 sm bo'lishi kerak
7	Tana haroratini o'lchash.		tibbiy termometr, sochiq, harorat daftari, zararsizlantiruvchi eritma solingan idish (1% li xloramin eritmasi)	Qo'l yuviladi va quritiladi. Bemorga muolaja haqida ma'lumot beriladi. Bemor qulay vaziyatda yotqiziladi. Termometr olinadi va simob ustuni silkitib tushiriladi. Termometr qo'yiladigan soha ko'zdan kechiriladi va sochiq bilan quruq qilib artiladi. Termometr teri burmasiga qo'yiladi. Bunda termometrdagi

				simob rezervuari badanga tegib turishi kerak. 10 daqiqadan so'ng termometr olinadi. Termometrdagi ko'rsatgich aniqlanadi. Termometr ko'rsatgichi harorat daftariga qayt qilinadi. Termometr simob ustuni pastga tushguncha silkitiladi. Termometr zararsizlantiriladi. Harorat varaqasiga qayd qilinadi. Termometrni zararsizlantirish: termometr zararsizlantiruvchi eritmalaridan biriga solib qo'yiladi (2% li xloramin eritmasiga 30 daqiqaga, 3% perikis vodorodli eritmasiga 80 daqiqaga, 0,5% li dizoksan eritmasiga 20 daqiqaga) oqar suvda chayiladi va quruq qilib artiladi. Termometr quruq joyda, tagiga paxta solingan idishda saqlanadi.
--	--	--	--	---

Kollaps ,
Shokda
birinchi
yordam.

Yostiq yoki
katlanadigan
adyol ,Nam
sochiq yoki
salqin suv,
Nashatir
spirti
(ammiak)
,Paxta , bir
martalik
qo‘lqoplar
,Qaychi yoki
tugmani
ochish uchun
vosita
,O‘ralgan qulay
mato
(matrascha yoki
polietilen) ,
Zaruratda
yonboshlatis h
uchun orqa
yostiq (kichik) ,
Og‘ir holatlar
uchun telefon
yoki aloqa
vositasi

1. Holatni baholash
va yordam chaqirish
Jabrlanuvchining
holatini tezda
baholang: hushida
yoki yo‘qmi, nafas
olyaptimi.
Tez yordam 103
chaqiring.
2. Jabrlanuvchini yotqi
zing, iloji bo‘lsa
beliga orqa bilan, tekis
joyga. Oyoqlarini
biroz ko‘tarib
qo‘ying – bu miya va
yurakka qon oqimini
yaxshilaydi.
3. Agar voqea yopiq
joyda bo‘lsa,
derazani oching,
shamollatish
yarating. Kiyimlarnin
g yoqasini,
belbog‘ini,
tugmalarini yeching,
siqib turgan
qismlarni bo‘shating.
4. Boshni yon
tomon ga buring, bu
tilning orqaga
tushib nafas
yo‘llarini to‘sib
qo‘y masligi uchun
zarur. Agar qayt
qilish ehtimoli
bo‘lsa, yonbosh
yotqizing.
5. Terisi sovuq,
oqarib ketgan bo‘lsa
– tanani iliqlashtirish
chorala rini ko‘ring.
Sovuq ter chiqishi –
bu qon
aylanishining

			buzilganidan darak beradi. Nashatir spirtiga shimdirilgan paxtani burun tagiga olib boring (1–2 soniyaga). Agar nashatir bo‘lmasa, odekolon bilan artish mumkin. 7. Og‘ir holatlarda nafas va yurakni tekshirish Nafas yoki yurak urishi yo‘q bo‘lsa: Sun‘iy nafas (masalan, “og‘izdan og‘izga”) Yurakni bilvosita massaji (ko‘krakni 100–120 marta daqiqasiga bosish) 8. Agar bemor hushiga kelsa: Sokin yotishini ta‘minlang. Suyuqlik bering (masalan, iliq shirin choy), agar qusmayotgan bo‘lsa Avval ichib yurgan dori vositalarini o‘zi istasa, faqat o‘zi qabul qilgan dorilarni bering
--	--	---	--

9

Yurakni
bilvosita
massaj qilish
texnikasi.

Sun'iy nafas
berish uchun
niqob yoki
plyonka,
avtomatlashti
rilgan tashqi
defibrillyator,
gigiyenik
qo'lqoplar, se
kundomer,
yassi va qattiq
sirt, antiseptik
vositalar.

1. Bemor
holatini
tayyorlash:
Bemor qattiq va tekis
sirt ustiga yotqiziladi.
Ko'krak va qorin
qismini siqib turgan
kiyimlardan butunlay
ozod qilinadi.

2. Qutqaruvchi
bemorning
chap tomonida
joylashadi.
Chap qo'l kafti
ko'krak suyagining
pastki uchdan bir
qismiga, ya'ni
hanjarsimono'simtada
n 2–3 smyuqoriga
vertika
1 holatda qo'yiladi.

3 Qo'llarning
joylashuvi: O'ng qo'l
chap qo'lning ustiga
qo'yiladi.
Bunda bilaklar tekis,
kaftlar yumshoq
bukilgan, barmoqlar
esa na chap kaftga, na
bemorning ko'kragiga
tegmasligi kerak.

4. Ikkala qo'l to'g'ri
va bukilmagan
holatda bo'lishi kerak.
Qutqaruvchi o'z
vaznidan foydalangan
holda ko'krak
suyagini umurtqa
tomon 4–5 sm bosadi.
Har bir bosish
taxminan 0.5 soniya
davom etadi, urishsiz,
tiniq ritmda
bajariladi. Tezlik:

daqiqasiga 60–80 marta.

5. Yurak massaji + sun'iy nafas:

Yurak massaji sun'iy nafas bilan birga olib boriladi.

Qutqaruvchilar sonidan qat'i nazar, nafas va bosish nisbati 2:15 bo'lishi kerak (2 marta nafas, 15 marta ko'krak bosilishi)

6 Yurak massajining samaradorlik belgilari:

a) Massaj vaqtida bo'yin arteriyasida puls sezilishi

Ko'z qorachig'ining torayishi, yorug'likka reaksiya paydo bo'lishi

c) Teri rangi pushti rangga kirishi

d) O'z-o'zidan nafas olish va hushning tiklanishi

10

O'pka sun'iy
ventilyatsiy
asini
o'tkazish

4 qavat qilib
buklangan
steril
salfetkalar,
og'iz-halqum
naychasi
(havo yo'li),
AMBU
qopchasi bilan
birga yuz
niqobi.

1. Nafas yo'llarini
ochish: Bemorni
qattiq va tekis yuzaga
yotqiziladi, boshi yon
tomonga buriladi.
Ko'rsatkich barmoq
steril salfetka yoki
ro'molcha bilan o'ral
gan holda, bemorning
og'zi va halqumi
begona narsalardan
tozalanadi.

2. "Og'izdan og'izga"
usulida sun'iy nafas
berish: Yordam ko'rsa
tuvchi bemor yoniga
joylashadi. Bir qo'l
ostidan bemor ning
bo'ynini ushlab, ikkin
chi qo'l bilan pesho
nasini bosadi va
boshini maksimal
orqa ga egadi.
Ikki barmoq bilan
burunni bekitadi,
ikkin chi qo'li bilan
og'izni biroz ochadi.
Og'iz orqali mahkam
yopib , kuchli va tez
nafas (0.8–1.0litr)
yuboradi. Bemor
passiv ravishda nafas
chiqaradi
Sanitar-gigiyena
uchun nafas berishda
steril salfetka yoki
bintdan foydalaniladi,
ammo qalinmato
qo'llanilmaydi.
Kattalarda nafas
chastotasi: daqiqasiga
14–16 marta.
To'g'ri bajarilayotga
nini ko'krak qafasi

ning harakati bilan aniqlanadi: nafas olayotganda ko'tarishi, chiqarayotganda tushishi.

3 Og'izdan burunga" usulida sun'iy nafas berish: Pastki jag' shikastlanganda yoki og'iz ochilmasa qo'llaniladi. Bosh orqaga egiladi, bir qo'l peshonada, ikkinchisi bilan pastki jag' yuqo riga ko'tariladi va og'iz yopiladi. Burun ni lablari bilan qamrab, nafas yuboriladi.

4. AMBU moslamasi bilan sun'iy nafas: Niqob bemorning yuziga qo'yiladi, og'iz va burunni to'liq yopadi.

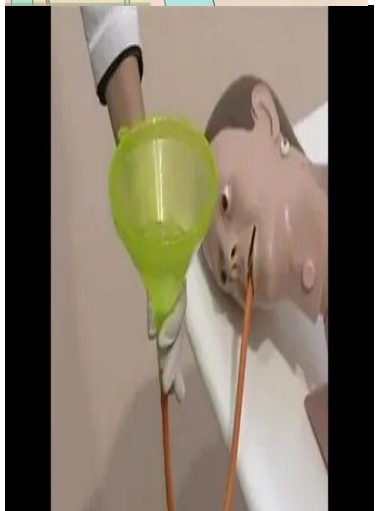
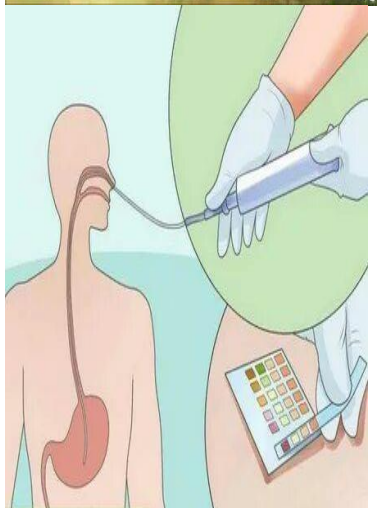
Niqobning yuqori (burun qismi) qismi bosh barmoq bilan,

pastki qismi esa III, IV va V barmoqlar yordamida jag'ni yuqoriga ko'tarib mahkamlanadi.

II barmoq niqobning pastki qismini mahkam ushlab turadi. Bosh orqaga egilgan holatda bo'lishi lozim. Bo'sh qo'l bilan Ambu xaltachasi ritmik tarzda siqiladi — nafas yuboriladi.

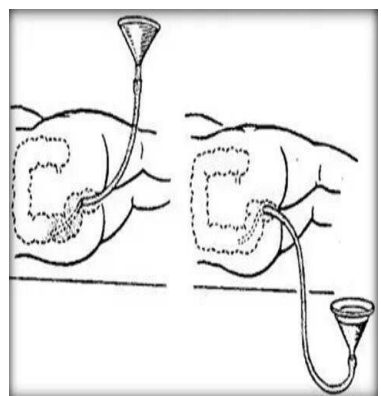
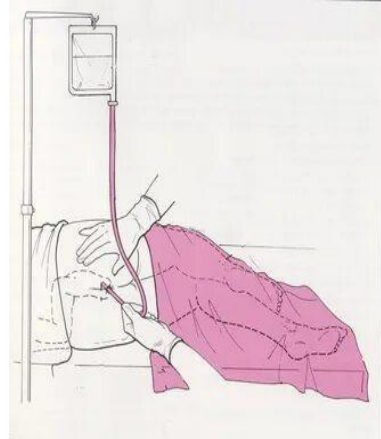
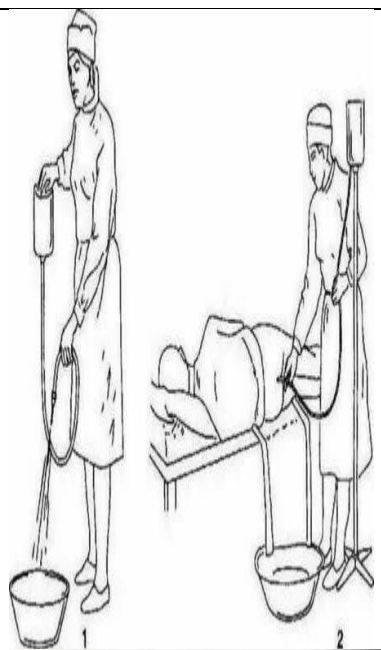
				Nafas chiqishi maxsus klapan orqali atmosferaga chiqadi 5. Sun'iy nafas yurak massaji bilan birga qo'llanganda: Tavsiya etilgan nisbat: 2 ta sun'iy nafas : 15 ta yurak siqilishi (2:15). Sun'iy nafas berish vaqtida yurak massaji to'xtatiladi, ammo bu tanaffus 3 soniyadan oshmasligi lozim
11	Pulsoksimetr ,		pulsoksimetr, ruchka, stul yoki kushetka (mijoz uchun).	Tibbiyot xodim quyidagi qadamlarni bajarishi lozim: Qo'llarni sovun bilan yuving; Pulsoksimetriyani o'tkazishdan oldin tekshirilayotgan barmoqning terisi toza ekanligiga va tirnoq ustida lak yo'qligiga ishonch hosil qiling; Pulsoksimetrini yoqing; Pulsoksimetrini mijozning barmog'iga qo'ying; Bir necha soniya kuting; Pulsoksimetr aniq signalini olganida, ekranda yurak urushi va saturatsiya aks etadi;

12	Oshqozonni yuvish ketma ketligi.	 Оборудование для экстренного промывания желудка довольно простое, однако необходимо помнить, что трубка, ведущая в желудок, должна быть стерильной.	Steril, yo‘gon me’da zondi, voronka, 1 chelak yuvish uchun eritma (4,2% li natriy gidrokarbonat eritmasi, suv), 1 litrli ko‘zacha, klyonkali fartuk, klyonka, suv solish uchun tog‘ora, sochiq, “Janye” shpritsi, qo‘lqop.	1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; 2. Qo‘l yuviladi va quritiladi; 3. Fartuk va qo‘lqop kiyiladi; 4. Bemordan ko‘ylak tugmachalarini yechish so‘raladi; 5. Bemor to‘g‘ri o‘tqaziladi: stulga suyangan holda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o‘tqaziladi; 6. Bemorning bo‘yin va ko‘kragiga klyonka fartuk tutiladi; 7. Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O‘ng qo‘l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo‘l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; 8. Me’daga qancha santimetrda zond kiritilishi aniqlanadi; 9. Bemordan og‘iz ochish va burun orqali chuqur nafas olish so‘raladi. Zondning yopiq uchi til ustiga qo‘yiladi; 10. Bemordan yutinishi so‘raladi. Har bir yutinganda
----	---	--	---	---

zond asta-sekin yuboriladi. Zond belgilangan qismigacha kiritiladi;
 11. Zondning ikkinchi uchiga voronka kiygiziladi;
 12. O'rnatilgan voronka bemorning tizzasigacha tushuriladi va yuvush uchun tayyorlangan eritma bilan to'ldiriladi;
 13. Eritma solingan voronka asta-sekinlik bilan ko'tariladi.
 14. Voronka yana asta-sekin tizzagacha tushiriladi va ichidagi suyuqlik tog'oraga tushuriladi;
 15. Muolaja me'dadan toza suv tushguncha 15 -16 marta qaytariladi;
 16. Salfetka bilan zond uchi o'raladi;
 17. Asta-sekinlik bilan zond me'dadan chiqariladi va salfetka bilan artiladi;
 18. Bemor oldidan klyonka olinadi va ishlatilgan asboblarni zararsizlantiriladi;
 Qo'lqop va fartuk yechiladi va zararsizlantiriladi;
 20. Me'da yuvilgandan so'ng bemor ahvoli

				kuzatiladi.
13.	Sifonli huqna o'tkazish ketma ketligi.	HANDS WASHING MEDICAL INSTRUCTION VectorStock VectorStock.com/6372085 	Suyuq sovun, bir martalik qog'oz salfetka, vazelin, bir martalik qo'lqop, kleyonka fartuk. Steril yo'g'on naycha, lotok, kleyonka, katta taglik, shpatel. Hajmi 1 litrli voronka, 10-12 litr qaynatilgan, harorati 37C li suv solingan idish, 1litr hajmdagi krujka. Voronka, yuvindi suvlar uchun idish. 0,5% gipoxlorid natriy eritmasi	1 .Bemorga muolaja maqsadi tushuntiriladi; .Qo'l yuviladi va quritiladi; .Fartuk va qo'lqop kiyiladi; .Bemordan ko'ylak tugmachalarini yechish so'raladi; .Bemor to'g'ri o'tqaziladi: stulga suyangan holda boshi oldinga engashgan, oyoqlari bir oz ochilgan holda o'tqaziladi; 6.Bemorning bo'yin va ko'kragiga klyonka fartuk tutiladi; 7.Pinset yordamida steril, nam zond olinadi. O'ng qo'l bilan yopiq uchidan 10-15 sm oraliqda ushlanadi, chap qo'l bilan ikkinchi uchi ushlanadi; .Me'daga qancha santimetrda zond kiritilishi aniqlanadi; .Bemordan og'iz ochish va burun orqali chuqur nafas olish so'raladi. Zondning yopiq uchi til ustiga qo'yiladi; 10.Bemordan yutinishi so'raladi. Har bir yutinganda zond asta-sekin

yuboriladi. Zond belgilangan qismigacha kiritiladi;
 11.Zondning ikkinchi uchiga voronka kiygiziladi;
 .O‘rnatilgan voronka bemor tizzasigatushuriladi va yuvush uchun tayyorlangan eritma bilan to‘ldiriladi;
 .Eritma solingan voronka asta-sekinlik bilan ko‘tariladi.
 .Voronka asta-sekin tizzagacha tushiriladi va ichidagi suyuqlik tog‘oraga tushuriladi;
 .Muolaja me’dadan toza suv tushguncha 15 -16 marta qaytariladi;
 16.Salfetka bilan zond uchi o‘raladi;
 .Asta-sekinlik bilan zond me’dadan chiqariladi va salfetka bilan artiladi;
 .Bemor oldidan klyonka olinadi va asboblarni zararsizlantiriladi;
 .Qo‘lqop va fartuk yechiladi va zararsizlantiriladi;
 20.Me’da yuvilgandan so‘ng bemor ahvoli kuzatiladi.

4. DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK TA'MINOTI

4.1. O'quv bazalari: Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali Buvasadin kucha-18-uy. Davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

Amaliyot bazasi: davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

4.2. Mashg'ulotlarni o'tkazish uchun zarur jixozlar ro'yxati:

Modul bo'yicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o'tiladigan o'quv auditoriyalari.

Multimediali jamlanma: slaydlar to'plami bo'lgan rrt ko'rinishli ma'ruzalar, SD diskda ko'rgazma materiallar, ekran, videofilmlar.

Klinik amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash trening o'kuv xonasi, mulyaj, fantom, nazorat savollarining elektron.Mavzular bo'yicha turli jadvallar, tasviriy ko'rgazma va qo'llanmalar.

4.3. ADABIYOTLAR RO'YXATI:

4.3.1. Qonunchilik va meyoriy-huquqiy hujjatlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ- 4310-son qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va yanada uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4666-sonli qarori.
3. " Yuqumli bo'lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog'lom turmush tarzini qo'llab -quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora- tadbirlari to'g'risida" gi Qarori PQ 40-63 18.12.2018 yil.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 11noyabr PF 4887-sonli "Aholining sog'lom ovqatlanishi va jismoniy faolligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risidagi" farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish buyicha meyoriy xujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risidagi" buyrug'i.
- 6.O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining meyoriy hujjatlari.

4.3.2. Asosiy adabiyotlar.

Elektron adabiyotlar

1. H.Sh.Rahmonov "Tish texnikasi materialshunosligi"
2. S.Yusupova D.Ashurov "Tish jarroxligi stomatologiyasi va yuz-jag' travmatologiyasi"
3. N.Toshpolatova "Og'iz bo'shligi kasalliklari"

4.3.3Tavsiya etilgan adabiyotlar:

1. Natsionalnaya programma po borbe protiv tabaka v Respublike Uzbekistan na 2008 – 2012 gg. Tashkent 2007 g.
2. V.YE.Avakov O.V. Churilova A.M. Sharipov "Rukovodstvo po okazaniyu pervoy neotlojnoj dovrachebnoy pomoshi." 2010g.
3. Y. Allayorov Y. Tojiboyev "Favkulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari."
4. S. Yusupov, D. Ashurov Tish jarroxligi stomatologiyasiva yuz jag'' travmatologiyasi
5. H. Sh. Rahmonov Tish texnikasi materialshunosligi
6. S. SAGzamxo'jaev, G. T. Maqsudova Ortopedik stomatologiya va ortodontiya asoslari Toshkent- 2005yil
7. S. SAGzamxo'jaev, S. G'afforov Stomatologik asbob va ashyolar
8. Nazarova N. Sh. – "Ortopedik stomatologiya propedevtikasi", Toshkent, 2024.
9. 6. Irsaliev X. I. va boshq. – "Ortopedik stomatologiya A. G. Gadayev, M. X. Alimova, X. S. Axmedov, S. X. Nazarova, R. K. Salixodjayeva, L. X. Musadjanova "Umumiy amaliyot hamshiralari" uchun amaliy- ilmiy ko'nikmalar to'plami Toshkent 2011
10. M. B. Xodjayev, R. Z. Mamaniyozov Terapiya fanidan ma'ruzalar matni Samarqand 2012 yil
11. Shukina T. Y. Revmatizm: Osnovi sovremennogo lecheniya: Simptomi, licheniye, profilaktika. – Izdatelstvo A. V. K. – Timoshka, 2002g.
12. Chazov YE. I. Golitsin S. P. Rukovodstvo po narusheniyam ritma serdca. M. 2008g.
13. A. G. Gadayev, M. Ziyaeva, R. To'raqulov "Terapiya" o'quv qo'llanma Toshkent 2022 yil
14. Yu. Umarova "Hamshiralik ishi" Toshkent-2015y.
15. Yu. Allayorov, Yu. Tojiboev "Favkulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari." 2017y.
16. V. E. Avakov O. V. Churilova A. M. Sharipov "Birinci shoshilinch tibbiy yordam bo'yicha qo'llanma." 2010 yil.
17. D. M. Sabirov, A. Z. Gazizov "Birinci tibbiy yordam" 2017 yil.

4.3.3. Elektron ta'lim resurslari

18. www.edu.uz
19. www.minzdrav.uz
20. <http://www.medpoisk.ru/>
21. <http://www.rusmedserv.com/>
22. www.medi.ru
23. www.medlinks.ru
24. www.medscape.com
25. www.medland.ru
26. www.med-lib.ru
27. www.ksmed.ru/pat/gynecology

5.Oraliq nazorat

Oraliq nazorat – sikl davomida o‘quv dasturining (bir necha mavzularni o‘z ichiga olgan) moduli tugallangandan keyin tinglovchilarining bilim va amaliy ko‘nikma darajasini aniqlash va baxolash usuli. Oraliq nazorat test, suxbat, vaziyatli masala yechish, yozma ish, amaliy ko‘nikmalarni baxolash yoki ularni kombinasiyalangan shakllarida o‘tkaziladi, aniq ishlab chiqilgan baholash mezonlari bo‘yicha baxolanadi va natijalari gurux jurnalida qayd etiladi.

Andijon filialida malaka oshirish kurslaridagi oraliq nazoratlar bir marotaba og‘zaki so‘rov shaklida o‘tilgan mavzular asosida nazariy amaliy savollarni o‘z ichiga olgan xolda 5 ta savoldan iborat biletlar yordamida amalga oshiriladi. Har bir to‘g‘ri javobga maksimal 20 balldan (%) beriladi, o‘tish balli 60 ball (%) .Oraliq nazoratdan o‘tgan tinglovchilar nazoratning keyingi bosqichi Yakuniy attestatsiyaga qo‘yiladi.

ORALIQ NAZORAT UCHUN BILETLAR.

1-BILET.

- 1.Ish joyini tashkil qilish.
- 2.Stomatologik protezlarni tayyorlashda ishlatiladigan xom ashyolarni to‘g‘ri tanlash.
- 3.Tish protezlari tayyorlash.
- 4.Model tayyorlash.
- 5.Tishlar formulasidan foydalanish.

2-BILET.

- 1.Tish protezlari andozasini olish.
- 2.Qolipga quyish.
- 3.Protezlar yasash.
- 4.Tish protezlarini pardozlash.
- 5.Protez qismlarini kavsharsiz biriktirish.

3-BILET.

- 1.Model tayyorlash.

- 2.Tishlar formulasidan foydalanish.
- 3.Qo‘lni yuvish texnikasi
- 4.Metall- keramikali qoplamalar tayyorlash
- 5.Ko‘priksimon protezlarni tayyorlash.

4-BILET.

- 1.Yarim qoplamalar yasash.
- 2.Qo‘shma ko‘priksimon fasetkali protez yasash.
- 3.Protez qismlarini kavsharsiz biriktirish.
- 4.Ko‘priksimon yaxlit quyma protez yasash.
- 5.Konsol (osma) protez yasash.

5-BILET.

- 1.Murakkab ulamali vkladkali ko‘priksimon protez yasash
2. Stomatologiyada zamonaviy tish protezlarini yasash
3. Tish protezlarini tayyorlashda tish texniklarining vazifalari
4. Tish texnigi xonalarini jihozlash
5. Stomatologik asbob va uskunalari

6-BILET.

1. Stomatologik protezlarni tayyorlashda ishlatiladigan xom ashyolar
2. Tish texnigining vazifalar
3. Tish protezlari tayyorlash.
4. Tish protezlarini tayyorlash laboratoriyasi ishini tashkil etish
5. Tish protezlarini yasash jarayonida texnika xavfsizligi

7-BILET.

1. Tish protezlari andozasini olish, qolipga quyish
2. Tish protezlarini tayyorlashda texnika xavfsizligi qoidalari.
3. Prikus turlari
4. Ortognatik prikus

5. To'g'ri prikus.

8-BILET.

1. Mum asosli protez tuzilishini tekshirish bosqichlari.
2. Mum asosli protezni yakuniy shakllantirish.
3. Ikki qavatli asosdan protez tayyorlash
4. Mum asosli prikus yostiqlarini yasash.
5. Mum asosli protezni kyuvetaga gipslash.

9-BILET.

1. Ikki qavatli asosdan protez tayyorlash.
2. Mum protezlarini og'iz bo'shlig'ida tekshirish
3. Tish tosh kismi anatomik shaklini mum yordamida tiklash
4. Mum asosli protezni yakuniy shakllantirish.
5. Mum asosli protez tuzilishini tekshirish bosqichlari

10-BILET.

1. Protezlarni tuzatish qoidalari.
2. Yassi parchali plastmassa protezlarni sinishiga olib keladigan sabablar
3. Olib qo'yiladigan protezlarga ko'nikish.
4. Ortognatik tishlovda tishlarni terish qoidalari
5. Protezni pardoqlash

11-BILET.

1. Tish terishning Vasilev usulidan foydalanish.
2. Metall, keramik tish protezlarini tayyorlashning laboratoriya bosqichlari
3. Tish protezlarning tayyorlash uchun ishlatiladigan maxsulotlar.
4. Turli metall qotishmalardan protezlar tayyorlanib ko'yilganda ruy beradigan asoratlar.
5. Tinglovchilarga tishsiz yuqori va pastki jag'ning tasnifi,

12-BILET.

1. Progeniya prikusi bo'lganda tish terish usuli.
2. Prognatiya prikusi bo'lganda tish terish usuli.
3. Ikki momentli usulda tayyorlanadigan maxsus qoshiq.
4. Olib qo'yiladigan protezlarga qilinadigan parvarish.
5. Yuqori va pastki jag' uchun bir momentli usulda maxsus qoshiq tayyorlash.

13-BILET.

1. Shifokor-stomatolog xonasida har bir qo'shimcha o'rindiq uchun necha kvadrat metr qo'shiladi?
2. Ergonomika nima?
3. Stomatolog xonasi qancha bo'lishi lozim?
4. Ikki va undan ortiq kreslo uchun qancha joy ajratiladi?
5. Tish texnigi laboratoriyasini tashkil etishda qaysi xonalarni birlashtirish mumkin?

14-BILET.

1. Tish texnigi laboratoriyasini hajmi qancha?
2. Har bir qo'shimcha texnik uchun qancha joy ajratiladi?
3. Tishning anatomik toji bu?
4. «Parodont» tushunchasiga kiradi?
5. Pastki jag'ni ko'taruvchi mushaklar qaysi?

15-BILET.

1. Ortognatik prikusda tish yoyining qaysi biri ko'proq?
2. «Artikulyatsiya» bu?
3. Shpee ning sagittal egriligi o'tadi?
4. Transverzal egrilik bo'lmaydi?
5. Gotik burchak qanchaga teng?

6.YAKUNIY ATTESTATSIYA

6.1.Yakuniy attestatsiyaga qo'yiladigan talablar,o'tkazish shakli va baholash mezonlari.

Yakuniy attestatsiya O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020yil 15 iyundagi 160-sonli buyrug'i 3-ilovasidagi «Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta'lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini baholash to'g'risidagi Nizom» ga asosan o'tkaziladi.

Umumiy malaka oshirish kurslarida **Yakuniy attestatsiya** ga Oraliq nazoratdan o'tgan tinglovchilar kiritiladi. Nazoratning ushbu turi quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

-Test sinovi;

-Amaliy ko'nikmani baxolash bosqichlarida amalga oshiriladi

-Yakuniy suhbat (Imtixon)

Test sinovi – malaka oshirish o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan test banki asosida o'tkaziladi. Test sinovi natijalari quyidagicha baxolanadi: to'plangan to'g'ri javoblar xajmi umumiy test topshirig'ining 60 % va undan ortiqni tashkil etganda "O'tdi", 59% va undan kam natijag'a erishilganda — "O'tmadi" deb baxolanadi. Tinglovchining tayanch bilimlarini aniqlash va yakuniy test sinovini o'tkazish uchun mazkur malaka oshirish kursi dasturi doirasida tuzilgan bir xil test topshiriqlari bankidan foydalaniladi. Tinglovchiga test topshiriqlari bankidan 50 tadan kam bo'lmagan xajmda test topshiriqlari beriladi. Har bir to'g'ri javob 2 balldan baholanadi.

Yakuniy attestatsiyaning amaliy ko'nikmani baxolash bosqichiga test sinovidan o'tgan tinglovchilar qo'yiladi. Amaliy ko'nikmani baxolashda o'rta tibbiyot va farmasevtika kadrlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirishga qo'yilgan amaldagi Davlat talablari va malaka talablari doirasida tinglovchi tomonidan amalga oshirilishi lozim ko'nikmalar sinovdan o'tkaziladi. Baxolash natijalari "O'tdi" va "O'tmadi" deb belgilanadi.

Yakuniy suhbat shaklida tinglovchilarga har biri 5 ta savoldan iborat 2 ta vaziyatli masalali bilet beriladi. Vaziyatli masalalarni yechish natijasi mazkur vaziyatli masalada belgilangan savollarga berilgan to'g'ri javoblar soni asosida shakllantiriladi. Har bir savolga berilgan to'g'ri javoblar 10 balldan baholanadi. Nazoratning ushbu to'g'ri berilgan umumiy to'g'ri javoblar soni 7 ta (70%) va undan ortiq bo'lganda — "o'tdi", 6 ta va undan kam bo'lgan xollarda — "o'tmadi" sifatida baxolanadi.

Tinglovchining bilim va ko'nikmalari quyidagi mezonlar bo'yicha baxolanadi:

O'zlashtirish	Baho	Tinglovchining bilim darajasi
87-100	5	Tinglovchi o'quv dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, chuqur va to'liq bilimga ega; Savollarga mantiqiy to'liq va izchil javob beradi; Javoblarida nazariyani amaliyot bilan chambarchas bog'laydi; Amaliy masalalarni xal etishda olgan bilimlarini fikrini xatosiz, to'g'ri asoslaydi; Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Amaliy topshiriqlarni bajarishda kasbiy bilimini mukammal ko'rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, javoblarni asoslaydi; Noanaviy xolatlarida muammoni mustaqil va ijodiy yechadi.
76-86	4	Tinglovchi dastur doirasida to'liq bilimlarga ega, javobini xatosiz bayon etadi, savollarga mantiqiy to'g'ri javob beradi; Amaliy masalalarni xal yetishda olgan bilimlarini, xatosini

		o'z vatida to'g'rilaydi; Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Amaliy topshiriqlarni bajarishda yetarli kasbiy bilimga egaligini ko'rsata oladi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, javoblarni asoslaydi.
60-75	3	Tinglovchi dastur doirasida bilimga ega, savollarga to'g'ri javob beradi, lekin ayrim kamchiliklarga yo'l qo'yadi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay oladi; Amaliy ko'nikmalarni algoritm bo'yicha izchil va to'g'ri bajaradi; Vaziyatli masalalarni to'g'ri yechadi, biroq yoasoslashda qiynaladi.
60 dan kam	2	Tinglovchi dastur doirasidagi materialning asosiy qismini bilmaydi, savollar javob berishda qo'pol xatolarga yo'l qo'yadi; Javobini mantiqiy bayon etmaydi; olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay olmaydi; Amaliy ko'nikmalarni bajarishda xatoliklarga yo'l qo'yadi; Vaziyatli masalalarni yechishda qo'pol xatoliklarga yo'l qo'yadi.

6.2 Nazorat savollari

1. Jag'larning **markaziy nisbati** (sentral okklyuziya) nima va uni modelda aniqlashda tish texnigining vazifasi nimadan iborat?
2. Okklyuziyaning qanday turlari bor va ular sun'iy tishlarni tizishda qanday hisobga olinadi?
3. **Artikulyator** va **okklyudator** asboblarning bir-biridan farqi nimada? Qaysi holatlarda artikulyatordan foydalanish shart?
4. Anatomik va funksional qoliplar (ottisk) o'rtasidagi farqni tushuntiring.
5. Gips modellarni quyish texnikasi: Ishchi model va yordamchi model qanday tayyorlanadi?
6. Qoliplarni laboratoriyaga qabul qilishda ularni zararsizlantirish (dezinfeksiya qilish) qoidalari qanday?
7. Tish texnikasi laboratoriyasida ishlatiladigan asosiy asbob-uskunalar (bormashina, mikromotor, mufel pechi, qum purkagich) va xavfsizlik qoidalari.
8. Modelni parallelometr asbobida o'rganishdan ko'zlangan asosiy maqsad nima?
9. **Shtamplangan metall tojlar** (shtampovannaya koronka) tayyorlashning laboratoriya bosqichlarini ketma-ketlikda aytib bering.
10. Metall tojlarni shtamplashda **Samson usuli** va **Shar usulining** farqi nimada?

11. **Quyma metall tojlar** (litaya koronka) tayyorlash uchun mum model (reproduksiya) qanday shakllantiriladi?
12. Metall-keramika protezlari uchun karkas tayyorlashda metall qalinligi kamida qancha bo'lishi kerak va nima uchun?
13. Keramika massasini metall karkasga qatlam-qatlam qilib surtish (opa-keramika, dentin, emal) va pishirish bosqichlari qanday?
14. Metall-keramika protezlarida keramika qatlamining ko'chib yoki sinib ketishiga laboratoriyada yo'l qo'yilgan qaysi xatolar sabab bo'lishi mumkin?
15. **Kultivali shtiftli tish qo'yilmalari** (vkladka) tayyorlashning laboratoriya bosqichlari qanday?
16. Ko'priksimon protezlarni tayyorlashda oraliq qism (tana) turlari (tanglaysimon, egarisimon, osilib turuvchi) va ularni modellashtirish qoidalari.
17. Protez qismlarini bir-biriga kavsharlash (payat qilish) texnikasi va ishlatiladigan flyuslar.
18. Qisman olinadigan plastinkali protezlarni tayyorlashning klinik-laboratoriya bosqichlari ketma-ketligini ko'rsating.
19. Mum asoslar (bazis) va tishli valiklarni tayyorlash o'lchamlari va qoidalari qanday?
20. Qisman olinadigan protezlarda **klammerlar** (ilgaklar) qanday vazifani bajaradi va simli klammerni bukish texnikasi qanday?
21. Sun'iy tishlarni tanlash va ularni milk dastasiga (valikka) tizish qoidalari (antagonist tishlar bilan aloqasi).
22. Mum modelni kyuvetaga gipsdash usullari (to'g'ri, teskari va aralash usullar) qaysi holatlarda tanlanadi?
23. Mum asosi erishi va kyuvetadan mumni yuvib tashlash jarayoni qanday bajariladi?
24. Tish protezi plastmassasini (akril) tayyorlash (pishish) bosqichlari: qum, iplar, xamir va rezina bosqichlarining xususiyatlari.
25. Akрил plastmassasini polimerizatsiya qilish (qaynash) tartibi qanday va **gaz g'ovakligi** (poristost) paydo bo'lishining oldini qanday olish mumkin?
26. Tayyor plastinkali protezga ishlov berish, silliqlash va jilolash (polirovka) texnikasi.
27. To'liq tishsiz jag'larda sun'iy tishlarni **Gizi usuli** bo'yicha tizish prinsipi nimadan iborat?
28. To'liq olinadigan protezlarda **klapan zonasi** (shilliq qavat klapani) hosil qilishda tish texnigining roli nimada?
29. Individual qoshiq (individualnaya lojka) tayyorlash usullari va unga qo'yiladigan talablar.
30. Sun'iy tishlarni tizishda **Vasiliev apparati**dan qanday foydalaniladi?
31. To'liq olinadigan protezlarni tayyorlashda anatomik yo'naltiruvchi chiziqlar (alveolyar o'simta o'rtasi, kleyk, burun-quloq chizig'i) qanday ahamiyatga ega?

32. Protez asosi (bazisi) chetlarini shakllantirish va neytral zonani hisobga olish qoidalari.
33. Byugel protezining asosiy tarkibiy qismlari (yoy, klammerlar, egarlar, turg'unlashtiruvchi elementlar) va ularning vazifalari.
34. Byugel protezlari uchun ishchi modelni **otognat gips** yordamida dublyaj qilish (nusxa olish) jarayoni qanday o'tadi?
35. Olovga bardoshli model (ogneupornaya model) tayyorlash va uni modellashtirish uchun mum turlari.
36. Byugel protezlarida **Ney tizimi** klammerlari (1, 2, 3, 4, 5-tur klammerlar) karkasda qanday joylashtiriladi?
37. Byugel karkasini quyish uchun quyuv yo'llari (litnikovaya sistema) tizimini o'rnatish qoidalari.
38. **Attechmenlar** (zamokli mahkamlagichlar) bilan ishlayotganda tish texnigidan qanday aniqlik talab etiladi?
39. Stomatologik gipslarning turlari (1-dan 5-sinfgacha) va ularning qattiqlik darajasi bo'yicha farqi.
40. Protez asoslari uchun ishlatiladigan akril plastmassalar (masalan, Etakril, Ftormaks) va ularning tarkibi (monomer va polimer).
41. **Egiluvchan (Neylon)** tish protezlari uchun ishlatiladigan termoplastik materiallarning akril plastmassadan afzalligi va kamchiliklari.
42. K-metallar va olijanob bo'lmagan qotishmalar (Koxrom — kobalt-xrom, Nixrom — nikel-xrom qotishmalari) xossalari va erish harorati.
43. Mum modellar tayyorlashda ishlatiladigan mum turlari (bazis mumi, buyum mumi, simmumi) va ularning xususiyatlari.
44. Keramika massalarining turlari va ularning sinishga chidamlilik koeffitsiyenti.
45. Tish texnikasi laboratoriyasida **CAD/CAM tizimi** yordamida protez tayyorlash bosqichlari nimalardan iborat?
46. Intraoral (og'iz ichi) va laboratoriya skanerlarining ishlash prinsipi va farqi.
47. Zirkon oksidi (Zirconia) bloklaridan tojlar va ko'priklar frezerlash (frezorovat qilish) texnikasining o'ziga xosligi nimada?
48. Implantlar ustiga vaqtinchalik va doimiy tojlar tayyorlashda **abatmeynt** (abutment) turi qanday tanlanadi va tish texnigi uni qanday moslaydi?
49. 3D printerlar yordamida tish modellari va protez karkaslarini chop etish (pechat qilish) jarayoni.
50. Implantlar ustidagi protezlarda vintli (vintovaya) va sementli mahkamlash usullari uchun model tayyorlash xususiyatlari.

6.3 Test

Yakuniy attestatsiya uchun test savollari.

1- variant

1. Markaziy kesuvchi tishlarning shakli nimani eslatadi ?
 - A. *Qoziqni
 - B. Uchburchak shaklini
 - C. Xanjarni
 - D. Doirani
2. Tish tojining shakli og‘iz dahliziga qaragan yuzasi ...
 - A. *Bo‘rtgan
 - B. Qabariq
 - C. Tekis
 - D. G‘adir budir
3. ... tishlar eng kichik tishlardan hisoblanadi.
 - A. *Pastki jag’‘ markaziy va yon kurak tishlar.
 - B. Pastki jag’‘ qoziq tishlar.
 - C. Yuqori jag’‘ markaziy va yon kurak tishlar.
 - D. Yuqori jag’‘ qoziq tishlar.
4. Qaysi turdagi prikusda pastki kesuvchi tishlar yuqoridagilarni qoplab turadi ?
 - A. Progenik prikus.
 - B. To‘g‘ri prikus.
 - C. Prognatik prikus.
 - D. Biprognatik prikus.
5. Qaysi turdagi prikusda yuqori jag’‘dagi old tishlar, pastki jag’‘dagi old qator tishlarni 3—4 mm qoplab turadi ?
 - A. Ortognatik prikus.
 - B. To‘g‘ri prikus.
 - C. Prognatik prikus.
 - D. Biprognatik prikus.
6. Qaysi turdagi prikusda ikkala jag’‘ning tishlari va alveolyar o‘simtalari jag’‘lar shakliga mos holda tik joylashgan ?

A. *To‘g‘ri prikus.

B. Prognatik prikus.

C. Biprognatik prikus.

D. Ortognatik prikus.

7. Qaysi turdagi prikusda pastki jag‘ning orqaga surilishi yoki yuqori jag‘ning oldingi surilishi oqibatida old va yon tishlar jipslashishining buzilishi kuzatildi ?

A. *Biprognatik prikus.

B. Ortognatik prikus.

C. To‘g‘ri prikus.

D. Prognatik prikus.

8. Pastki jag‘ning harakatlantiruvchi mushaklar—bog‘lamlar qisqarishi natijasida yuqori jag‘ bilan har xil munosabatda bo‘lishiga ... deyiladi.

A. *Artikulatsiya

B. Okklyuziya

C. Chaynash jarayoni

D. To‘g‘ri prikus.

9. Tapa jag‘ tishlarining pastki jag‘ tishlari bilan har xil vaziyatda jipslashishi ... deb ataladi.

A. *Okklyuziya

B. Artikulatsiya

C. Chaynash jarayoni

D. To‘g‘ri prikus.

10. Qaysi turdagi prikusda old tishlarda, ba‘zan kichik oziq tishlarda tish qatorlari jipslashganda qarama - qarshi tishlar orasida bog‘lanish bo‘lmaydi.

A. Ochiq prikus.

B. To‘g‘ri prikus.

C. Prognatik prikus.

D. Biprognatik prikus.

11. Olinmaydigan, doimiy protezlar qaysi qatorda ko‘rsatilgan ?

- A. *Vkadka, ko‘priksimon protez
- B. Vkadka, Byugel protezi
- C. Byugel protezi, ko‘priksimon protez
- D. Byugel protezi, shtift

12. Olinmaydigan, doimiy protezlar qaysi qatorda ko‘rsatilgan ?

- A. *Shtift, qoplama
- B. Byugel protezi, ko‘priksimon protez
- C. Byugel protezi, shtift
- D. Shtift, yoyli protez.

13. Vkladka qanday protez turiga kiradi ?

- A. Olinmaydigan
- B. Olib qo‘yiladigan
- C. Qisman olib qo‘yiladigan
- D. Yoyli

14. Ko‘priksimon protez qanday protez turiga kiradi ?

- A. Olinmaydigan
- B. Olib qo‘yiladigan
- C. Qisman olib qo‘yiladigan
- D. Yoyli

15. O‘zakning minimal kengligi neche mm bo‘lishi kerak ?

- A. *0,9 mm dan kam bo‘lmasligi
- B. 0,3 mm dan kam bo‘lmasligi
- C. 0,5 mm
- D. 0,8 mm

16. Kim Richmond bo‘yicha o‘zakli tish kamchiliklarini bartaraf etmoqchi bo‘ldi ?

- A. *L.V.Ilina-Markosyan
- B. Richmond
- C. V.N.Kopeykin
- D. M.Bekmetov

17. Richmond bo'yicha o'zakli tish tayyorlashda V.N.Kopeykin qanday qotishmadan foydalanishni taklif etdi ?

- A. *Xrom-nikel
- B. Oltin
- C. Mis
- D. Po'lat

18. Shargorodskiy bo'yicha o'zakli tishga qanday metallardan halqa tayyorlanadi ?

- A. *Zanglamaydigan po'latdan
- B. Xrom-nikel
- C. Oltin
- D. Mis

19. Tishlarni o'zakli konstruksiyalar bilan davolashda klinik va laborator bosqichning ketma-ketligi ko'rsatilgan qatorni toping.

- A. ildizni tayyorlash, o'zakni ildizga o'rnatib qurish, qolip olish, modelni quyish va qolipdan uni ajratib olish, kulni modellashtirish, voskni metallga, plastmassaga almashtirish, shlifovka, polirovka qilish.
- B. -o'zakni ildizga o'rnatib qurish, qolip olish, modelni quyish va qolipdan uni ajratib olish, ildizni tayyorlash, shlifovka, polirovka qilish.
- C. -qolip olish, modelni quyish va qolipdan uni ajratib olish, kulni modellashtirish, voskni metallga, plastmassaga almashtirish, shlifovka, polirovka qilish.
 - qolip olish, modelni quyish va qolipdan uni ajratib olish, kulni modellashtirish, polirovka qilish.

20. Kumush amalgama tarkibidagi kumushning miqdori necha %?

- A. 67 %
- B. 55%
- C. 72%
- D. 100%

21. Metall-keramikadan yasalgan qoplamaning asosi nimadan iborat ?

- A. Metall
- B. Keramika
- C. KXQ
- D. Ham metall, ham keramika.

22. Metall-keramikadan yasalgan qoplamada metall qanday xossalarga ega bo'lishi kerak ?

- A. *Yaxshi texnologik
- B. Estetik
- C. Tish rangiga mos kelishi
- D. Bosim natijasida tishga zarar yetkazishi.

23. Metall-keramikadan yasalgan qoplamaning birinchi klinik bosqichi nima?

- A. *Tishni charxlash
- B. O'lchov olish
- C. Model quyish
- D. Mumga shakl berish.

24. Metall sinch holatidagi qoplamaning tish aylanma yuza atrofidagi qalinligi necha mm ?

- A. *0,3-0,5 mm
- B. 0,1-0,5 mm
- C. 0,3-0,9 mm
- D. 1 sm

25. Metall sinch holatidagi qoplamaning tishning okklyuzion yuzasi necha mm ?

- A. *0,5 dan 0,75 mm
- B. 0,3 dan 0,9 mm
- C. 0,3 dan 0,6 mm
- D. 0,1 dan 0,5 mm

26. Qoplamaning chinni qatlami qalinligi necha mm ni tashkil qiladi ?

- A. *0,3-0,5 mm
- B. 0,1 - 0,5 mm

C. 0,3 - 0,9 mm

D. 1 sm

27. Laboratoriyada tish cho'giriga mumdan yasalgan qalpoqcha qanday metallga almashtiriladi ?

A. *KXQ

B. Oltinga

C. Po'latga

D. Misga.

28. O'zakning minimal kengligi necha mm dan kam bo'lmasligi kerak ?

A. *0,9 mm

B. 0,7 mm

C. 0,5 mm

D. 0,3 mm

29. Quyma ko'priksimon protezlar laboratoriyada tayyorlashning birinchi bosqichi ?

A. *Tayanch tishlarning taxminiy modelini yasash

B. Tayanch tishlarning asosiy modelini yasash

C. Ko'priksimon protez tanasining modelini yasash

D. Protezning mum modelini metallga almashtirish.

30. Quyma ko'priksimon protezlar laboratoriyada tayyorlashning yakuniy bosqichi ?

A. *Tish va koronkalarda qoplamalar xosil qilish

B. Protezga ishlov berish va yaltiratish

C. Ko'priksimon protez tanasining modelini yasash

D. Protezning mum modelini metallga almashtirish.

31. Og'iz bo'shlig'ida protezlarni muayyan holda mustahkam turishi uchun keng qo'llaniladigan moslama ?

A. *Klammer.

B. Shina

32. Torusning sinonimi qaysi qatorda berilgan ?

- A. *Tanglay bolishi
- B. Protez asosi
- C. Pastki jag’
- D. Qoziq tish

33. Ekzostoz bu ?

- A. *Suyak bo‘rtmalari.
- B. Tanglay bolishi.
- C. Milk cho‘ntagi.
- D. Til yuganchasi.

34. Qaysi ilgaklar tishni og‘iz bo‘shlig‘iga va og‘iz dahliziga qaragan yuzalari tomonidan qamrab turadi ?

- A. Ikki yelkali
- B. Bir yelkali
- C. Uzaytirilgan yelkali ilgak
- D. Kemeni bo‘yicha tish milk ilgaklari.

35. Klammerlar turar joyiga nisbatan quyidagilarga bo‘linadi ?

- A. *Tishlarga, milkka va tish-milkka.
- B. Ushlab turuvchi, tayanib turuvchi, tayanib ushlab turuvchi.
- C. Og‘iz ichi, og‘izdan tashqari.
- D. Og‘iz ichi, og‘izdan tashqari, tayanib turuvchi.

36. Klammerlar asos bilan birikish usuliga qarab quyidagilarga bo‘linadi ?

- A. *Qattiq yoki turg‘un, prujinasimon yoki yarim harakatchan va bo‘g‘im yoki harakatchan bo‘lib birikadigan.
- B. Tishlarga, milkka va tish-milkka.
- C. Ushlab turuvchi, tayanib turuvchi, tayanib ushlab turuvchi.
- D. Og‘iz ichi, og‘izdan tashqari.

37. ... nemischa so‘z bo‘lib ilgak mazmunini anglatadi.

- A. *Klammer
- B. Vkladka

C. Shtift

D. Qoplama.

38. Protezning qaysi qismiga qo'shimcha ishlov berilmaydi ?

A. *Ichki yuzasi

B. Tashqi yuzasi

C. Ichki va tashqi yuzasi

D. Chaynov yuzasi.

39. Agar gipsni ajratish qiyin bo'lsa, shu sohalarga nima surtiladi ?

A. *Xlorid kislota

B. Sulfat kislota

C. Nitrat kislota

D. Borat kislota

40. Vazifasiga qarab klammerlar:

A. *Ushlab turuvchi, tayanib turuvchi, tayanib ushlab turuvchi.

B. Tishlarga, milkka va tish-milkka.

C. Ushlab turuvchi, tayanib turuvchi, tayanib ushlab turuvchi.

D. Og'iz ichi, og'izdan tashqari.

41. Gipsning qolip materiali sifatidagi nuqsoni nima ?

A. *Mo'rtligi

B. Qattiqligi

C. Arzonligi

D. Nuqsoni yo'q.

42. Yuqori jag'da qancha tishlar kam qolgan bo'lsa, asos o'lchamida qanday o'zgarish kuzatiladi ?

A. *Kattalashadi

B. Kichiklashadi

C. O'zgarishsiz qoladi

D. Oldin kattalashib, keyin kichrayib boradi.

43. Yuqori jag' da qancha tishlar ko'p qolgan bo'lsa, asos o'lchamida qanday o'zgarish kuzatiladi ?

- A. Kichiklashadi
- B. O'zgarishsiz qoladi
- C. Oldin kattalashib, keyin kichrayib boradi.
- D. Kattalashadi

44. Yuqori protez yoyi shilliq pardadan necha mm nari turishi kerak ?

- A. *0,5 mm
- B. 0,3 mm
- C. 0,1 mm
- D. 0,9 mm

45. Pastki jag' protezi yoyi yuqori jag' protezi yoyiga nisbatan biroz

- A. *ensiz
- B. Enli
- C. Katta
- D. Uzun

46. Ilgak uchun oltinning qanday probasi qo'llaniladi ?

- A. *750
- B. 583
- C. 999
- D. 585

47. Kronshteyn yelkasi ustuncha bilan qaysi burchak ostida joylashgan ?

- A. *90⁰
- B. 45⁰
- C. 180⁰
- D. 60⁰

48. Klammerlar turar joyiga nisbatan quyidagilarga bo'linadi ?

- A. *Tishlarga, milkka va tish-milkka.
- B. Ushlab turuvchi, tayanib turuvchi, tayanib ushlab turuvchi.

C. Og‘iz ichi, og‘izdan tashqari.

D. Og‘iz ichi, og‘izdan tashqari, tayanib turuvchi.

49. Klammerlar asos bilan birikish usuliga qarab quyidagilarga bo‘linadi ?

A. *Qattiq yoki turg‘un, prujinasimon yoki yarim harakatchan va bo‘g‘im yoki harakatchan bo‘lib birikadigan.

B. Tishlarga, milkka va tish-milkka.

C. Ushlab turuvchi, tayanib turuvchi, tayanib ushlab turuvchi.

D. Og‘iz ichi, og‘izdan tashqari.

50. ... nemischa so‘z bo‘lib ilgak mazmunini anglatadi.

A. *Klammer

B. Vkladka

C. Shtift

D. Qoplama.

2- VARIANT

1. Rudko apparati qaysi qismlardan tashkil topgan ?

A. *ilgak,qiqich,sterjen,sharnir,biriktiruvchi sterjen

B. Taglik,dasta,ishchi qism.

C. Qiqich,sterjen,sharnir

D. Taglik,ilgak,qiqich.

2. Yuz skeleti suyaklarining singan joylarni ortopedik davolash yuz-jag’
ortopediyasining qaysi bo‘limida o‘rganiladi ?

A. *yuz-jag’ travmatologiyasi

- B. Protezlash
- C. Ortodontiya
- D. Xirurgiya

3. Yuz-jag'' sohasidagi jarohat oqibatlarini, tug'ma va keyinchalik orttirilgan nuqsonlarni protezlash usullari yuz-jag'' ortopediyasining qaysi bo'limida o'rganiladi ?

- A. *Protezlash
- B. Ortodontiya
- C. Xirurgiya
- D. Yuz - jag'' travmatologiyasi.

4. A. A. Limberg usuli bo'yicha, changaksimon halqachalar tish yoyining tashqi sathiga nisbatan necha ° burchak qilib qayiriladi ?

- A. *35-45°
- B. 25-30°
- C. 60-90°
- D. 55°

5. Shinani mahkamlab qo'yishda sim ligaturalardan necha mm uzunlikdagi simdan foydalaniladi ?

- A. *6-7 mm
- B. 2-3 mm
- C. 8-9 mm
- D. 0.8-2 mm

6. Shinani mahkamlab qo'yishda sim ligaturalardan necha mm yo'g'onlikdagi bronza alyumin simdan foydalaniladi ?

- A. *0,4-0,6 mm
- B. 2-3 mm
- C. 8-9 mm
- D. 0.8-2 mm

7. Davolash ahamiyatiga ko'ra, apparatlar qanday turlarga bo'linadi ?

A. *Asosiy va yordamchi

B. Asosiy

C. Yordamchi

D. Olib qo'yiladigan va olib qo'yilmaydigan.

8. Qaysi ahamiyatiga ko'ra, apparatlar asosiy va yordamchi turlarga bo'linadi ?

A. Davolash

B. Tuzilish

C. Kelib chiqish

D. Og'izda joylashish.

9. Y.M.Zbarj bo'yicha alyumin simni o'rash vaqtida uning uzun o'qlari o'rtasida hosil bo'lgan burchak doimiy bo'lib, necha ° dan oshmasligi kerak ?

A. *45°

B. 48°

C. 55°

D. 75°

10. Rudko apparati qaysi qismlardan tashkil topgan ?

A. *ilgak,qiqich,sterjen,sharnir,biriktiruvchi sterjen

B. Taglik,dasta,ishchi qism.

C. Qiqich,sterjen,sharnir

D. Taglik,ilgak,qiqich.

11. Ortopedik xonalar devori va poli yorqin rangda bo'lib, aks etgan yorug'lik koeffitsienti necha % dan kam bo'lmasligi kerak ?

A. *40%

B. 30%

C. 20%

D. 10%

12. Tish texniklarining qaysi xonasida mufel pechini ko'rish mumkin

A. *Quyish xonasida

B. Asosiy xonada

C. Kavsharlash xonasida

D. Pardozlash xonasida.

13. Mumni eritish tish texniklarining qaysi xonasida bajariladi ?

A. *Quyish xonasida

B. Asosiy xonada

C. Kavsharlash xonasida

D. Pardozlash xonasida.

14. Qaysi xonada protez qismlarini bir-biriga ulash ishlari bajariladi ?

A. Kavsharlash xonasida

B. Quyish xonasida

C. Asosiy xonada

D. Pardozlash xonasida.

15. Tish texniklarining qaysi xonasida gilzalarga termik ishlov berish ham bajariladi ?

A. Kavsharlash xonasida

B. Quyish xonasida

C. Asosiy xonada

D. Pardozlash xonasida.

16. Tish texniklarining qaysi xonasi albatta xususiy chang ushlagich qurilmalari bilan jixozlangan bo'lishi shart ?

A. Pardozlash xonasida

B. Kavsharlash xonasida

C. Quyish xonasida

D. Asosiy xonada.

17. Qaysi xonada asl nusxalar quyiladi ?

* Gipslash xonasida

Pardozlash xonasida

Kavsharlash xonasida

Quyish xonasida.

18. Tish texniklarining qaysi xonasida kamida ikkita sterilizator yoki unga o'xshash idish bo'lishi kerak ?

* Polimerlash xonasi

Gipslash xonasida

Pardozlash xonasida

Kavsharlash xonasida

19. Ortopedik stomatologiya xonasida nechttadan ortiq kreslo qo'yib bo'lmaydi ?

*3 tadan

4 tadan

5 tadan

6 tadan.

20. Ortopedik stomatologiya xonalarida birinchi stomatologik kursisi uchun maydon o'lchamini ko'rsating.

*14 m²

12 m²

10 m²

7 m²

21. Poliklinika va statsionar sharoitida, rejali operatsiyadan oldin kilinishi shart:

A. butun tanaga sanitariya ishlovini berish

V. Ogiz bushligi stansiyasi

S. Bemorni ruxiy-emotsional tayyorlash

D. ogiz bushligi irrigatsiyasi

22. Yuz terisini operatsiyaga tayyorlash uchun ishlatiladi:

A.1% xloramin eritmasi

V.3 % formal'degid eritmasi

S.Gilitserin-yodoform aralashmasi

D.5% Lyugol eritmasi

23. Doka turundalarni shimdirish uchun qo'llaniladigan yodoform aralashmasi tarkibiga kiradi:

A.Yodoform, Lyugol eritmasi, efir, distillangan suv

V.Yodoform, glitserin, etil spirt va efir

S.Yodoform, marganets kristallari, spirt va efir

D.Yodoform, yod eritmasi, glitserin va efir

24. Yuz terisini operatsiyaga tayyorlash uchun qo'llaniladi:

A.70%etil spirti, 2% yod nastoykasi Lyugol eritmasi

V.1% xloramin eritmasi, 5% yod nastoykasi

S.1% glitserin eritmasi, 5% Lyugol eritmasi

D.Furatsilin eritmasi (1: 5000),3 % yod nastoykasi

25.Ambulatoriya operatsiyasidan bevosita oldin utkazish zarur bulgan muolajala:

A.Ogiz bo'shligi irrigatsiyasi

V. Ogiz bushligi sanatsiyasi

S.Tishlarning elektroodontodiagnostikasi

D.Punksion biopasiya o'tkazish.

26.Tish olish operatsiyasiga asosiy ko'rsatmalar:

A.Ildizning ochilib kimirlab kolishi

V.Tiklash imkoniyati bulmagan funksonal kimmatini yukotishi

S.Tish tojining karioz parchalanishi

D.Tish toji va ildizining karioz yemirilishi

27.Xavfli shish bor bo'lgan soxadagi tishni:

A.Konservativ davolash kerak

V.darxol olib tashlash kerak

S.bemor sogaygach olib tashlash kerak

D.olish kerak, fakat statsionard

28.Yuqori jag'dagi tishlar olinayotganda, bemorning boshi shunday qo'yiladi:

A.Bemorning boshi yostikcha urtasida bulsin

V.Olinayotgan tish vrachning yelkasi tugrisida bulsin

S. bemor boshini kimirlatib yubormasin

D.vrach bemorning oldida ung tomonda bulsin

29.Tish katagidan ildizlrni sugirib olish uchun eng ko'p ishlatiladigan asbobning nomini kursating

A.Doloto

V.ekskavator

S.elevator

D.ombur

30.Qaysi ko'rsatma «kasal» tishni olib tashlashga asos bula olmaydi?

A.Utkir yiringli pulpiti

V.Yuqori jag' osteomieliti

S.pastki jag' periostiti

D.Yuqori jag' periostiti.

31. Tish olish uchun qarshi ko'rsatmi hisoblanmaydi:

A.O'tkir yurak-kon tomir kasalliklari

V.gemorragik diatez

S.o'tkir pankreatit

D.o'tkir odontogen gaymorit.

32. Qaysi asorat tish olingandan keyigi kechki asoratga kiradi?

A.Pastki jag'ning sinishi

V.pastkikatak nerv nevriti

S.gaymor bushligi

D.Tish

33. Tish olgach, qancha vaktdan keyin tish katagi osteomieliti paydo bulishi mumkin?

A.3 kundan

V. bir oydan

S. 2 xaftadan

D. o'sha kunning o'zida

34. Yuqori jag'' qaysi tish guruxlari olinganda, gaymor bo'shligi tubining teshilib qolishi xavfi ko'prok bo'ladi?

A.1,2

V.2,3

S.5,6,7

D.4,5

35. Ko'rsatilganlardan qaysi biri tish olish operatsiyasiga qarshi ko'rsatma xisoblanmaydi?

A.Kon kasalliklari

V. Yuqori nafas yullari yalliglanishi

S.gemorragik diatezlar

D.infarktdan keyingi birinchi kunlar

36. Qaysi kasallikda tish olingach uning katakchasidan qon ketmaydi?

A. gemorragik diatezlar

V. gemofiliyada

S. leykozda

D.Gipotoniya

37. Yuqori jag''dagi qaysi tishlarni rotatsiya qilish xarakat bilan olish mumkin?

A.Xamma tishlarni

V.xamma premolyarlarni

S.xamma frontal tishlarni

D.fakat molyar tishlarni

38. Tish olish operatsiyasidan oldin, tish atrofii milkiga qaysi preparat bilan ishlov beriladi?

A.1:10000 nisbatdagi kaliy premanganat eritmasi

V.1 % yod nastoykasi

S.5% yod eritmasi

D.xlorgeksidin eritmasi

39. Yuqori jag'dagi ko'p ildizli tishlarning qaysi ildizini rotatsiya qilish yo'li

Bilan olib tashlash mumkin?

A.Molyarlarning xamma ildizlarni

V.molyar tishlarning tanglay ildizini

S.premolyarlarning xamma ildizlarini

D.molyar tishlarning lunj ildizlarining

40. Pastki ung tomondagi katta jag' tishlarni olish paytidagi vrachning xolatini kursating:

A.Bemorning old tomonida

V.bemordan ung tomondan oldinrok

S.bemordan ung tomonda, orkarokda

D.bemorning orka tomonida

41. Agar pastki molyar tishni olish paytida, uning bita ildizi olingan bulib, ikkinchisi sinib kolsa, uni olish uchun elevatordan foydalaniladimi?

A.Burchak ostida egilgan elevator

V.tugri elevator

S.leklyuz elevator

D. kachovsimon (doloto) elevator

42. Chukurda sinib kolgan Tish ildizini olib tashlash uchun qaysi jarroxlik operatsiyasini bajargan ma'kul?

A.Tish ildizini uch rezeksiyasi

V.sistektomiya

S.alveolotomiya

D.gemiseksiya

43.Usib chikmay kolgan va gorizontal xolda yotgan pastki jag'dagi akl tishini olish uchun eng ma'kul bulgan jarroxlik usulini kursating:

A.Oldin 7-tishni olib, sung 8-ni olish

V.7-tishni olib tashlash, 8-ni joyda qoldirish

S.8-tishni kesib bulaklab olish

D.tugri elevator yordamida kutarish

44.Alveolotomiya operatsiyasiga bulgan ko'rsatmani aniklang:

A.Aloxida joylashgan ildizni olishda

V.chukurda sinib kolgan ildizi bulaklarini olishda

S.bir necha ildizni birvarakayiga olishda

D.gemiseksiya operatsiyasini bajarish paytida

45. Tishni olish operatsiyasini bajarish paytida, Tish yoki ildiz qaysi joyga bexosdan tushib kolganda eng ogir asorat kelib chikish mumkin?

A.nafas yullariga

V.Yuqori jag' bushligiga

S.jag' atrofidagi yumshok tukimlar ichiga

D.burun bushligiga

46. Alveolit kasalligi kay vaktida kelib chikishi mumkin?

A.Tish katakchasiga tish toshlari tushib kolganda

V.Tish katakchasiga tish kariesi bulaklari tushganda

S.Tish katagi devorlarini uta maydalab Tish olganda

D.Katakchada suyak bulakchalari kolganda

47. Olingan tish katakchasidan kon ketishni tuxtatishning eng samarali usulini kursating:

A.Katak ichini maxkam tuldirib yodoformli tampon kuyish

V.kon ketgan joyini permanganat kaliy kristali bilan kuydirish

S.Tish katagi chetlarini kattik sikish

D.venaga aminokapron kislata eritmasini kuyish

48. Chukurda yotgan tish ildizlarini katakchadan sugurib olishda ishlatiladigan asbob nima deb ataladi?

A.Doloto
V.ombur
S.elevator
D.raspator

49. Qaysi kasallikda «kasal» tishni olib tashlash shart emas?

A.Yuqori jag'dagi utkir ostemielitda
V.utkir yiringli priodontitda
S.pastki jag'dagi utkir osteomielitda
D.surunkali ostemielitda

50. Ko'rsatilgan asoratlardan qaysi biri kechki asoratga kiradi?

A.Pastki katak nerv nevriti
V.pastki jag'ning sinib kolishi
S.Yuqori jag' bushligi tubining tushib kolishi
D.Tish ildizining sinib kolishi

3-variant

1. Sanchgich nayzasimon (shtыkovидный), lunjlarining uchlari kushilmagan va buyinismi uzaytirilgan ombur qaysi tishlarni olishga mo'ljallangan

A.Fakat Yuqori chapdagi 8-tish uchun
V. Fakat Yuqori undagi 8-tish uchun
S.Yuqori premolyalar uchun
D.Yuqorida 6-va 7-tishlar uchun

2. Tishga ombur kuyilganda vrachning e'tibori aloxida nimalarga karatilgan bulishi kerak

A.Ombur tishlarining Tish joyidan toyib ketmasligiga
V.ombur tishlari milkni kushib ushlamasligiga
S.ombur tishlari ukning Tish ukiga mos tushishiga
D.birinchi xarakatni tugri qilishga

3. Yuqori jag'dagi kurak va qoziq tishlarni olganda ishlatiladigan omburni kursating

- A.tugri shakildagi, lunjlari teks, kushilmagan
- V.«s»-simon shakildagi, lunjlari teks, kushilmagan
- S.bayanet (sanchgich nayza) shaklidagi
- D.kushtumshuk shakilda lunji kushilgan

4.Yuqori jag'dagi premolyar tishlarni olganda ishlatiladigan omburni kursating

- A.«s»-simon shakilda, lekin bir lunjda tishchasi bor
- V.tugri shakilda, lunjlari tekis, kushilmagan
- S. sanchgich nayzasimon, uzaytirilgan buyinli
- D.sanchgich nayzasimon, uchlari kushilgan

5. Yuqori jag' ung tomondagi 6 tishni olishda ishlatiladigan omburni kursating:

- A.Sanchgich nayzasimon
- V.«s»-simon ung lunjida tishchasi bor
- S. «s»-simon chap lunjida tishchasi bor
- D.«s»-simon lunjlarida tishi yuk

6. Pastkijag'dagi 8-tishni olishda ishlatiladigan omburni kursating

- A.Kushtumshuksimon, Qovurg'asiga qarab egilgan
- V.Kushtumshuksimon, lunjlarining uchi kushilgan
- S.Kushtumshuksimon, tekisligiga qarab egilgan
- D.«s»-simon kurinishda

7. Elevatorlar buladi:

- A.Qovurg'asiga qarab egilgan
- V. ikki tomonlama
- S.Yuqori va pastgi jag'lar uchun
- D.ung, chap vat ugri

8. Qaysi ombur pastki jag'dagi tishlar va ularning ildizlarini olish uchun umuman ko'llanilmaydi?

- A.Kushtumshuksimon, Qovurg'asiga qarab egilgan
- V. Nayzasimon (shtikovidnie)
- S.«s»-simon
- D.Kushtumshuksimon, tishlari birg'biriga tegib turuvchi

9. Yuqori jag'dagi tishlar va ularning ildizlarini olish uchun umuman qo'llanilmaydigan omburni kursating:

- A.«s»-simon
- V.nayzasimon shakilda
- S.kushtumshuksimon, Qovurg'asi tomonga egilgan
- D.elevatorlar

10.Qaysi ko'rsatma «kasal» tishni olib tashlashga asos bula olmaydi?

- A.Utkir yiringli pulpit
- V.Yuqori jag' osteomieliti
- S.pastki jag' periostiti
- D.Yuqori jag' periostiti.

11. Tish olish uchun qarshi ko'rsatmi hisoblanmaydi:

- A.O'tkir yurak-kon tomir kasalliklari
- V.gemorragik diatez
- S.o'tkir pankreatit
- D.o'tkir odontogen gaymorit.

12. Qaysi asorat tish olingandan keyigi kechki asoratga kiradi?

- A.Pastki jag'ning sinishi
- V.pastkikatak nerv nevriti
- S.gaymor bushligi
- D.Tish

13. Tish olgach, qancha vaktdan keyin tish katagi osteomieliti paydo bulishi mumkin?

- A.3 kundan

V. bir oydan

S. 2 xaftadan

D. o'sha kunning o'zida

14. Yuqori jag' qaysi tish guruxlari olinganda, gaymor bo'shligi tubining teshilib qolishi xavfi ko'prok bo'ladi?

A.1,2

V.2,3

S.5,6,7

D.4,5

15. Ko'rsatilganlardan qaysi biri tish olish operatsiyasiga qarshi ko'rsatma xisoblanmaydi?

A.Kon kasalliklari

V. Yuqori nafas yullari yalliglanishi

S.gemorragik diatezlar

D.infarktdan keyingi birinchi kunlar

16. Qaysi kasallikda tish olingach uning katakchasidan qon ketmaydi?

A. gemorragik diatezlar

V. gemofiliyada

S. leykozda

D.Gipotoniya

17. Yuqori jag'dagi qaysi tishlarni rotatsiya qilish xarakat bilan olish mumkin?

A.Xamma tishlarni

V.xamma premolyarlarni

S.xamma frontal tishlarni

D.fakat molyar tishlarni

18. Tish olish operatsiyasidan oldin, tish atrofii milkiga qaysi preparat bilan ishlov beriladi?

A.1:10000 nisbatdagi kaliy premanganat eritmasi

V.1 % yod nastoykasi

S.5% yod eritmasi

D.xlorgeksidin eritmasi

19. Yuqori jag'dagi ko'p ildizli tishlarning qaysi ildizini rotatsiya qilish yo'li bilan olib tashlash mumkin?

A.Molyarlarning xamma ildizlarni

V.molyar tishlarning tanglay ildizini

S.premolyarlarning xamma ildizlarini

D.molyar tishlarning lunj ildizlarining

20. Pastki ung tomondagi katta jag' tishlarni olish paytidagi vrachning xolatini kursating:

A.Bemorning old tomonida

V.bemordan ung tomondan oldinrok

S.bemordan ung tomonda, orkarokda

D.bemorning orka tomonida

21. Agar pastki molyar tishni olish paytida, uning bita ildizi olingan bulib, ikkinchisi sinib kolsa, uni olish uchun elevatordan foydalaniladimi?

A.Burchak ostida egilgan elevator

V.tugri elevator

S.leklyuz elevator

D. kachovsimon (doloto) elevator

22. Chukurda sinib kolgan Tish ildizini olib tashlash uchun qaysi jarroxlik operatsiyasini bajargan ma'kul?

A.Tish ildizini uch rezeksiyasi

V.sistektomiya

S.alveolotomiya

D.gemiseksiya

23.Usib chikmay kolgan va gorizontal xolda yotgan pastki jag'dagi akl tishini olish uchun eng ma'kul bulgan jarroxlik usulini kursating:

A.Oldin 7-tishni olib, sung 8-ni olish

V.7-tishni olib tashlash, 8-ni joyda qoldirish

S.8-tishni kesib bulaklab olish

D.tugri elevator yordamida kutarish

24.Alveolotomiya operatsiyasiga bulgan ko'rsatmani aniklang:

A.Aloxida joylashgan ildizni olishda

V.chukurda sinib kolgan ildizi bulaklarini olishda

S.bir necha ildizni birvarakayiga olishda

D.gemiseksiya operatsiyasini bajarish paytida

25. Tishni olish operatsiyasini bajarish paytida, tish yoki ildiz qaysi joyga bexosdan tushib kolganda eng ogir asorat kelib chikish mumkin?

A.nafas yullariga

V.Yuqori jag' bushligiga

S.jag' atrofidagi yumshok tukimlar ichiga

D.burun bushligiga

26. Alveolit kasalligi kay vaktida kelib chiqishi mumkin?

A.Tish katakchasiga tish toshlari tushib kolganda

V.Tish katakchasiga tish kariesi bulaklari tushganda

S.Tish katagi devorlarini uta maydalab Tish olganda

D.Katakchada suyak bulakchalari kolganda

27. Olingan tish katakchasidan kon ketishni tuxtatishning eng samarali usulini kursating:

A.Katak ichini maxkam tuldirib yodoformli tampon kuyish

V.kon ketgan joyini permanganat kaliy kristali bilan kuydirish

S.Tish katagi chetlarini kattik sikish

D.venaga aminokapron kislata eritmasini kuyish

28. Chukurda yotgan tish ildizlarini katakchadan sugurib olishda ishlatiladigan asbob nima deb ataladi?

A.Doloto

V.ombur

S.elevator

D.raspator

29. Qaysi kasallikda «kasal» tishni olib tashlash shart emas?

A.Yuqori jag'dagi utkir ostemielitda

V.utkir yiringli priodontitda

S.pastki jag'dagi utkir osteomielitda

D.surunkali ostemielitda

30. Kursatilgan asoratlardan qaysi biri kechki asoratga kiradi?

A.Pastki katak nerv nevriti

V.pastki jag'ning sinib kolishi

S.Yuqori jag' bushligi tubining tushib kolishi

D.Tish ildizining sinib kolishi

31. Stomatologik xona balandligi quyidagidan past bo'lmasligi lozim:

A. 3m *

B. 2m

C. 2m 80 sm

D. 4 m

E. 2m 60 sm

32. Stomatologik xonada asosiy xujjat bo'lib hisoblanadi:

A. Forma 043/u *

B. Buyruq № 600

C. Buyruq № 527

D. Buyruq № 462

E. Buyruq № 575

33. Stomatologik xonada asosiy xujjat bo'lib hisoblanadi:

A. Forma 39-stom*

B. Buyruq № 480

C. Buyruq № 570

D. Buyruq № 462

E. Buyruq № 560

34. Kimyoviy (sovuq) sterilizatsiya usulida sterillanadi:

A. Stomatologik ko'zgu*

B. Pinset

C. Ekskavator

D. Gladilka

E. Shtopfer

35. Kimyoviy (sovuq) sterilizatsiya usulida sterillanadi:

A. Plastmassali shpatel*

B. Stomatologik zond

C. Kyureta

D. Metall shpatel

E. Gladilka

36. Kimyoviy (sovuq) sterilizatsiya usulida sterillanadi:

A. Qaychi *

B. Pinset

C. Zond

D. Shtopfer

E. Gladilka

37. Avtoklavlash usulida sterillanadi:

A. Barcha javoblar to'g'ri *

B. Stomatologik borlar

C. Pinset

D. Zond

E. Gladilka

38. Dastaklarni sterillash usuli:

A. Vazelin moyida qaynatish*

- B. Suvda qaynatish
- C. Kimyoviy sterilizatsiya
- D. Issiq havoli sterilizatsiya
- E. Xloramin bilan ishlov berish

39. Stomatologik ko'zguni uchlik eritmada sterillash davom etadi:

- A. 40-45 min*
- B. 5-10 min
- C. 10-15 min
- D. 20-25 min
- E. 30-35 min

40. Asboblarni kimyoviy sterillash uchun qo'llaniladigan uchlik eritmaning tarkibi:

- A. Natriy bikarbonat, formalin, fenol *
- B. Glitserin, yod 3%, vodorod peroksidi
- C. Rezorsin, formalin, natriy bikarbonat
- D. Distillangan suv, spirt, yod
- E. Xloramin, vodorod peroksidi, yod

41. Klinik tekshiruv maqsadi:

- A. Bemor tashxisini aniqlash *
- B. Bemor yoshini aniqlash
- C. Bemorning yashash joyini aniqlash
- D. Bemorning ish joyini aniqlash
- E. Anamnez yig'ish

42. Bemorni muvaffaqiyatli davolash uchun nimani bilish lozim:

- A. Bemor tashxisini *
- B. Bemor kasbini
- C. Bemor yashash joyini
- D. Zamonaviy plomba ashyolari

E. Zamonaviy tekshirish usullari

43. Bemorni tekshirishning asosiy usullariga kiradi:

- A. Bemor so'rovini o'tkazish*
- B. Rentgenologik tekshiruv
- C. Termodiagnostika
- D. Bioximik tekshiruv
- E. Mikrobiologik tekshiruv

44. Asosiy tekshirish usullariga kiradi:

- A. Bemor ko'rigi*
- B. Elektrodontodiagnostika
- C. Sitologik tekshiruv
- D. Bioximik tekshiruv
- E. Gistamin sinamasi

45. Asosiy tekshirish usullariga kiradi:

- A. Tishlarni zondlash *
- B. Gistologik tekshiruv
- C. Elektrodontodiagnostika
- D. Allergologik tekshirish usullari
- E. Termodiagnostika

46. Asosiy tekshirish usullariga kiradi:

- A. Tishlar perkussiyasi *
- B. Immunologik tekshiruv
- C. Elektrometrik tekshiruv
- D. Qon taxlili
- E. Siydik taxlili

47.Asosiy tekshirish usullariga kiradi:

- A. Tishni o‘rab turuvchi yumshoq to‘qimalarni paypaslash *
- B. Sitologik tekshiruv
- C. Elektrodontodiagnostika
- D. Gistamin sinamasi
- E. Bioximik tekshiruv

48.Qo‘shimcha tekshirish usullariga kiradi:

- A. Rentgenologik tekshiruv *
- B. Anamnez yig‘ish
- C. Bemor so‘rovini o‘tkazish
- D. Tishlar perkussiyasi
- E. Tishlarni zondlash

49.Qo‘shimcha tekshirish usullariga kiradi:

- A. Elektrodontodiagnostika*
- B. Perkussiya
- C. Zondlash
- D. Palpatsiya
- E. Ko‘rik

50.Qo‘shimcha tekshirish usullariga kiradi:

- A. Barcha javoblar to‘g‘ri *
- B. Bioximik tekshiruvlar
- C. Immunologik tekshiruvlar
- D. Sitologik tekshiruvlar
- E. Qon taxlili

1.Karies – bu:

- A. Tish qattiq to'qimalarining demineralizatsiyasi va yumshashi, hamda keyinchalik kovakning paydo bo'lishi bilan kechadigan patologik jarayondir *
- B. Emal va dentinning patologik yemirilishi
- C. Tish pulpasining yallig'lanishi
- D. Periodontdagi patologik jarayon
- E. Emal eroziyasi

2.Zararlanish o'chog'i joylashishi bo'yicha karies bo'ladi:

- A. Fissur *
- B. Yuza
- C. O'rta
- D. Chuqur
- E. Pulpa oldi

3.Zararlanish o'chog'i joylashishi bo'yicha karies bo'ladi:

- A. Bo'yin oldi *
- B. Pulpa ichi
- C. Pulpa oldi
- D. Dog' bosqichidagi
- E. O'rta

4.Zararlanish o'chog'i joylashishi bo'yicha karies bo'ladi:

- A. Aproksimal *
- B. Chuqur
- C. O'rta
- D. Yuza
- E. Ikkilamchi

5.Asoratlangan karies bo'lib hisoblanadi:

- A. Pulpit *
- B. Giperesteziya
- C. Travma
- D. Patologik yemirilish
- E. Tugallanmagan amelogenez

6.Ilgari qo'yilgan plomba oldida karioz kovakning paydo bo'lishi qanday nomlanadi:

- A. Qaytalanuvchi karies *
- B. Yuza karies
- C. Emal gipoplaziyasi
- D. Kislotali nekroz
- E. Boshlang'ich karies

7. Ilgari qo'yilgan plomba oldida karioz kovakning paydo bo'lishi qanday nomlanadi:

- A. Ikkilamchi karies *
- B. Flyuoroz
- C. Dog' bosqichidagi karies
- D. Emal giperesteziya
- E. Emal eroziyasi

8. Boshlang'ich kariesda dog'lar bo'ladi:

- A. Yakka*
- B. Ko'p sonli
- C. Simmetrik
- D. Aniq chegaraga ega emas
- E. Katta o'lchamli

9. Boshlang'ich kariesda karioz dog' qaerda joylashadi:

- A. Aproksimal yuza *
- B. Vestibulyar yuza
- C. Kesuv qirrasi
- D. Tanglay yuzasi
- E. Ekvator soxasi

10. Karioz dog'ning asosiy joylashadigan joylari:

- A. Fissuralar sohasi *
- B. Til yuzasi
- C. Vestibulyar yuza
- D. Tanglay yuzasi
- E. Kesuv qirrasi

11. Karioz dog'ning asosiy joylashadigan joylari:

- A. Aproksimal yuza *
- B. Do'mboqlar sohasi
- C. Kesuv qirrasi
- D. Til yuzasi
- E. Vestibulyar yuza

12. Karioz dog'ning asosiy joylashadigan joylari:

- A. Bo'yin oldi sohasi *
- B. Ekvator soxasi
- C. Kesuv qirrasi
- D. Tanglay yuzasi
- E. Vestibulyar yuza

13. Boshlang'ich kariesni tashxislashda karioz dog'ni metilen ko'ki bilan bo'yashda ishlatiladigan eritma:

- A. 2% suvli eritma *
- B. 10% suvli eritma
- C. 5% suvli eritma
- D. 1% suvli eritma
- E. 3% suvli eritma

14. Oddiy karies guruxiga birlashtiriladi:

Barcha javoblar to'g'ri *

Dog' bosqichidagi karies

Yuza karies

O'rta karies

Chuqur karies

15. Karies profilaktikasida qo'llaniladigan barcha tadbirlar bo'linadi:

- A. Barcha javoblar to'g'ri *
- B. davlat
- C. sotsial
- D. gigienik
- E. tarbiyaviy
- F.

16. Remineralizatsiyalovchi terapiya kursi ...dan iborat:

- A. 15-20 applikatsiyalar *
- B. 2-6 applikatsiyalar
- C. 5-10 applikatsiyalar
- D. 1-3 applikatsiyalar
- E. 10-15 applikatsiyalar

17. Xomiladorlik davrida emal rezistentligining pasayishiga olib keladi:

- A. Xomiladorlik birinchi trimestri toksikozlari*
- B. Onaning og'iz bo'shlig'ining muntazam gigienasi
- C. Profilaktik ko'rik
- D. Onaning to'laqonli parxezi
- E. Tug'ishning qiyinligi

18. Yuza karies uchun xarakterli og'riq:

- A. Kimyoviy ta'sirlovchilardan *
- B. Tungi
- C. Xurujsimon
- D. Sababsiz
- E. Irradiatsiyalovchi

19. Yuza karies uchun xarakterli ogʻriq:

- A. Haroratli ta'sirlovchilardan *
- B. Simillovchi
- C. Tungi
- D. Tishlaganda
- E. Sababsiz

20. Yuza karies uchun xarakterli ogʻriq:

- A. Shirinlikdan*
- B. Tishlaganda
- C. Tungi
- D. Sababsiz
- E. Irradiatsiyalovchi

21. Yuza karies uchun xarakterli ogʻriq:

- A. Nordondan*
- B. Sababsiz
- C. Irradiatsiyalovchi
- D. Tishlaganda
- E. Tungi

22. Yuza karies uchun xarakterli ogʻriq:

- A. Shoʻr ta'siridan *
- B. Irradiatsiyalovchi
- C. Tishlaganda
- D. Sababsiz
- E. Tungi

23. Yuza karies lotin tilida:

- A. Caries superficialis *
- B. Macula cariosa
- C. Pulpitis acuta focalis
- D. Caries profunda
- E. Caries media

24. Tabiiy fissuralar sohasida yuza kariesni tashxislashda dinamik kuzatuv (qayta koʻriklar) lar oʻtkazish mumkin:

- A. 2-3 oydan soʻng*
- B. 5 yildan soʻng
- C. 2-3 yildan soʻng
- D. 2-3 xaftadan soʻng
- E. 2-3 kundan soʻng

25. Ponasimon no‘qson joylashadi:

- A. Bo‘yin oldi sohada*
- B. Aproksimal yuzalarda
- C. Do‘mboqlar sohasida
- D. Chaynov yuzasida
- E. Kesuv qirrasida

26. Yuza kariesni davolashda (1 sinf), doimiy plomba sifatida qo‘llaniladi:

- A. Tetric-Ceram *
- B. Adgezor
- C. Belatsin
- D. Unifas
- E. Dentin-pasta

27. Yuza kariesni davolashda (2 sinf), doimiy plomba sifatida qo‘llaniladi:

- A. Herculite *
- B. Adgezor
- C. Belatsin
- D. Tenet
- E. Dentin-pasta

28. Yuza kariesni davolashda (2 sinf), doimiy plomba sifatida qo‘llaniladi:

- A. Lux *
- B. Adgezor
- C. Iodent
- D. Tenet
- E. Krezodent

29. Yuza kariesni davolashda (3 sinf), doimiy plomba sifatida qo‘llaniladi:

- A. Crystalline *
- B. Amalgama
- C. Adgezor
- D. Foredent
- E. Beladont

30. Yuza kariesni davolashda (3 sinf), doimiy plomba sifatida qo‘llaniladi:

- A. Charisma *
- B. Amalgama
- C. Abscess remedi
- D. Tenet
- E. Silidont

31. Yuza kariesni davolashda (3 sinf), ajratuvchi taglik sifatida qo‘llaniladi:

- A. Unifas *
- B. Dentin-pasta
- C. Iodent
- D. Composite
- E. Foredent

32. Yuza kariesni davolashda (3 sinf), ajratuvchi taglik sifatida qo'llaniladi:

- A. Adgezor *
- B. Krezopat
- C. Beladont
- D. Uni-Fill
- E. Abscess remedi

33. O'rta karies uchun xarakterli:

- A. Simptomsiz kechish *
- B. Tungi og'riq
- C. Xurujsimon og'riq
- D. Sababsiz og'riq
- E. Tishlaganda og'riq

34. O'rta kariesda aniqlanadi:

- A. O'rtacha chuqurlikdagi karioz kovak*
- B. Intakt tish
- C. Pigmentlangan dog'
- D. Chuqur karioz kovak
- E. Emal yuzasi silliq

35. O'rta kariesda tish pulpasi qanday tok kuchiga ta'sirlanadi:

- A. 2-6 mkA *
- B. 100 mkAdan ko'proq
- C. 60 mkAdan ko'proq
- D. 40 mkAdan ko'proq
- E. 10-15 mkA

36. O'rta karies nima bilan qiyoslanadi:

- A. Ponasimon no'qson *
- B. Travma
- C. Marmar kasalligi
- D. O'tkir o'choqli pulpit
- E. Tetratsiklin tishlari

37. O'rta karies nima bilan qiyoslanadi:

- A. Eroziya *
- B. Giperesteziya
- C. O'tkir diffuz pulpit
- D. Furne tishlari
- E. O'tkir o'choqli pulpit

38. O'rta karies nima bilan qiyoslanadi:

- A. Chuqur karies *

- B. Patologik yemirilish
- C. Giperesteziya
- D. Furne tishlari
- E. O'tkir o'choqli pulpit

39.O'rta karies bilan qiyoslanadi:

- A. Surunkali fibroz periodontit *
- B. Dog' bosqichidagi karies
- C. Yuza karies
- D. Surunkali fibroz pulpit
- E. O'tkir o'choqli pulpit

40.O'rta karies o'tkir kechganda kuzatiladi:

- A. Barcha javoblar to'g'ri *
- B. Kovak devorlari yumshagan
- C. Kovak tubi yumshagan
- D. Kovak qirralari yedirilgan
- E. Mo'rt emal

41.O'rta karies surunkali kechganda kuzatiladi:

- A. Barcha javoblar to'g'ri *
- B. Kovak devorlari qattiq
- C. Kovak tubi qattiq
- D. Kirish teshigi keng
- E. Emal va dentin no'qsoni

42.Biologik agentlar (mikroblar va ularning toksinlari) pulpaga tushadi:

- A. barcha javoblar to'g'ri*
- B. karioz bo'shliqdan dentin kanalchalari orqali
- C. qon tomiri orqali
- D. limfa tomiri orqali
- E. perforativ teshikdan
- F. og'iz suyuqligidan

43.Pulpaning o'tkir yallig'lanish bosqichida qaysi belgilar ajratiladi:

- A. barcha javoblar to'g'ri*
- B. alteratsiya
- C. ekssudatsiya
- D. giperemiya
- E. modda almashinuvi buzilishi

44.Applikatsion anesteziya ... uchun qo'llaniladi:

- A. og'iz bo'shlig'i shilliq qavatini og'riqsizlantirish*
- B. alveolyar o'siqda jarroxlik aralashuvlarini o'tkazish
- C. anestetikni oqim bilan yuborish uchun
- D. yuqori jag' molyar tishlarni olish uchun
- E. ildiz uchi rezeksiyasini o'tkazish

45.Applikatsion anesteziyani o'tkazish mumkin:

- A. barcha javoblar to'g'ri*

- B. 1-2 % li lidokain eritmasi bilan
 - C. 1-2 % li piromekain eritmasi bilan
 - D. 0,5-2 % li dikain eritmasi bilan
 - E. 10 % li lidokain aerosoli bilan
46. O'tkazuvchan og'riqsizlantirishda:
- A. anestetik nerv sohasiga yuboriladi*
 - B. anestetik to'qimalarga yuboriladi
 - C. barcha javoblar noto'g'ri
 - D. anestetik submukoz yuboriladi
 - E. anestetik vena ichiga yuboriladi
47. Narkoz o'tkazish uchun ko'rsatmalar:
- A. katta hajmli og'riqli muolajalar*
 - B. bir martalik shpritslarning bo'lmasligi
 - C. bemorning yosh bo'lishi
 - D. barcha javoblar to'g'ri
 - E. to'g'ri javob yo'q
48. Og'riqsizlantirish usullarini asosli ravishda qo'llash orqali quyidagilarga erishiladi:
- A. barcha javoblar to'g'ri*
 - B. ish samaradorligini oshirishga
 - C. bemorlar orasida shifokor obro'sini oshirishga
 - D. bemorning ruxiy emotsional tarangligini kamaytirishga
 - E. shifokorning tarangligini kamaytirishga
49. Anestetikning harorati bo'lishi kerak:
- A. Odam tana haroratiga yaqin*
 - B. 10-15 ° S
 - C. 15-20 ° S
 - D. 5-10 ° S
 - E. to'g'ri javob yo'q
50. Og'riqsizlantiruvchi eritmani yuborish mumkin:
- A. barcha javoblar to'g'ri*
 - B. perinevral
 - C. endonevral
 - D. vena ichiga
 - E. mushak or

6.4 Amaliy ko'nikma

Yakuniy attestatsiya uchun amaliy ko'nikmalar

**Tishlarni parvarish qilish bo'yicha bemorga amaliy ko'rsatma berish
Amaliy ish (ketma-ketlik)**

1. **Tish cho'tkasini tanlash**
– Yumshoq yoki o'rtacha qattqlikdagi tish cho'tkasini olish.
2. **Tish pastasini qo'llash**
– Cho'tkaga no'xatcha miqdorda tish pastasi surtish.
3. **Tishlarni to'g'ri yuvish**
– Yuqoridan pastga va aylana harakatlar bilan 2–3 daqiqa yuvish.
4. **Tilni tozalash**
– Tish cho'tkasi yoki maxsus til tozalagich bilan tilni yengil tozalash.
5. **Og'izni chayish**
– Toza suv bilan og'izni yaxshilab chayish.
6. **Kunlik tartib**
– Tishlarni kuniga kamida 2 marta (ertalab va kechqurun) yuvish.
7. **Sog'lom odatlar**
– Shirinliklarni me'yorida iste'mol qilish, shifokor ko'rigiga borish.

Mavzu: Og'iz bo'shlig'i gigiyenasi bo'yicha o'quv modeli tayyorlash

Yo'nalish: Stomatolog hamshirasi

Maqsad:

Tishlarni to'g'ri parvarish qilish usullarini bemorga ko'rgazmali tarzda tushuntirish uchun model tayyorlash.

Kerakli jihozlar:

- Tish-jag' model (plastik yoki rezina)
- Katta o'lchamli tish cho'tkasi
- Tish pastasi (namunaviy)
- Qo'lqop, salfetka

Model tayyorlash ketma-ketligi:

1. **Ish joyini tayyorlash**
– Stol yuzasini dezinfeksiya qilish
– Qo'lqop kiyish
2. **Modelni tekshirish**
– Tish-jag' modelining butunligini ko'zdan kechirish
– Tozaligini ta'minlash
3. **Modelni joylashtirish**
– Modelni bemorga ko'rinadigan qilib stolga joylash
4. **Vositalarni tayyorlash**
– Katta tish cho'tkasini va pastani tayyor holatga keltirish
5. **Amaliy ko'rsatma uchun tayyorlash**
– Model yordamida tish yuvish harakatlarini bajarishga tayyorlash
– 45° burchak ostida tozalash usulini ko'rsatishga moslash
6. **Gigiyena qoidalariga rioya qilish**
– Modelni ishlatgandan so'ng tozalash va dezinfeksiya qilish

Bolalarga stomatologik protez quyishda hamshiraning ishtiroki

Yo'nalish: Stomatolog hamshirasi

Maqsad:

Bolalarda protez tayyorlash jarayonida shifokorga yordam berish va aseptika qoidalariga rioya qilish.

Kerakli jihozlar:

- Individual qoshiq (bolalar uchun)
- Oqartirilgan massa (alginat yoki silikon)
- Rezina idish va spatula
- Salfetka, qo‘lqop, niqob
- Dezinfeksiya vositalari

Amaliy bajarish ketma-ketligi:

1. **Ish joyini tayyorlash**
 - Ish stolini dezinfeksiya qilish
 - Qo‘lqop va niqob kiyish
2. **Bolani tayyorlash**
 - Bolani stomatolog kreslosiga qulay joylashtirish
 - Jarayonni sodda va tushunarli qilib tushuntirish
 - Bolani tinchlantirish
3. **Qoshiqni tanlash va tekshirish**
 - Jag‘ o‘lchamiga mos qoshiqni tanlash
 - Qoshiq chetlarini tekshirish (jarohat bermasligi uchun)
4. **Protez massani tayyorlash**
 - Massani ishlab chiqaruvchi ko‘rsatmasiga muvofiq aralashtirish
 - Bir xil konsistensiya hosil qilish
5. **Massani qoshiqqa joylashtirish**
 - Massani teng va yetarli miqdorda joylashtirish
6. **Protez quyish jarayonida yordam**
 - Shifokorga qoshiqni uzatish
 - Bolaning holatini kuzatish
 - Nafas olishini va bezovtalikni nazorat qilish
7. **Qolipni olishdan so‘ng**
 - Qolipni ehtiyotkorlik bilan olishda yordam berish
 - Og‘iz bo‘shlig‘ini salfetka bilan tozalash
8. **Qolipni ishlov berish**
 - Qolipni yuvish va dezinfeksiya qilish
 - Laboratoriyaga yuborishga tayyorlash

Mum asosli prikus yostiqlarini tayyorlash

Yo‘nalish: Stomatolog hamshirasi (ortopedik stomatologiya)

Maqsad:

Prikusni aniqlash uchun mum asosli yostiqlarni to‘g‘ri va aniq tayyorlash.

Kerakli jihozlar:

- Bazis plastinkasi (akril yoki plastmassa asos)
- Stomatologik mum plastinalari
- Spirt lampasi yoki mum eritkich
- Shpatel
- Sovuq suv idishi

- Qo‘lqop, salfetka

Amaliy bajarish ketma-ketligi:

- 1. Ish joyini tayyorlash**
 - Ish stolini dezinfeksiya qilish
 - Individual himoya vositalarini kiyish
- 2. Bazisni tekshirish**
 - Bazis plastinkasining jag’ modeliga mosligini tekshirish
 - Qirralarini silliqlash
- 3. Mumni tayyorlash**
 - Mum plastinkasini spirt lampasi yordamida yumshatish
 - Haddan tashqari qizdirmaslikka e’tibor berish
- 4. Mumni bazisga joylashtirish**
 - Yumshatilgan mumni bazis ustiga bir tekis joylashtirish
 - O‘rtacha balandlikdagi yostiqcha shaklini berish
- 5. Prikus yostiqchasini shakllantirish**
 - Yuza tekis va silliq bo‘lishini ta’minlash
 - Qalinlik va balandlikni me’yorda saqlash
- 6. Sovutish va mustahkamlash**
 - Tayyor yostiqchani sovuq suvga qisqa muddat solish
 - Shaklning saqlanishini tekshirish
- 7. Nazorat va yakunlash**
 - Simmetrik joylashuvini tekshirish
 - Kamchiliklarni shpatel yordamida tuzatish

Ikki qavatli asosdan olinadigan protezni tayyorlashda hamshiraning ishtiroki

Yo‘nalish: Stomatolog hamshirasi (ortopedik stomatologiya)

Maqsad:

Ikki qavatli (qattiq + yumshoq) asosli protez tayyorlash jarayonida shifokorga yordam berish va texnologik ketma-ketlikka rioya qilish.

Kerakli jihozlar:

- Jag’ modeli (gips)
- Qattiq bazis materiali (akril plastmassa)
- Yumshoq qavat materiali (elastik liner)
- Mum plastinalari
- Spatula, press qolip
- Spirt lampasi
- Qo‘lqop, niqob

Amaliy bajarish ketma-ketligi:

- 1. Ish joyini tayyorlash**
 - Ish stolini dezinfeksiya qilish
 - Individual himoya vositalarini kiyish
- 2. Jag’ modelini tayyorlash**
 - Gips modelni tozalash va quritish
 - Bazis chegaralarini belgilash

3. Birinchi (qattiq) qavatni tayyorlash

- Mum asosida bazis shakllantirish
- Akril plastmassani tayyorlab, bazisni quyish
- Qotishini kutish

4. Qattiq asosni ishlov berish

- Qirralarini silliqlash
- Og‘iz bo‘shlig‘iga mosligini tekshirish

5. Ikkinchi (yumshoq) qavatni tayyorlash

- Qattiq asos ichki yuzasini tozalash
- Yumshoq materialni bir tekis surtish

6. □ Qavatlarini birlashtirish

- Yumshoq qavatni qattiq asosga mustahkam yopishtirish
- Bosim ostida shakllantirish

7. □ Yakuniy ishlov berish

- Ortiqcha materiallarni olib tashlash
- Yuzani silliqlash va jilolash

8. □ Nazorat va topshirish

- Protetik bazisning mustahkamligi va qulayligini tekshirish
- Shifokorga tayyor holatda topshirish

Mum protezlarini og‘iz bo‘shlig‘ida tekshirishda hamshiraning ishtiroki

Yo‘nalish: Stomatolog hamshirasi (ortopedik stomatologiya)

Maqsad:

Mum protezlarning og‘iz bo‘shlig‘ida to‘g‘ri joylashuvi, prikus va estetik mosligini baholashda shifokorga yordam berish.

Kerakli jihozlar:

- Mum protezi
- Stomatologik ko‘zgu
- Pincet
- Salfetka
- Dezinfeksiya vositalari
- Qo‘lqop, niqob

Amaliy bajarish ketma-ketligi:

1. Ish joyini tayyorlash

- Ish stolini dezinfeksiya qilish
- Individual himoya vositalarini kiyish

2. Bemorni tayyorlash

- Bemorni kresloga qulay joylashtirish
- Tekshiruv maqsadini tushuntirish

3. Mum protezni tayyorlash

- Protezni dezinfeksiya qilish
- Sirtini tekshirish (deformatsiya yo‘qligi)

4. Protezni og‘iz bo‘shlig‘iga joylashtirishda yordam

- Shifokorga protezni to‘g‘ri uzatish
- Bemorning holatini kuzatish

5. Moslikni baholash jarayonida ishtirok

- Protezning joylashuvi va barqarorligini kuzatish
- Milk bilan kontaktini tekshirish

6. Prikusni tekshirishda yordam

- Bemorni tishlarni yopishga yo‘naltirish
- Simmetrik yopilishni nazorat qilish

7. Estetik baholash

- Tishlarning joylashuvi va ko‘rinishini baholashda yordam
- Bemor fikrini inobatga olish

8. Yakuniy bosqich

- Protezni ehtiyotkorlik bilan chiqarib olish
- Kamchiliklarni qayd etish uchun shifokorga xabar berish

Mum asosli protezlarni ta‘mirlashda hamshiraning ishtiroki

Yo‘nalish: Stomatolog hamshirasi (ortopedik stomatologiya)

Maqsad:

Mum asosli protezlardagi kamchiliklarni bartaraf etish va keyingi bosqichga tayyorlash.\

Kerakli jihozlar:

- Mum asosli protez
- Stomatologik mum
- Spirt lampasi yoki mum eritkich
- Shpatel
- Sovuq suv idishi
- Qo‘lqop, niqob, salfetka

Amaliy bajarish ketma-ketligi:

1. Ish joyini tayyorlash

- Ish stolini dezinfeksiya qilish
- Individual himoya vositalarini kiyish

2. Protezni ko‘zdan kechirish

- Deformatsiya, yoriq yoki kamchiliklarni aniqlash
- Ta‘mirlash hajmini belgilash

3. Ta‘mirlanadigan joyni tayyorlash

- Mum yuzasini tozalash
- Zarur bo‘lsa, notekis qismlarni olib tashlash

4. Mumni yumshatish

- Mumni ehtiyotkorlik bilan isitish
- Haddan tashqari qizdirmaslik

5. Mumni qo‘shish va shakllantirish

- Kamchilik bo‘lgan joyga yangi mum qo‘shish
- Shpatel yordamida kerakli shakl berish

6. Tekislash va silliqlash

- Yuza tekisligini ta‘minlash
- Qirralarni silliqlash

7. Sovutish va mustahkamlash

- Protezni sovuq suvga qisqa muddat solish
- Shaklning saqlanishini tekshirish

8. Nazorat va yakunlash

- Ta'mirlangan joyni ko'zdan kechirish
- Protezni keyingi bosqichga tayyorlash

Yarim qoplamalarni (onley/inley) tayyorlashda hamshiraning ishtiroki

Yo'nalish: Stomatolog hamshirasi (ortopedik stomatologiya)

Maqsad:

Yarim qoplamalarni tayyorlash jarayonida shifokorga texnik yordam ko'rsatish va texnologik ketma-ketlikka rioya qilish.

Kerakli jihozlar:

- Jag' modeli yoki klinik qolip
- Stomatologik mum (modelaj uchun)
- Shpatel
- Spirt lampasi yoki mum eritkich
- Qolip materiali
- Qo'lqop, niqob, salfetka

Amaliy bajarish ketma-ketligi:

1. Ish joyini tayyorlash

- Ish stolini dezinfeksiya qilish
- Individual himoya vositalarini kiyish

2. Model yoki qolipni tayyorlash

- Gips modelni tozalash
- Tayanch tish chegaralarini belgilash

3. Yarim qoplama shaklini rejalashtirish

- Qoplama qamrovini aniqlash
- Prikus va okklyuziyani hisobga olish

4. Mum bilan modelaj qilish

- Mumni yumshatish
- Tayanch tishga qatlam-qatlam mum qo'shish
- Anatomik shaklni hosil qilish

5. Kontakt va okklyuziyani tekshirish

- Qo'shni tishlar bilan kontaktni baholash
- Prikus yuzasini tekislash

6. Shaklni silliqlash

- Ortiqcha mumni olib tashlash
- Qirralarni aniqlashtirish

7. Nazorat va tuzatish

- Shifokor bilan birgalikda tekshirish
- Kerakli tuzatishlarni kiritish

8. Keyingi bosqichga tayyorlash

- Tayyor mum modelni quyish yoki laboratoriyaga yuborish

6.5 Yakuniy attestatsiya uchun vaziyatli masalalar

1-variant

Masala №1 Protezning konstruksiyasi tekshirilayotgan paytda old tishlar okklyuziyada turadi, yon sun'iy tishlar o'rtasida esa oraliq qoladi. Sizning taktikangiz Savollar

1. Tish necha qavatdan iborat ularni nomlarini ayting?
2. Pulpit so'zining ma'nosi nima?
3. sterilizatsiya deb nimaga aytiladi?
4. OITS haqida tushunchangizni ayting?
5. bemorning holatiga qanday baho berasiz?

Masala №2 Tayanch tishni kam shikastlantiradi va protezni mahkamlanishiga, muayyan holda saqlashga yaxshi yordam beradi. Tishni og'iz bo'shlig'iga va og'iz dahliziga qaragan yuzalari tomonidan qamrab turadi. Gap qanday moslama haqida Savollar

1. Bitta stomatologik qurilma uchun stom.kabinetning maydoni qancha bo'lishi kerak?
2. Stomatologik honada shifokorning ish joyi nimadan iborat bo'ladi?
3. Qo'shimcha stomatologik qurilma uchun qancha maydon ajratilishi zarur?
4. Hamshiraning ish joyi nimadan iborat bo'ladi?
5. Stomatolog vrach qaysi formadagi oylik xisobotni tuldiradi?

2-variant

Masala №1 Protezning konstruksiyasi tekshirilayotgan paytda old tishlar okklyuziyada turadi, yon sun'iy tishlar o'rtasida esa oraliq qoladi. Sizning taktikangiz:

Savollar

1. qo'shimcha tekshirish usuli o'tkazing.
2. tashxis qo'ying.
3. bemorga beradigan maslahatingiz
4. Karioz kovak haqida tushuncha bering?
5. Qanday davolash ishlarini olib boorish kerak?

Masala №2 Protezning konstruksiyasi tekshirilayotgan paytda chaynov tishlar okklyuziyada turadi, tish qatorlarining old bo'limida ochiq prikusdagi kabi bir-biridan ajralib turadi.

Savollar

1. Sizning taktikangiz
2. VOZ bo'yicha tish formulasini yozing
3. Bu patologiyada qaysi tekshiruv uslubini qo'llash maqsadga muvofiqdir?
4. Dog' bosqichidagi karies qaysi kasalliklar bilan qiyosiy tashxislanadi?
5. Yuqoridagi karioz kovak qaysi tish bilan qon taktda bo'ladi?

3-variant

Masala №1 Tish toj qismida sezilarli darajada nuqson bor. Tish tojini plomba, qistirma yoki qoplama bilan tiklashning iloji yo‘q.

Savollar

1. Sizning taktikangiz.?
2. Voz bo‘yicha bu tish formulasi qanday bo‘ladi?
3. Tish pulpasi yuza kariesda qanday toq kuchiga ta’sirlanadi?
4. Yuza kariesni differensiyalanadi?
5. Dog‘ bosqichidagi kariesni qanday kasalliklar bilan qiyosiy tashhislanadi

Masala №2 67 % kumush, 31 % qalay, 2 % mis va 0,03 % rux aralashmasidan iborat qirindi simob bilan qorishtiriladi (4 qism qirindi va 1 qism simob) va xovonchaga yaxshilab eziladi.

Savollar

1. Gap qaysi amal haqida ?
2. Yuza kariesni qanday kasalliklar bilan qiyosiy tashhislanadi?
3. Karioz bo‘shliqlarning tipik joylashishi?
4. Ushbu tish VOZ tasnifi bo‘yicha qaysi son bilan belgilanadi?
5. Yuza kariesni qaysi kasalliklar bilan solishtiriladi?

4-variant

Masala №1 Yuqori old tishlarning pastki old tishlarni ko‘p qoplab turishi kuzatildi. Pastki tishlarning kesuvchi qirralari yuqori tishlarning bo‘yniga, gohida shilliq pardaga tegib turadi. Chaynov tishlari ortognatik tishlovdagi kabi jipslashadi. Milkning shikastlanishi hamda ovqat chaynashning buzilishi kuzatiladi.

Savollar

1. Yuza kariesni qaysi kasalliklar bilan solishtiriladi?
2. Blek bo‘yicha 2 sinfdagi yuza kariesni plombalash uchun plombalovchi materialni ayting?
3. Qaysi og‘riq turi yuza kariesga tegishli?
4. Yuza kariesni qaysi kasalliklar bilan solishtiriladi?
5. Karioz bo‘shliqlarning tipik joylashishi qanday?

Masala №2 Pastki jag‘ning orqaga surilishi yoki yuqori jag‘ning oldingi surilishi oqibatida old va yon tishlar jipslashishining buzilishi kuzatildi.

Savollar

1. Bu tish VOZ klassifikatsiyasi bo‘yicha qaysi raqam bilan belgilanadi?
2. Dog‘ bosqichidagi kariesni qanday kasalliklar bilan qiyosiy tashhislanadi?
3. Voz bo‘yicha bu tish formulasi qanday bo‘ladi?
4. Tish pulpasi yuza kariesda qanday toq kuchiga ta’sirlanadi?

5. Yuza kariesni differensiyalanadi?

5-variant

Masala №1 Pastki chaynov tishlarining lunj do'mboqchalari yuqori chaynov tishlarining lunj do'mboqchalaridan tashqarida joylashgan.

Savollar

1. Bitta stomatologik qurilma uchun stom.kabinetning maydoni qancha bo'lishi kerak?
2. Stomatologik honada shifokorning ish joyi nimadan iborat bo'ladi?
3. Qo'shimcha stomatologik qurilma uchun qancha maydon ajratilishi zarur?
4. Hamshiraning ish joyi nimadan iborat bo'ladi?
5. Stomatolog vrach qaysi formadagi oylik xisobotni tuldiradi?

Masala №2 Tish toj qismida sezilarli darajada nuqson bor. Tish tojini plomba, qistirma yoki qoplama bilan tiklashning iloji yo'q

Savollar

1. Sizning taktikangiz
2. VOZ bo'yicha tish formulasini yozing.
3. Tashxis kuying.
4. .Kiyosiy tashxis o'tkazing.
5. Bu patologiyada qaysi tekshiruv uslubini qo'llash maqsadga muvofiqdir?

6-variant

Masala №1 Protezning konstruksiyasi tekshirilayotgan paytda old tishlar okklyuziyada turadi, yon sun'iy tishlar o'rtasida esa oraliq qoladi. Sizning taktikangiz

Savollar

1. Tish necha qavatdan iborat ularni nomlarini ayting?
2. Pulpit so'zining ma'nosi nima?
3. sterilizatsiya deb nimaga aytiladi?
4. OITS haqida tushunchangizni ayting?
5. bemorning holatiga qanday baho berasiz?

Masala №2 Tish toj qismida sezilarli darajada nuqson bor. Tish tojini plomba, qistirma yoki qoplama bilan tiklashning iloji yo'q

Savollar

1. Sizning taktikangiz
2. VOZ bo'yicha tish formulasini yozing.
3. Tashxis kuying.
4. .Kiyosiy tashxis o'tkazing.
5. Bu patologiyada qaysi tekshiruv uslubini qo'llash maqsadga muvofiqdir?

7-variant

Masala №1 Pastki chaynov tishlarining lunj do‘mboqchalari yuqori chaynov tishlarining lunj do‘mboqchalaridan tashqarida joylashgan.

Savollar

1. Bitta stomatologik qurilma uchun stom.kabinetning maydoni qancha bo‘lishi kerak?
2. Stomatologik honada shifokorning ish joyi nimadan iborat bo‘ladi?
3. Qo‘shimcha stomatologik qurilma uchun qancha maydon ajratilishi zarur?
4. Hamshiraning ish joyi nimadan iborat bo‘ladi?
5. Stomatolog vrach qaysi formadagi oylik xisobotni tuldiradi?

Masala №2 Pastki jag‘ning orqaga surilishi yoki yuqori jag‘ning oldingi surilishi oqibatida old va yon tishlar jipslashishining buzilishi kuzatildi.

Savollar

6. Bu tish VOZ klassifikatsiyasi bo‘yicha qaysi raqam bilan belgilanadi?
7. Dog‘ bosqichidagi kariesni qanday kasalliklar bilan qiyosiy tashhislanadi?
8. Voz bo‘yicha bu tish formulasi qanday bo‘ladi?
9. Tish pulpasi yuza kariesda qanday toq kuchiga ta’sirlanadi?
10. Yuza kariesni differensiyalanadi?

8-variant

Masala №1 Tayanch tishni kam shikastlantiradi va protezni mahkamlanishiga, muayyan holda saqlashga yaxshi yordam beradi. Tishni og‘iz bo‘shlig‘iga va og‘iz dahliziga qaragan yuzalari tomonidan qamrab turadi. Gap qanday moslama haqida

Savollar

1. Bitta stomatologik qurilma uchun stom.kabinetning maydoni qancha bo‘lishi kerak?
2. Stomatologik honada shifokorning ish joyi nimadan iborat bo‘ladi?
3. Qo‘shimcha stomatologik qurilma uchun qancha maydon ajratilishi zarur?
4. Hamshiraning ish joyi nimadan iborat bo‘ladi?
5. Stomatolog vrach qaysi formadagi oylik xisobotni tuldiradi?

Masala №2 67 % kumush, 31 % qalay, 2 % mis va 0,03 % rux aralashmasidan iborat qirindi simob bilan qorishtiriladi (4 qism qirindi va 1 qism simob) va xovonchaga yaxshilab eziladi.

Savollar

1. Gap qaysi amal haqida ?
2. Yuza kariesni qanday kasalliklar bilan qiyosiy tashhislanadi?
3. Karioz bo‘shliqlarning tipik joylashishi?
4. Ushbu tish VOZ tasnifi bo‘yicha qaysi son bilan belgilanadi?
5. Yuza kariesni qaysi kasalliklar bilan solishtiriladi?

9-variant

Masala №1 Tish toj qismida sezilarli darajada nuqson bor. Tish tojini plomba, qistirma yoki qoplama bilan tiklashning iloji yo‘q.

Savollar

1. Sizning taktikangiz.?
2. Voz bo‘yicha bu tish formulasi qanday bo‘ladi?
3. Tish pulpasi yuza kariesda qanday toq kuchiga ta’sirlanadi?
4. Yuza kariesni differensiyalanadi?
5. Dog‘ bosqichidagi kariesni qanday kasalliklar bilan qiyosiy tashhislanadi?

Masala №2 Pastki jag‘ning orqaga surilishi yoki yuqori jag‘ning oldingi surilishi oqibatida old va yon tishlar jipslashishining buzilishi kuzatildi.

Savollar

1. Bu tish VOZ klassifikatsiyasi bo‘yicha qaysi raqam bilan belgilanadi?
2. Dog‘ bosqichidagi kariesni qanday kasalliklar bilan qiyosiy tashhislanadi?
3. Voz bo‘yicha bu tish formulasi qanday bo‘ladi?
4. Tish pulpasi yuza kariesda qanday toq kuchiga ta’sirlanadi?
5. Yuza kariesni differensiyalanadi?

10-variant

Masala №1 Yuqori old tishlarning pastki old tishlarni ko‘p qoplab turishi kuzatildi. Pastki tishlarning kesuvchi qirralari yuqori tishlarning bo‘yniga, gohida shilliq pardaga tegib turadi. Chaynov tishlari ortognatik tishlovda kabi jipslashadi. Milkning shikastlanishi hamda ovqat chaynashning buzilishi kuzatiladi.

Savollar

1. Yuza kariesni qaysi kasalliklar bilan solishtiriladi?
2. Blek bo‘yicha 2 sinfdagi yuza kariesni plombalash uchun plombalovchi materialni ayting?
3. Qaysi og‘riq turi yuza kariesga tegishli?
4. Yuza kariesni qaysi kasalliklar bilan solishtiriladi?
5. Karioz bo‘shliqlarning tipik joylashishi qanday

Masala №2 Pastki chaynov tishlarining lunj do‘mboqchalari yuqori chaynov tishlarining lunj do‘mboqchalaridan tashqarida joylashgan.

Savollar

1. Bitta stomatologik qurilma uchun stom.kabinetning maydoni qancha bo‘lishi kerak?
2. Stomatologik honada shifokorning ish joyi nimadan iborat bo‘ladi?
3. Qo‘shimcha stomatologik qurilma uchun qancha maydon ajratilishi zarur?
4. Hamshiraning ish joyi nimadan iborat bo‘ladi?

Stomatolog vrach qaysi formadagi oylik xisobotni tuldiradi?

**RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON
FILIALI O'QITUVCHISI G.I.SODIQOVANING "ORTOPEDIK
STOMATOLOGIYADA YANGI TEXNOLOGIYALAR" YO'NALISHI MALAKA
OSHIRISH GURUHLARI UCHUN TAYYORLAGAN ISHCHI O'QUV DASTURI GA
TAQRIZ**

Ushbu ishchi dastur "Ortopedik stomatologiyada yangi texnologiyalar" yo'nalishidagi malaka oshirish sikli bo'yicha namunaviy o'quv dasturi asosida tayyorlangan. Ushbu ishchi dasturi bo'yicha "Ortopedik stomatologiyada yangi texnologiyalar" guruhlarida mehnat faoliyatida uzilish bo'lmagan va uch yildan ortiq DPMLarda ortoped stomatolog lavozimida faoliyat olib borayotgan o'rta tibbiy xodimlar o'qitiladi.

O'qish natijasida "Ortopedik stomatologiyada yangi texnologiyalar" bo'yicha o'rta tibbiyot xodimlarining mavjud kompetensiyalarni takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi bilim va ko'nikmalarni egallash va kasbiy darajasini oshirish, stomatologik kasalliklarda salomatligini saqlash bo'yicha direktiv hujjatlarni o'rganish, me'yoriy hujjatlarni yuritishni bilishi, stomatologiya xonasi ish joyini tashkil qilish; stomatologik steril stolni jihozlash va undan foydalanish; asosiy va yordamchi tekshiruv usullarini o'tkazishda stomatolog vrachga yordam berish; muolajadan so'ng qo'llanilgan stomatologik asboblarni birlamchi tozalovdan o'tkazish va zararsizlantirish ko'nikmalariga ega bo'lishi; kariesni davolash jarayonida vrachga yordam berish, malham pastalari, plomba ashyolarini tayyorlash; o'tkir va surunkali pulpitlarni parvarishlashni; o'tkir pulpit va periodontitlarda vrachgacha yordam ko'rsatish; o'z kasbiy salohiyati doirasida sanitar oqartuv, sanitar-gigienik, profilaktik, reabilitatsion, diagnostik va reanimatsion tadbirlarni, vrach ko'rsatmalarini amalga oshirish; shoshilinch holatlarda shifokorgacha tez tibbiy yordam choralarini amalga oshirish kabi bilim va ko'nikmalarni egallashadi.

Ishchi o'quv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar dignostikasi, zamonaviy davolash va profilaktika choralarini qo'llash, shuningdek tibbiyot huquqi bo'yicha amaldagi qonunchiligi, hamda zamonaviy ilm-fan yutuqlariga muvofiqligi, ortopedik stomatologiyafani va amaliyotidagi mavjud vaziyat o'zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

**ADTI Terapevtik stomatologiya
kafedra mudiri**

B.A.Usmonov

ning imzasi

Xodimlar bo'limi boshlig'i

**XODIMLAR
BO'LIMI**

ANDIJON DAVLAT TIBB

**RESPUBLIKA O'RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARINI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI ANDIJON
FILIALI O'QITUVCHISI G.I.SODIQOVANING "ORTOPEDIK
STOMATOLOGIYADA YANGI TEXNOLOGIYALAR" YO'NALISHI MALAKA
OSHIRISH GURUHLARI UCHUN TAYYORLAGAN ISHCHI O'QUV DASTURIGA
TAQRIZ**

Mazkur o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 23-sentyabrdagi O'RQ-637-sonli "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6-maydagi "Tibbiyot va farmatsevtika ta'limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ- 4310-sonli va 2020 yil 7-apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4666-sonli qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 19-maydagi "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-5117 sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15-iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to'g'risida"gi buyrug'i, O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2024 yil 28-oktyabrdagi 333-sonli "O'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlarining malaksini oshirish va qayta tayyorlashga qo'yiladigan Davlat talablarini ijrosini ta'minlash to'g'risida"gi buyrug'i ijrosini ta'minlash doirasida yaratilgan.

Dasturda o'quv modulining mazmuni, uni o'zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e'tiborga olingan. O'quv dasturi "Ortopedik stomatologiyada yangi texnologiyalar" yo'nalishining namunaviy o'quv rejasi asosida tayyorlangan bo'lib, hamshiralarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo'ljallangan.

Dastur modullarga ajratilgan bo'lib: kasbiy rivojlantirish moduli hamda mutaxassislik modullari bo'yicha ta'lim olayotganlarning har tomonlama kasbiy, ma'naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog'liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm – fani va amaliyotining rivojlanishi tendentsiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to'g'risida ma'lumotlar kiritilib, tibbiy talimda uzluksizligi va uzviyligini, modullar va bo'limlarni ketma-ketligini ta'minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o'quv materiallarini qamrab olgan.

**ADTI Ortodontik va ortopedik
stomatologiya kafedra mudiri,
ADTI qoshidagi Stomatologiya
o'quv-amaliy markazi direktori**

R.R.Raimjonov